

Pedagoška uloga amaterskih mandolinskih društava u Hrvatskoj

Puharić, Tanja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Arts Academy / Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:175:527699>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Arts Academy](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

UMJETNIČKA AKADEMIJA

TANJA PUHARIĆ

**PEDAGOŠKA ULOGA AMATERSKIH MANDOLINSKIH
DRUŠTAVA U HRVATSKOJ**

MAGISTARSKI RAD

Split, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

UMJETNIČKA AKADEMIJA

ODJEL ZA GLAZBU

ODSJEK ZA GLAZBENU KULTURU

TANJA PUHARIĆ

**PEDAGOŠKA ULOGA AMATERSKIH MANDOLINSKIH
DRUŠTAVA U HRVATSKOJ**

MAGISTARSKI RAD

Naziv odsjeka: Glazbena kultura

Predmet: Mandolina

Student: Tanja Puharić

Mentor: Ivana Kenk Kalebić, doc. art

Komentor: Ivana Tomić Ferić, prof. dr. sc.

Split, rujan 2024.

Tanja Puharić

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ magistarski rad
(vrsta rada)
isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Splitu, 25. rujna 2024

Tanja Puharić
(potpis)

Temeljna dokumentacijska kartica

Sveučilište u Splitu
Umjetnička akademija u Splitu
Odjel za glazbu
Odsjek za glazbenu kulturu

Magistarski rad

PEDAGOŠKA ULOGA AMATERSKIH MANDOLINSKIH DRUŠTAVA U HRVATSKOJ

Tanja Puharić

U ovom radu istražuje se pedagoška uloga amaterskih mandolinskih društava u Hrvatskoj, s naglaskom na njihov utjecaj na profesionalni razvoj glazbenika te doprinos glazbenom obrazovanju i kulturnom životu zajednice. Razmatra se pojam amaterizma, profesionalizma i semiprofesionalizma, te analizira povijesni razvoj mandolinskih društava, uključujući i studiju slučaja *GMD Sanctus Domnio*. Rad sadrži i istraživanje provedeno među 15 amaterskih mandolinskih orkestara, čiji rezultati ukazuju na značajnu ulogu amaterskih mandolinskih društava u osobnom i glazbenom rastu njihovih članova.

Ključne riječi: amaterizam, profesionalizam, mandolinska društva, mandolinski orkestri, glazbeni amaterizam, glazbeno obrazovanje, pedagoška uloga, amaterska društva, GMD Sanctus Domnio, Marin Katunarić

Rad je pohranjen u knjižnici Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu.

Rad sadrži: 78 stranica, 35 slika, 17 tablica i 122 literaturna navoda. Izvornik je na hrvatskom jeziku.

Mentor: doc. art. Ivana Kenk Kalebić

Komentor: prof. dr. sc. Ivana Tomić Ferić

Ocjenjivači:

Rad prihvaćen:

Basic documentation card

University of Split
The Arts Academy
Department of Music
Music culture

Diploma Thesis

PEDAGOGICAL ROLE OF AMATEUR MANDOLIN SOCIETIES IN CROATIA

Tanja Puharić

This paper explores the pedagogical role of amateur mandolin societies in Croatia, with a focus on their impact on the professional development of musicians and their contribution to music education and the cultural life of the community. The concepts of amateurism, professionalism, and semi-professionalism are examined, and the historical development of mandolin societies is analyzed, including a case study of *GMD Sanctus Domnio*. The paper also includes research conducted among 15 amateur mandolin orchestras, with results indicating that amateur mandolin societies play a significant role in personal and musical growth of their members.

Keywords: amateurism, professionalism, mandolin societies, mandolin orchestras, musical amateurism, music education, pedagogical role, amateur societies, GMD Sanctus Domnio, Marin Katunarić

Thesis deposited in the library of Arts Academy, University of Split.

Thesis consists of: 78 pages, 35 figures, 17 tables i 122 refrences, original in: Croatian.

Mentor: doc. art. Ivana Kenk Kalebić

Assistant Supervisor: prof. dr. sc. Ivana Tomić Ferić

Reviewers:

Thesis accepted:

PREDGOVOR

Na početku ovog rada želim se od srca zahvaliti svojoj mentorici, doc.art. Ivani Kenk Kalebić, ne samo na velikoj pomoći pri izradi ovog rada, već na svemu što je za mene učinila još od mojih učeničkih dana. Zahvaljujem se i komentorici dr. sc. Ivani Tomić Ferić, koja je uvijek bila tu da podrži nas mandoliniste. Hvala Višnji i cijelom *GMD Sanctus Domnio* na ustupljenom arhivu, ali i povjerenju koje ste mi ukazali kad ste me prije pet godina tako srdačno prihvatili u orkestar, gdje sam i dobila inspiraciju za ovaj rad. Hvala Darku Nemecu na svim poslanim materijalima i monografiji *HGGD Sloga*. Zahvaljujem se Miki Nishiyami što je u sred ručka pronašla vremena za kratki intervju. Veliko hvala svima koji su odvojili vremena i sudjelovali u istraživanju, posebice onima koji su mi pomogli poslati link ankete što većem broju sudionika. Konačno, želim se zahvaliti svojim roditeljima, na svim kilometrima provedenim u autu na relaciji kuća - glazbena škola, na svim poslušanim koncertima, na svim naručenim trzalicama i žicama. Hvala im što su uvijek moja najveća podrška.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. AMATERIZAM - PROFESIONALIZAM - SEMIPROFESIONALIZAM	1
2.1. Amaterizam	1
2.2. Profesionalizam	3
2.3. Razlike između profesionalaca i amatera, Pro-amater	4
2.4. Semiprofesionalizam	4
3. AMATERSKA MANDOLINSKA DRUŠTVA	5
3.1. Povijest amaterskih mandolinskih društava u Italiji, Njemačkoj i Japanu	5
3.2. Povijest amaterskih mandolinskih društava u Hrvatskoj	11
3.2.1. HGDD SLOGA	11
3.2.2. Mandolinski orkestar FA Jedinstvo	14
3.2.3. Mandolinski orkestar Imotski	16
3.2.4. Mandolinski orkestar Makarska	16
3.2.5. Ostali mandolinski orkestri	17
3.3. Mandolinski festivali u Hrvatskoj	19
3.3.1. Prvi susret hrvatskih mandolinista	19
3.3.2. Festival Mandolina Imota	20
4. STUDIJA SLUČAJA: GMD SANCTUS DOMNIO	21
4.1. Istaknuta ličnost: Marin Katunarić (1938. - 1998.)	21
4.2. GMD Sanctus Domnio	23
4.2.1. Sanctus Domnio kao semiprofesionalan orkestar	30
5. ISTRAŽIVANJE: PEDAGOŠKA ULOGA AMATERSKIH MANDOLINSKIH DRUŠTAVA	30
5.1. Amaterizam u glazbenom obrazovanju	30
5.2. Mandolina kao funkcionalan instrument u amaterskom i općem obrazovanju	36
5.3. Istraživački ciljevi i pitanja	39

5.4. Metodologija	40
5.4.1. Postupak prikupljanja podataka i uzorak ispitanika	40
5.4.2. Mjerni instrument	45
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA: INTERPRETACIJA	46
5.1. Usporedba stavova ispitanika prema pojedinačnim izjavama o utjecaju amaterskih mandolinskih orkestara na glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom	46
5.1.1. Tvrdnja br. 1: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu”	46
5.1.2. Tvrdnja br. 2: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”	47
5.1.3. Tvrdnja br. 3: „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”	48
5.1.4. Tvrdnja br. 4: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”	49
5.1.5. Tvrdnja br. 5: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”	50
5.1.6. Tvrdnja br. 6: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”	51
5.2. Usporedba stavova ispitanika prema pojedinačnim izjavama o utjecaju amaterskih mandolinskih orkestara na usvajanje znanja i vještina te psihosocijalni razvoj.	53
5.2.1. Tvrdnja br. 7: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”	53
5.2.2. Tvrdnja br. 8: „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”	54
5.2.3. Tvrdnja br. 9: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”	55
5.2.4. Tvrdnja br. 10: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”	56
5.2.5. Tvrdnja br. 11: „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.”	58

5.2.6. Tvrdnja br. 12: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”	59
5.3. Komentari i iskustva ispitanika	60
5.4. Rasprava	62
5.4.1. Ograničenja i faktori koji su potencijalno utjecali na rezultate istraživanja	64
5.4.2. Potencijal za daljnja istraživanja	64
6. ZAKLJUČAK	65
7. LITERATURA	66
8. POPISI	69
8.1. Popis tablica	69
8.2. Popis slika	70
9. PRILOZI	73
9.1. Anketni upitnik korišten u istraživanju	73
9.2. Pregled repertoara GMD Sanctus Domnio	77
9.3. Popis skladbi Marina Katunarića	78

1. UVOD

Uloga glazbenog amaterizma obrađena je u literaturi iz više različitih gledišta. Sagledana je njegova sociološka uloga (Supek, Kaemmer), uloga koju ima u tumačenju glazbe (Frisk, Barthes) te važnost amaterizama u obrazovanju (Kramer, Regeleski), no malo je istraženo kako sudjelovanje u amaterskim društvima utječe na daljnji (profesionalni) glazbeni razvoj. S obzirom na velik broj glazbenih amaterskih društava koja djeluju na našem području, postavlja se pitanje: Postoji li zajednička poveznica između amaterskog muziciranja i kasnijeg profesionalnog bavljenja glazbom? Može li se uspjeh amaterskih društava u odgoju pravih ljubitelja glazbe i aktivnih sudionika u kulturnom životu zajednice primijeniti u općem obrazovanju? Odgovor na navedena pitanja željela sam ponuditi na primjeru amaterskih mandolinskih orkestrara. Budući da i sama cijeli život sviram u mandolinskim orkestrima, uočila sam da je velik broj profesionalnih glazbenika svoje početke imao upravo na mandolini. Također, kroz društva u kojima sam sudjelovala prošao je i velik broj sudionika koji su ostali na amaterskoj razini, ali su izrasli u kvalitetne glazbenike. Kao nastavnica u školi mandoline *GMD Sanctus Domnio*, iz prve ruke sam se upoznala kako je mandolina zbog svoje prirode idealan medij u amaterskom, te potencijalno, u općem obrazovanju. Prvi dio rada bavi se definicijama amaterizma i profesionalizma te se uvodi pojam semiprofesionalizma. Uspoređuju se sličnosti i razlike amatera i profesionalaca, te se predstavlja djelovanje *pro-amatera*. Središnji dio rada donosi povijesni pregled mandolinskih društava u svijetu i Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na studiju slučaja *GMD Sanctus Domnio* te djelatnost Marina Katunarića, oca hrvatske mandoline i velikog širitelja amaterske djelatnosti u Splitu i okolici. Rad obuhvaća i pregled najvažnijih mandolinskih festivala, od prvih okupljanja nekolicine entuzijasta, do osnutka festivala *Mandolina Imota*. Završni dio rada donosi pregled amaterizma i mandoline u glazbenom obrazovanju, te rezultate istraživanja provedenog među 15 amaterskih mandolinskih orkestrara, čiji je cilj bio ispitati kako sudjelovanje u amaterskim mandolinskim orkestrima utječe na profesionalni rast i razvoj.

2. AMATERIZAM - PROFESIONALIZAM - SEMIPROFESIONALIZAM

2.1. Amaterizam

Riječ amater dolazi od latinske riječi *amator*, što u prijevodu znači ljubitelj. Drugim riječima, amater je onaj koji se s određenom djelatnošću bavi iz ljubavi, a ne zbog stjecanja materijalne dobiti. Rudi Supek tvrdi „pravi se amaterizam, ta spontana kulturna djelatnost, zove amaterska stoga, jer ne postoji s motivom sticanja sredstava za život, nego je izraz unutrašnje motivacije i potrebe čovjeka da djeluje, da se izražava kulturno-umjetnički, ali da se izražava ne samo zbog unutrašnje potrebe, nego i zbog društvene potrebe (...)”¹ Prema Regeleskom „amater je onaj koji se

¹ Rudi SUPEK. „Sociološki značaj amaterizma”, *Kultura*, 7/26, (1974), str. 8.

najprije divi i *na taj način* postaje ljubitelj - sljedbenik ili učenik- pothvata kao što je muziciranje.”² Pritom muziciranje možemo definirati kao „sudjelovanje, u bilo kojem svojstvu, u glazbenoj izvedbi, bilo izvođenjem, slušanjem, probavanjem ili uvježbavanjem, pružanjem materijala za izvedbu (ono što se zove skladanje), ili plesanjem.”³ Amater uživa u muziciranju, te svjesno odlučuje utrošiti vrijeme na vježbanje i sudjelovanje u aktivnostima. Sav uloženi napor smatra vrijednim i dobro utrošenim vremenom (*good time*). Pojam *good time* Regeleski temelji na ideji da je vrijeme *valuta* koja se stvara, štedi, troši ili razbacuje. *Good time* također ima i socijalnu dimenziju. Druženje i zajedničko muziciranje također pružaju članovima osjećaj dobro utrošenog vremena.⁴ Nadalje, Regeleski tvrdi da svi glazbeni amateri imaju svijest o kvaliteti i cijene prvotne glazbene uzore zbog kojih su se prvotno zaljubili u glazbu. Amateri uče slušajući glazbene modele. Zbog toga učenici i mladi amateri, kako bi se nastavili baviti amaterizmom u odrasloj životnoj dobi, trebaju uzore, najbolje starije amatere iz vlastitih zajednica.⁵ Regeleski smatra da amaterizam podrazumijeva i glazbenu neovisnost. Ako amater nema osnovna znanja o glazbi, osnove sviračke/pjevačke tehnike i znanje o glazbenoj literaturi, ovisan je o voditeljima, učiteljima i drugim stručnjacima, te ne može samostalno muzicirati. Ako pojedinac ne može samostalno uživati u glazbi, nije vjerojatno da će se nastaviti baviti glazbom i uživati u amaterskim aktivnostima.⁶ John Kratus drži da je svijet glazbenih amatera prirodan, bez napora i radostan. Glazbeni amateri intuitivno razumiju glazbu, te je ona sastavni dio njihova života.⁷ Kao glavnu prepreku u razvoju amaterizma vidi nefleksibilnost glazbenih pedagoga i negativan stav prema popularnoj glazbi. Amaterizam je, kako tvrdi Regeleski, ključan za stvaranje bogatstva i raznovrsnosti u glazbi. Slično smatra i Frisk, koji smatra da je amaterizam važan čimbenik u razvoju glazbe: onaj tko je uključen u proces muziciranja (bilo kao profesionalac ili kao amater), drugačije sluša i doživljava glazbu od onoga tko nema iskustva u muziciranju.⁸ Prema Frisku, dva čimbenika su negativno utjecala na amaterizam. Prvi od njih je komercijalizacija glazbene industrije, pri čemu je slušatelj sveden na pasivnog potrošača. Kako bi se razvila glazbena industrija koja donosi financijsku dobit, svi aspekti glazbene prakse morali su se profesionalizirati. Michael Chanan smatra da „U progonu amatera, cijeli se golemi moderni komercijalni aparat urotio da slušatelja svede na stanje popustljivog potrošača, i tako potakne pasivnu recepciju umjesto aktivnog slušanja. Koncert parazitira na slavi i uspjehu koji se kultivira na festivalu; festival je izlog koji impresario treba za promociju umjetnika;

² Thomas A. REGELESKI. „Amateurism in Music and Its Rivals,” *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 6/3, (2007), str. 27.

³ Christopher SMALL. *Musicking, the Meanings of Performing and Listening*, Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 1998, str. 9.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*, str. 33.

⁶ *Ibid.*, str. 34.

⁷ John KRATUS. „A Return to Amateurism in Music Education”, *Music Educators Journal*, 106/1, str. 37.

⁸ Henrik FRISK. *Hell is full of musical amateurs, but so is heaven*. Seizmograph, 2017, str. 2, <https://seizmograf.org/node/9218> (pristup: 21. veljače 2024).

umjetnik da bi privukao pažnju impresarija sada treba pobjeđivati na međunarodnim glazbenim natjecanjima.”⁹ Drugi čimbenik je razvoj radija i moderne tehnologije, koji je učinio dostupnima na stotine tisuća snimki savršeno interpretiranih djela. Slušatelj sada nema potrebu učiti svirati instrument, kada puno brže i kvalitetnije može reproducirati već postojeće snimke svojih omiljenih skladbi.¹⁰

2.2. Profesionalizam

Riječ profesionalac je definirana kao osoba koja se bavi nekim poslom kao stalnom profesijom.¹¹ Podrijetlo riječi dolazi od latinskog *professionem*, što znači javno priznanje. Profesionalac je dakle vješt i sposoban u svom poslu, kojeg obavlja kao stalno zanimanje te od njega živi i zarađuje. Prema Kratusu, profesionalni glazbenici su uspješni i sposobni ako zadovolje standarde koje postavljaju poslodavci i publika.¹² Standardi se razlikuju ovisno o vrsti glazbe kojom se profesionalac bavi; dok je za klasičnog glazbenika potrebna visoka razina tehničke spretnosti, poznavanje literature i povijesti, poznavanje nota i mogućnost brzog savladavanja repertoara, za izvođača zabavne glazbe potreban je izvanredan osjećaj za ritam, mora biti spreman održavati energiju i snagu tijekom dužeg vremena te mora biti vješt u komunikaciji s publikom. U posljednjem stoljeću možemo pratiti sve veću *profesionalizaciju* na svim poljima djelovanja. Ovaj proces započeo je već u 18. stoljeću, kada se javlja sve veća specijalizacija. Kao rezultat, profesionalci preuzimaju sve veći dio djelatnosti koje su nekada bile prepuštene amaterima. Specijalizacija je osobito utjecala na klasičnu glazbu; izvođenje glazbe je sve više domena isključivo profesionalnih glazbenika. Stoga je danas klasična glazba smatrana *uzdignutom* iza ostalih, te je rezervirana za specijalizirane glazbenike koji se svojim znanjem i sposobnošću uzdižu iznad glazbenih laika.¹³ Glazbeno obrazovanje je često usmjereno isključivo na klasičnu glazbu, te na odgoj profesionalnih glazbenika. Regeleski drži da ovakav stav prema glazbi ograničava i obeshrabruje buduće sudionike, bilo da se radi o amaterskom muziciranju ili bilo kojoj drugoj djelatnosti.¹⁴

⁹ Michael CHANAN. *Musica Practica: The Social Practice of Western Music from Gregorian Chant to Postmodernism*, London: Verso, 1994, str. 29.

¹⁰ FRISK. *Hell is full of musical amateurs, but so is heaven*, str. 6

¹¹ Hrvatski jezični portal, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d19iXBA=. (pristup: 8. lipnja. 2024.)

¹² KRATUS, „A Return to Amateurism in Music Education”, str. 32

¹³ Thomas A. REGELESKI. „Amateurism in Music and Its Rivals,” *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 6/3, (2007), str. 24.

¹⁴ *Ibid.*, str. 25.

2.3. Razlike između profesionalaca i amatera, *Pro-amater*

Dok pojam *profesionalac* podrazumijeva stručnost i izvrsnost, riječ *amater* često se koristi kao pejorativ. Prema Hrvatskoj enciklopediji riječ amaterizam nerijetko „označuje neprofesionalnost, nedovršenost ili nemar u obavljanju kakve djelatnosti ili posla.”¹⁵ Unatoč negativnim osobinama koje se pripisuju amaterima, razina muziciranja amatera i amaterskih sastava može biti uistinu na profesionalnoj razini. Prema Regeleskom, amateri nisu ništa manje sposobni za kvalitetno muziciranje, te je jedina razlika između profesionalaca i dobrih amatera ta što su profesionalci za svoj angažman plaćeni.¹⁶ Wayne Booth uvodi pojam *pro-amater* - profesionalac koji se ponaša kao pravi amater.¹⁷ Pro-amateri su profesionalni glazbenici koji se pridružuju i muziciraju zajedno s amaterima; primjerice profesor klarineta koji se pridruži gradskoj glazbi. Blair Tindall smatra da su današnji amaterski glazbenici „profesionalci, školovani na konzervatoriju, koji ne mogu naći posao. Obično, njihov život je obrnut od života amatera iz 1950-ih: visoko su obrazovani u svom hobiju ali neobrazovani u onome što postane njihova karijera (...) Pravi amateri su također na gubitku, i smatraju da teško pronalaze prilike za sviranje budući da su mjesni orkestri i komorni sastavi prepuni akademskih glazbenika”¹⁸ Regeleski u skupinu pro-amatera ubraja i glazbenike koji sviraju na gažama i vjenčanjima, odnosno sve one koji zarađuju od glazbe, iako im to nije primarni izvor prihoda.¹⁹ Ne treba zaboraviti činjenicu da i amateri mogu povremeno zarađivati od svoje glazbe, bilo da se radi o plaćenim angažmanima ili primjerice, od prodaje CD-a.

2.4. Semiprofesionalizam

John Kratus u svom članku *A Return to Amateurism in Music Education* uvodi pojam *semiprofesionalac*.²⁰ Semiprofesionalac je glazbenik koji teži izvedbenim standardima profesionalnih glazbenika, ali za svoje muziciranje ne očekuje i ne dobiva financijsku korist. Prema Kratusu, odlike semiprofesionalizma su: repertoar koji je unaprijed propisan, a ne prilagođen individualnim interesima, klasična instrumentacija i postava dionica u ansamblu/orkestru naspram korištenja instrumenata koji interesiraju učenike, privrženost partiturama, muziciranje u velikim ansamblima naspram manjim sastavima, izvođenje tuđe glazbe, te mjerenje uspjeha u nagradama i

¹⁵ [S.n]. „Amaterizam”, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024, <https://enciklopedija.hr/clanak/amaterizam> (pristup: 10. lipnja 2024.)

¹⁶ REGELESKI. „Amateuring in Music and Its Rivals”, str. 35

¹⁷ Wayne C. Booth. *For the Love of It: Amateuring and Its Rivals*, Chicago: University of Chicago Press, 1999, str. 15.

¹⁸ Blair TINDALL. *Mozart in the Jungle: Sex, Drugs, and Classical Music*, New York: Atlantic Monthly Press, 2005, str. 306.

¹⁹ Ovakav oblik pro-amaterizma podupire i John Kratus, koji smatra da bi se svaki profesionalni glazbenik trebao okušati u pop glazbi, budući da na taj način stječe korisno iskustvo. Ovu tezu podupire i H. Frisk, koji je na temelju svog sudjelovanja u projektu *Six Tones* zaključio da se znanje o jednoj vrsti glazbe vrlo lako može prenijeti i na druge žanrove.

²⁰ KRATUS. „A Return to Amateurism in Music Education”, str. 32

ocjenama sudaca.²¹ Kratus smatra da je današnje glazbeno obrazovanje temeljeno na semiprofesionalizmu²², stoga karakteristike bazira na učeničkim ansamblima, ali su one primjenjive i izvan škola; mnogi amaterski ansambli u Hrvatskoj po svim kriterijima pripadaju skupini semiprofesionalaca.

3. AMATERSKA MANDOLINSKA DRUŠTVA

3.1. Povijest amaterskih mandolinskih društava u Italiji, Njemačkoj i Japanu

Počeci mandolinskih orkestara u Italiji sežu od 18. stoljeće. Iako u to doba nisu postojali organizirani orkestri kakve poznajemo danas, možemo pretpostaviti da su tadašnji mandolinisti uobičavali svirati zajedno, što nam potvrđuje i činjenica da je proizvodnja trzalačkih glazbala u 18. stoljeću bila iznimno velika. Do afirmacije mandolinskih orkestara dolazi u drugoj polovici 19. stoljeća. Kao rezultat sve većeg zanimanja za mandolinu, osnivaju se brojna mandolinska društva, takozvani *Circoli Mandolinistici*. Ova društva činili su svirači amateri, uz ponekog profesionalca. Izvodili su širok glazbeni repertoar, od tradicijskih pjesama do klasične glazbe. *Circoli mandolinistici* su osim koncertnih aktivnosti organizirali i školu, u kojoj su polaznici, osim instrumentalne prakse, usvajali i osnove glazbene teorije.²³ Rezultat takve poduke bila je vrlo visoka razina glazbene pismenosti među članovima. Repertoar se usvajao čitajući notne zapise, a ne učenjem napamet. *Circoli Mandolinistici* osnivaju se u gotovo svim gradskim središtima, a kao posebno značajno kulturno središte ističe se Lombardija, osobito gradovi Milano i Brescia. Koncem 19. stoljeća Milano postaje središte kapitala, trgovine i industrije, te gradska buržoazija sve više vremena i novaca posvećuje umjetnosti. Pokretatelji kulturnog života bili su i obiteljska poduzeća, poput *Antonio Monzini & Figli*, poznata milanska obitelj graditelja instrumenata, koja je s radom započela još 1750. godine.²⁴ Antonio Giacomo IV Monzino²⁵, osnivač je velikog broja mandolinskih društava, poput *Società Orchestrale de la Scala*, *Circolo Dilettanti Mandolinisti e Chitarristi Milanesi* te *Club Signore e Signorine Dilettanti Mandoliniste e Chitarriste Milanesi*. Kada je 1885. dobio ideju za osnivanje mandolinskog orkestra otvorenog amaterima, Monzino je

²¹ *Ibid.*, str. 33.

²² Zanimljivo je da Regeleski smatra da su učenici uvijek amateri, budući da ne zarađuju svojim muziciranjem.

²³ Mariella SALA. „Associazionismo mandolinistica a Brescia - Una storia tenace”, u: *Il mandolino a Brescia - Appunti, immagini e documenti della vocazione mandolinistica bresciana e della Constantinu Quaranta*, Ugo Orlandi (ur.), Provaglio d'Iseo: Edizioni Franciacorta, 2002, str. 14.

²⁴ Alberto TOVAGLIERI. „Angelo Alfiler (1864-1925) e l'associazionismo mandolinistico a Milano”, u: *IL MANDOLINO A MILANO E IN LOMABRDIA NEI SECOLI XVIII E XIX*, Ugo Orlandi - Tiziano Rizzi (ur.), Milano: Conservatorio di Milano, 2023, str. 87.

²⁵ Antonio Giacomo IV Monzino (1847.-1929.) četvrta je generacija graditelja instrumenata renomirane *Case Monzini*, poznate obitelji graditelja instrumenata. Antonio Giacomo IV modernizirao je proizvodnju, uveo nove strojeve za obradu drva i proizvodnju žica, surađujući sa najboljim umjetnicima tog vremena. Djelovao je i kao izdavač, te je osnivao brojna mandolinska društva.

vodstvo *Cirocla* povjerio svom budućem suradniku, mandolinistu Angelu Alfieriu.²⁶ U svom memoaru, Alfieri se prisjeća samih početaka ovog orkestra: „Krajem 1884. godine okupili su se prvi mandolinisti i gitaristi amateri, koji su boravili u Milanu, u kući cav. Peppa Ricordia, istaknutog gitarista amatera i glazbenika (...) Izvodila se glazba Beethovena, Schuberta, Brahmsa i drugih [skladatelja]. Bile su to večeri na kojima su prisustvovala ugledne dame iz najboljeg društva, kao i neki Mestri poput Cav. G. M. Vanzo-Mainardi i drugih kojima se ne mogu sjetiti imena. Tada je mandolina ponovno oživjela nakon dugog razdoblja zaborava. Već sljedeće godine broj zaljubljenika u mandolinu se povećao - vidio sam ljude u zrelijim godinama kako ponovno uzimaju gitaru nakon što je dvadeset godina bila zaboravljena na tavanu- te je broj postao tako velik da smo morali potražiti veći prostor. Iznajmili smo sobu u restoranu Savini u Galleriji i formirali prvu pravu udrugu s 25 izvođača, koju smo nazvali *Estudiantina*. Gotovo svake večeri bili smo pozivani u nečiju kuću ili na koncerte u dobrotvorne svrhe, a jednom smo bili pozvani na bal u Teatro alla Scala (...)”²⁷ Potrebno je istaknuti i grad Bresciu, poznatu po svom bogatom mandolinskom životu te posebnoj sklonosti prema glazbenom amaterizmu. Zanimljiv oblik glazbenog amaterizma u tom gradu činilo je djelovanje *Società dei Concerti*, društva koje je za cilj imalo upoznavanje svojih članova s tradicionalnim i suvremenim skladateljima. Društvo su osnovali A. Bazzini, G. Franchi, C. Quaranta, G. Consolini, G. Conti i C. Baresani. *Società dei Concerti* organizirali su glazbene vježbe, koje su bile besplatne svim članovima društva.²⁸ Prvi mandolinski orchestri u Bresci nastaju krajem 19. stoljeća; *Società mandolinistica Umberto I* (1893), *Società mandolinistica bresciana* (1894), *Circolo bresciano dei dilettanti mandolinisti e chitarristi* (1894), *Società mandolinistica femminile* (1894). Zanimljivo je istaknuti kako su žene, osobito one imućne, bile dobrodošle u ovakva amaterska društva. Postojao je i velik broj isključivo ženskih društava. Tako je svoj priručnik *Manuale teoretico-pratico del Mandolinista* Agostino Pisani posvetio „nježnijem spolu, koji se učenju mandoline posvećuju u duhu ljubavi”²⁹ U statutu kluba *Signore e Signorine Dilettanti Mandoliniste e Chitarriste di Milano* među ciljevima stoji proučavanje žičanih instrumenata, njihova daljnja popularizacija među *ljepšim spolom* (posebno među dobrostojećim damama) te izvođenje glazbe u ansamblima³⁰ Najviše informacija o glazbenom (osobito mandolinskom) životu grada Brescie doznajemo iz ondašnjih tiskovina. Tako u političkim dnevnim novinama *La Sentinella bresicana* 29. prosinca 1894. možemo pronaći reportažu „Grande concerto di beneficenza al Teatro grande”, koja izvještava o humanitarnom koncertu u kojem su, uz *Società dei mandolinisti* (pod ravnanjem Sig. Giordana) nastupili brojni glazbenici, koji su se afirmirali kao jedni od najaktivnijih zabavljača u gradskom životu. Za ovaj događaj M. Sala tvrdi da je to

²⁶ Donatella MELINI. „Casa Monzino e il Circolo dei Mandolinisti e Chitarristi di Milano”, u: *IL MANDOLINO A MILANO E IN LOMABRDIA NEI SECOLI XVIII E XIX*, Ugo Orlandi - Tiziano Rizzi (ur.), Milano: Conservatorio di Milano, 2023, str. 77.

²⁷ Angelo ALFIERI, *L'inizio del Mandolino in Milano*, memoari u rukopisu, 8. srpnja 1911.

²⁸ SALA, *op.cit.*, str. 24.

²⁹ Agostino Pisani. *Manuale teoretico-pratico del Mandolinista*, Milano: Hoepli, 1891.

³⁰ SALA, *op. cit.*, str. 14.

bila „prava glazbena akademija, kakva se događala u prethodnom stoljeću i kakva je bila uobičajena u devetnaestom stoljeću, u kojoj su se okupili vrlo različiti glazbeni prijedlozi, drugačiji od onih koji su se događali u tadašnjim koncertnim programima.”³¹ Mandolinska društva osnivala su se, osim u gradovima, i u provinciji. Tako mandolinske sastave možemo pronaći u mjestima Lovere, Salò, Sale Marasino, Breno, Pisogne, Manerbio, Bagnuolo Mella, Guassago, Ghedi, Iseo i Orzinuovi. Takvi sastavi osnivani su zbog raznode, te nisu imali političke konotacije, uz iznimke nekoliko društava koji su bili socijalistički orijentirani. Mandolina je, osim u organiziranim društvima, živjela i kao narodni, popularni instrument. Mandolinska društva aktivno djeluju sve do 2.SR, kada njihova djelatnost polako jenjava. Interes za mandolinu se ponovno budi 70-ih godina prošlog stoljeća. Danas se u Bresci kao osobito uspješan izdvaja *Orchestra di mandolini e chitarre Città di Brescia* (1974) pod vodstvom mo. Claudia Mandonica. Grad Brescia je, kao plodno tlo za mandolinsku djelatnost, dom i brojnim profesionalnim glazbenicima, skladateljima i izvođačima. Brescia je dom i dvoje vrsnih mandolinista, čija je djelatnost poznata u svijetu kako i u Italiji; Dorina Frati i Ugo Orlandi. Oboje su docenti na talijanskim konzervatorijima; Orlandi na milanskom *Conservatorio Giuseppe Verdi*, a Frati na brešanskom *Luca Marenzio*.

Slika 1. Royal Circolo Mandolinisti Regina Margherita

³¹SALA. *op. cit.*, str. 22.

U Njemačku mandolina dolazi preko talijanskih svirača, čiji su nastupi bili poticaj za stvaranje vlastitih društava i orkestara.³² Jedan od prvih orkestara u Njemačkoj bio je *Sempre Avanti* (Berlin, 1888.)³³ Članovi ovakvih orkestara bili su uglavnom radnici i zanatlije, koji su u orkestrima pronašli raznodu i opuštanje nakon posla.³⁴ Povijest mandolinskih društava u Njemačkoj također je obilježio i pokret zvan *Wandervogel*, osnovan 1896. godine. Protestirajući protiv industrijalizacije i urbanizacije, skupine učenika i studenata planinare, pjevaju narodne pjesme uz mandoline i gitare.³⁵ Iz ovog pokreta razvija se *Jugendmusikbewegung* - glazbeni pokret čiji su članovi njegovali i izvodili staru instrumentalnu glazbu te narodne pjesme.³⁶ *Wandervogel* pokret polako zamire, a članovi se pridružuju mandolinskim orkestrima. Rana mandolinska društva u Njemačkoj sastojala su se od mladih radnika koji su tražili način da kvalitetno provedu slobodno vrijeme nakon posla. Mandoline su bile idealan izbor za glazbenu raznodu, budući da su se instrument mogao jeftino nabaviti. Malo članova je imalo glazbenu naobrazbu, te su glazbu učili napamet. Svirali su uglavnom mediteransku i njemačku narodnu glazbu.³⁷ Zamah za mandolinu pomalo jenjava dolaskom Nacističkog režima na vlast, budući da mandolina nije njemačkog podrijetla, te se kao takva nije mogla iskoristi za nacističku propagandu. Nakon Drugog svjetskog rata nastavlja se s razvojem mandolinske tehnike i glazbe. Dolazi i do razvoja karakterističnog, novog *njemačkog zvuka*. Središte mandoline postaje Wuppertal, pod vodstvom profesorice Marge Wilden-Hüsgen.³⁸ Na inicijativu Bunds Deutcher Zupfmusiker, 1996. godine osniva se *European Guitar and Mandolin Association* (EGMA). Uloga EGMA je promicanje mandolinske glazbe, razmjena informacija te provedba smotri, natjecanja i stručnih skupova. Udruženje od 1998. također organizira *European Guitar and Mandolin Youth Orchestra* (EGMYO), koji okuplja mlade glazbenike iz različitih zemalja na zajedničko muziciranje.³⁹

³² Mattias HENKE: *Das grosse Buch der Zupforchester*, Minhen: Schwingenstein Verlag, 1993, str. 29-30.

³³ *Ibid.*, str. 32.

³⁴ *Ibid.*, str. 38.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*, str. 42.

³⁷ Marga WILDEN-HÜSGEN, *Mandolinenorchester gestern – Zupforchester heute. Die Entwicklung des instrumentalen Zusammenspiels von Mandoline und Gitarre in der Laienmusik*, Wuppertal campus, 1982, str. 4

³⁸ Alfred WOLL, *The Art of Mandolin Making*, Welzheim: Edition Mando, 2021.

³⁹ Nikola BUBLE, *IZBOR DJELA HRVATSKIH SKLADATELJA: Festival mandolinista, Imotski, 1996.*, Split: Hrvatski festival mandolinista „Mandolina Imota” – Umjetnička akademija u Splitu, 2002, str. 11.

Slika 2. Mandolinski klub „Sempre avanti”

Brojna amaterska mandolinska društva i orkestri postoje i u Japanu.⁴⁰ Mandolina u Japanu uživa veliku popularnost. Razlog tomu je što je mandolina bliska japanskim tradicijskim instrumentima, poput kota.⁴¹ Nakon višestoljetne izolacije, Japan se 1853. godine otvara svijetu, što je ostavilo traga na svim sferama života, pa tako i na kulturu. Strani glazbenici donose novu, zapadnjačku glazbu i glazbala, među kojima i mandolinu. U vremenu Restauracije Meji, publika je još uvijek bila sklonija tradicionalnoj japanskoj glazbi, te su koncerti bili mješavina japanske i zapadne klasične glazbe. S promjenom na društvenom planu, dolazi i do promjena u glazbi. Buržoazija je bila sklona zapadnoj glazbi, smatrajući je „umjetničkom formom koja je nadišla praktičnu primjenu”.⁴² Prvi zapis o sviranju mandoline u Japanu datira iz 1881. godine. U kazalištu Yokohama 13. prosinca 1881. godine izvedena je opera buffa *Palača istine*, u kojoj je mandolina pratila pjevanje. U početku, mandolinu u Japanu promoviraju strani glazbenici. Poznati mandolinisti Raffaele Calace i Samuel Adelstein su tijekom svojih turneja posjetili i Japan. Calace je ostavio snažan utjecaj na mandoliniste u Japanu, i kao izvođač i kao skladatelj. Za popularizaciju mandoline u Japanu zaslužan je Hiruma Kenpachi (1867. do 1936), koji je autor prve japanske metode za

⁴⁰ Ovaj odlomak napisan je na temelju intervjua sa japansko-talijanskom mandolinisticom Miki Nishiyama. Intervju je vođen 31. svibnja 2024. godine, povodom gostovanja mandolinistice na 1. Festivalu Marin Katunarić u Omišu.

⁴¹ Koto je tradicionalni japanski žičani instrument koji se sastoji od 13 žica razvučenih preko 13 pomičnih pragova. Zvuk nastaje sviranjem preko žica sa palcem, kažiprstom i srednjim prstom. Koto je nacionalni instrument Japana, ali se danas sve češće koristi i u jazz, elektronskoj i eksperimentalnoj glazbi.

⁴² [S.n]. *Brief History of Mandolin - 3 Acceptance of Japanese Western Music - From Shikamaji*, 2018, <https://www.japanmandolinunion.com/2018/01/01/マンドリン略史-3-日本の洋楽受容-四竈訥治まで/> (pristup: 4. lipnja 2024.)

mandolinu.⁴³ Godine 1903. otvara prvu školu mandoline. Iste godine skupa sa Masakichijem Suzuki konstruira prvu japansku mandolinu. U 20. stoljeću japanska glazba za mandolinu razvijala se pod snažnim utjecajem talijanske glazbe. Talijanske skladatelje onoga vremena promicao je glazbeni teoretičar Morishige Takei. Takei 1916. osniva *Orchestra Sinfonica Takei*, prvi mandolinski orkestar u Japanu. Danas Japan velik broj mandolinskih orkestara. Neki od njih, poput *Tokyo YMCA Mandolin Club* ili *Estudiantina Armonia (Sendai Mandolin Club)* osnovani su kako bi radnici nakon posla uživali u raznonodi uz mandolinu. Danas su mandolinski orkestri u Japanu najčešće sveučilišni klubovi. Mandolinski orkestri su tu osnovani kao izvannastavne aktivnosti. Iako im je primarna svrha raznonoda, ovi orkestri djeluju na razini profesionalnih glazbenika, često organizirajući za svoje članove privatne sate i satove glazbene teorije. Nerijetko se desi da studenti više truda i vremena ulažu u vježbanje mandoline, nego u učenje odabranog studijskog programa. Trenutno su aktivna 143 sveučilišna mandolinska kluba. Iako je danas broj studentskih klubova u otpadanju, bivši studenti često nastavljaju svirati u nekim od amaterskih orkestara, nerijetko osnivajući i vlastite orkestre. Repertoar orkestara je raznolik, od tradicijske glazbe do transkripcija poznatih simfonijskih djela za mandolinski orkestar. U promociji glazbe za mandolinu važnu ulogu je imao i skladatelj Jiro Nakano, koji je istraživao i sakupljao glazbu za mandolinu. Na repertoaru se često mogu pronaći i djela suvremenih japanskih skladatelja, kao što su Yasuo Kuwahara i Goshi Yoshida. Unatoč velikom interesu, mandolina u Japanu još uvijek nije priznata kao ozbiljan instrument. Ne uči se u glazbenim školama, a na akademskoj razini postoji samo kao izborni predmet na tri akademije. Mandolina se stoga najčešće uči pri nekom od orkestara, gdje stariji i iskusniji članovi podučavaju mlađe, ili na privatnim individualnim satovima.

Slika 3. Estudiantina Armonia, 1930.

⁴³ Udžbenik *Mandolinenschule* temeljio se na istoimenom izdanju O. Schicka.

3.2. Povijest amaterskih mandolinskih društava u Hrvatskoj⁴⁴

Postoje malobrojni izvori o povijesti mandoline na prostoru Hrvatske. Izvori iz 18. stoljeća svjedoče nam o postojanju glazbene prodavaonice u Splitu, u kojoj su se mogle kupiti mandoline, iz čega možemo zaključiti da je mandolina uživala određenu popularnost. Politička situacija krajem 19. stoljeća utjecala je na pad zainteresiranosti za mandolinu. Mandolina postaje simbol autonomaškog pokreta i Italije, dok se tambura, zbog sveslavenske ideje, želi predstaviti kao domoljubni folklorni instrument Južnih Slavena⁴⁵. Nikola Buble o nepravdom tretmanu mandoline govori da „usprkos osvjedočenim, navedenim činjenicama, u vrijeme nastanka naše države uočljiv je različit tretman kulturne politike naspram dva instrumenta koja su prisutna u glazbenoj praksi dijela Hrvata - mandolini i tamburi. Dok se s jedne strane tambura glorificira kao nacionalno glazbalo, dotle se prema mandolini maćehinski postupa. (...) Očito da je, dakako samo dijelom, nespretno vođena glazbena politika nezgrapno zakoračila u kulturu življenja jednog dijela hrvata, upravo kao slon u porculansku radnju.”⁴⁶ Mandolina se početkom 20. st. ponovno vraća u upotrebu. U Zadru se organiziraju koncertne i zabavne priredbe mandolinista, a u Zagrebu se javljaju prvi pokušaji organiziranih okupljanja. Diljem Hrvatske nastaju brojna mandolinska društva i orkestri, a mandolina se uči i u osnovnim školama.

3.2.1. HGDD SLOGA⁴⁷

Povijest Hrvatskog grafičkog glazbenog društva obilježena je brojnim usponima i padovima. Ipak, društvo je opstalo od svog osnutka 1866. godine, sve do današnjih dana. Političke i društvene okolnosti snažno su utjecale na sastav društva, ali i na njegovo ime, koje je promijenjeno nekoliko puta. Pod utjecajem strujanja iz Srednje Europe, u 19. st. se i u Hrvatskoj osnivaju razna društva. Tipografsko društvo SLOGA s radom započinje 1866, pod geslom „Rad i pjesma nek nas vode do prosvjete i slobode”. Kako primjećuje Božidar Jošt, naziv SLOGA predstavlja težnju da se tipografe „treba napokon ujediniti i složiti, ne samo u akordu pjesme, nego i u zajedničkoj ideji, u jedinstvenom skladu zajedničkih osjećaja i interesa”.⁴⁸ Grafički orkestar mandolinista i gitarista (GOMIG) osnovan je 1928. godine. Mandolinski orkestar društva (uz gudački orkestar) djelovao je i ranije, ali je u ratnim godinama raspušten, a instrumenti su rasprodani. Predstavnik Naobrazbenog odbora Ahil Korbar sazvao je sastanak za osnivanje GOMIG-a 16. siječnja 1929. godine. Orkestar je brojio pedesetak članova, od kojih je tek 15 bilo glazbeno pismeno, zbog čega je uprava

⁴⁴ Nikola BUBLE, *IZBOR DJELA HRVATSKIH SKLADATELJA: Festival mandolinista, Imotski, 1996.*, Split: Hrvatski festival mandolinista „Mandolina Imota” – Umjetnička akademija u Splitu, 2002, str. 11.

⁴⁵ Nikola BUBLE. „Da li je tambura 'hrvatskije' glazbalo od mandoline?”, *Bašćinski glasi*, 3 (1994), str 339-344.

⁴⁶ *Ibid.*, str. 339-340.

⁴⁷ Lucija BENYOVSKY. *Sloga hrvatsko grafičko glazbeno društvo 1866 1996*, Zagreb: Hrvatsko grafičko glazbeno društvo SLOGA, 1997.

⁴⁸ Božidar JOŠT. *Grafičko pjevačko društvo „Sloga”*.

organizirala poduku članova. Prvi dirigent orkestra, a ujedno i njegov suosnivač bio je Ante Vranić, dobitnik medalje Saveza mandolinističkih društava Francuske. Prvi nastup održan je povodom Gutenbergova dana 26. lipnja 1929. godine, a uslijedili su brojni nastupi. Zanimljivo je izdvojiti gostovanje u Splitu i Trogiru u srpnju 1929. godine, nastup koji je „u moralnom pogledu vanredno uspio, ali ne i u materijalnom”. Posebnu važnost ima *monstre koncert*, održan na inicijativu GOMIG-a 1935. godine u Zagrebu. Na koncertu, koji je organiziran po uzoru na tadašnje europske koncerte, sudjelovala su sva mandolinska društva grada Zagreba: Mandolinistički zbor Gradskog vodovoda, Tramvajski mandolinistički zbor i Radničko kulturno društvo Budućnost. Koncert se održao u velikoj dvorani Zagrebačkog velesajma, pred čak tri tisuće posjetitelja. Susret je nazvan *Festivalom mandolinista i gitarista*, što je prvi susret mandolinskih društava u Hrvatskoj. Rad društva zamire u Drugom svjetskom ratu, ali se nakon njegova završetka ponovo javlja interes za obnovu društva, koje se vraća pod novim imenom. U poslijeratnom razdoblju, u svim većim poduzećima se osnivaju kulturno - umjetničke udruge. Tako nastaje i GKUD „Ognjen Prica”. Društvo je brojalo 2937 članova, okupljenih u razne sekcije: pjevače, mandoliniste, kipare, slikare, harmonikaše te dramsku, ritmičku i folklornu sekciju. Mandolinska sekcija bila je iznimno kvalitetna. Organiziran je i tečaj za početnike 1951. godine, pri kojem su se orkestru pridružila četiri učenika grafičke škole. Zanimljivo je istaknuti *Vesele ponedjeljke*, koje su priređivali Orkestar mandolinista i gitarista uz članove Zagrebačkog kazališta Komedija u Radničkom domu. O visokoj razini na kojoj je djelovao orkestar, svjedoči nam kritika iz *Vjesnika* pod nazivom *Gotovo profesionalna preciznost* u kojoj piše da je „orkestar, pod ravnanjem Zvonimira Penezića, znao u većem dijelu koncerta iskazati gotovo profesionalnu preciznost, muzicirajući mekim i toplim zvukom. Gradeći izražajnost ansambla ponajviše na profiliranim dinamičkim gradacijama (...)”.⁴⁹ Orkestar je pod poticajem Zajednice saveza kulturno-umjetničkih društava grada Zagreba surađivao i sa suvremenim skladateljima. Organizirani su koncerti na kojima su se izvodile praizvedbe novih skladbi, od kojih se mogu izdvojiti Aldabert Marković, Zlatko Potočnik i Branko Starc. Glavni problem orkestra bila je stara dob članova orkestra, te se intenzivno radilo na pomlađivanju članova organiziranjem tečaja, koji su ujedno donosili i financijsku korist. Godine 1987. orkestar je pozvan na *II Festival International d'Orchestres e Plectre*, gdje je ostvario izvrstan uspjeh. Devedesetih godina dvadesetog stoljeća, uslijed velikih društveno-političkih promjena te Domovinskog rata dolazi do drastičnog smanjenja broja članova te prestanka rada društva. Orkestar dobiva i novu dirigenticu, prof. Svetlanu Krajnu, koja svoja iskustva kao sviračica domre prenosi na članove orkestra, osobito se fokusirajući na tehniku sviranja. Društvo još jednom mijenja svoj naziv, te od 26. veljače 1992. djeluje pod nazivom Hrvatsko grafičko glazbeno društvo Sloga. U novom statutu se zalaže za očuvanje glazbenog amaterizma, podizanje razine djelovanja te okupljanje djece, mladih i građana. U razdoblju od 1997. do 2015. godine društvo se nalazi u sve nepovoljnijoj ekonomskoj situaciji. Ipak, entuzijazam svakog člana utjecao je na to da društvo ipak opstane, te se orkestar svake godine predstavlja brojnim nastupima, od kojih treba izdvojiti godišnji koncert

⁴⁹ [S.n.] „Gotovo profesionalna preciznost”, *Vjesnik*, 13. ožujka 1987.

cijelog društva u Hrvatskom glazbenom zavodu, smotra glazbenih amatera Grada Zagreba, festival mandolinističkih orkestara u Imotskom, te međunarodni susret harmonikaša u Puli i Slavonskom Brodu. Dirigent u ovom razdoblju postaje Mladen Landau, koji orkestrom ravna sve do danas. Orkestar 2001. godine dobiva i novog koncertmajstora; nakon 36 godina sviranja Darko Babić ustupa mjesto Josipu Oreškoviću. Sljedećih 20 godina orkestar organizira brojne koncerte i radionice, te surađuje sa svjetskim mandolinskim orkestrima i solistima, poput *Shizuoka Mandolin Association and Mt. Fuji Mandolin Ensemble*, *Tokyo Mandolin Orchestra* (Japan), *Das Hessisches Zupforchester Hessen* (Njemačka). Dobitnici su brojnih nagrada i priznanja, a sudionici su i HFM Mandolina Imota od njegovog osnutka, sve do danas. Danas pri društvu djeluju tri sekcije: Orkestar mandolinista i gitarista, Harmonikaški orkestar i Mlađi mandolinski orkestar. *Mlađi mandolinski orkestar HGGD Sloga* osnovan je 2022. godine. Članovi orkestra su uglavnom bivši i sadašnji učenici mandoline i gitare, koji žele nastaviti zajedničko muziciranje. Orkestar ujedno služi i kao priprema za mlade glazbenike, kako bi se u budućnosti priključili *Orkestru mandolinista i gitarista Sloga*. Umjetnički voditelj i dirigent orkestra je prof. Maksimilijan Borić.

Slika 4. Orkestar gitarista mandolinista GKUD „Ognjen Prica”, 25. obljetnica rada, 21. svibnja 1954.

Slika 5. Mlađi mandolinski orkestar HGGD Sloga na gostovanju u emisiji Dobro jutro, Hrvatska, 11. listopada 2023. godine

3.2.2. Mandolinski orkestar FA Jedinstvo⁵⁰

Mandolinsko-tamburaški orkestar *FA Jedinstvo* osnovan je nedugo nakon osnivanja samog društva 1919. godine. Iako iz ovog razdoblja nije sačuvano puno pisanih tragova, orkestar je nastavio djelovati sve do Drugog svjetskog rata. Nakon završetka rata obnavlja se djelovanje orkestra, a s radom započinje i prva folklorna sekcija. Šezdesetih godina prošlog stoljeća *Jedinstvo* odlazi na niz turneja po Engleskoj, Italiji, Bugarskoj, Belgiji i Egiptu. Ansambl sudjeluje i na prvim natjecanjima gdje osvaja važne nagrade. Posebno treba istaknuti prvu nagradu osvojenu 1965. godine na međunarodnom festivalu folkloru u Llangollenu, Velika Britanija. Ova nagrada postala je prekretnica za *Jedinstvo*, te su uslijedili brojni nastupi, uključujući i nastup u Royal Albert Hall u Londonu. 1982. godine *Jedinstvo* odlazi na turneju u SAD i Meksiko, a četiri godine kasnije, 1986. i na turneju po Australiji, nastupajući za hrvatske iseljenike. Za vrijeme Domovinskog rata ansambl ostaje bez velikog broja članova, ali nastavlja sa svojim radom, nastavljajući osvajati brojne nagrade. Devedesetih godina mandolinski orkestar pod vodstvom Plamenka Bavčevića doživljava svoj vrhunac, održavajući mnoštvo koncerata. 1991. godine orkestar odlazi na *Međunarodni festival mandolinskih orkestara* u Remiremont (Francuska), a zatim i na *Međunarodni festival mandolinskih orkestara* u Logroño i Villa Real (Španjolska). 1995. godine na festivalu u Johannesburgu orkestar osvaja treću nagradu. Na poziv talijanskog Ministra kulture, 1998. orkestar gostuje u Padovi. Orkestar u ovom razdoblju osim folklornog, izvodi i repertoar ozbiljne glazbe. Savladavanju nota i

⁵⁰ [S.n]. *Kronika Jedinstva*, <https://www.kud-jedinstvo.hr/chronicles> (pristup: 10. svibnja 2023).

učenju glazbene pismenosti zasigurno je pridonijela i Škole folklor, gitare i mandoline, koja s radom započinje 1991. godine. Škola je ansamblu osigurala stalan pritek novih članova, te polaznici škole danas čine 95% društva. Škola danas daje poduke iz mandoline, gitare i tambure, gdje se kroz tri godine individualnih satova polaznici pripremaju za priključivanje A orkestru. Takozvani *A orkestar* danas nastupa kao pratnja plesačima i vokalnom sastavu, ali i samostalno, svirajući širok raspon programa: od narodnih plesova, preko zabavne do ozbiljne glazbe. Od većih nagrada treba izdvojiti i dvije prve nagrade na festivalu *Mandolina Imota* 2008. i 2009. godine. Danas orkestar broji više od 20 članova, a voditelj orkestra je Petar Puškarić.

Slika 6. Tamburaško - mandolinski orkestar FA Jedinstvo, 1919. godina

3.2.3. Mandolinski orkestar Imotski

Mandolinski orkestar Imotski osnovao je Sveto Dunda 1965. godine. Od 1970. godine orkestar djeluje u sklopu Osnovne škole Stjepan Radić, pod vodstvom Marije Poštenjak - Cike. Orkestar se brzo profilirao kao mjesto okupljanja imotski mladeži, gdje je više od 500 mladih dobilo glazbenu poduku. Orkestar je nastupio na brojnim smotrama i natjecanjima, a gostovao je i u Italiji i Njemačkoj, gdje dobiva povelju grada Felbacha za posebne zasluge u promicanju hrvatske glazbene kulture. Orkestrom je od 1976. ravnao Ante Vujević, a od 1996. do danas orkestar vodi Antonela Rebić.

Slika 7. Mandolinski orkestar Imotski i dirigentica Antonela Rebić

3.2.4. Mandolinski orkestar Makarska

Mandolinski orkestar Makarska osnovan je 2004. godine pri Glazbenoj školi Makarska. Orkestar je nastao na poticaj ravnatelja Glazbene škole Makarska Željka Vlahe. Uočivši potrebu da se mandolina uvede u glazbene škole, Vlahe je, uz prof. Ivanu Kenk Kalebić, najprije osnovao orkestar. Uspjesi orkestra rezultirali su i otvaranjem mandoline kao samostalnog predmeta godinu dana kasnije, 2005. godine. Glazbena škola Makarska je tako postala prva glazbena škola u kojoj se mandolina mogla učiti kroz svih šest godina osnovne škole.⁵¹ U početku su orkestar činili učenici od trećeg do šestog razreda glazbene škole, koji su orkestar odabirali kao zamjenu za komornu glazbu ili pjevanje u zboru. Učenici koji bi završili osnovnu glazbenu školu, često bi ostajali svirati

⁵¹ U to vrijeme, mandolina se mogla učiti i u Glazbenoj školi Josipa Hatzea, ali samo u trajanju od četiri godine.

u orkestru. Pod vodstvom prof. Ivane Kenk Kalebić, orkestar je održao mnoge koncerte, kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu. Orkestar je sudjelovao na festivalu *Mandolina Imota* od 2005. do 2009. godine, osvojivši brojne nagrade. 2007. godine gostovao je na Danima talijanskog mandolinskog saveza (FMI). Kroz pet koncerata (Vittorio Veneto, Treviso, Ceneda, Soligoi Bibbione) talijanskoj publici predstavili su hrvatske skladbe za mandolinske orkestre. Osim hrvatskih autora, repertoar orkestra činile su skladbe izvorno pisane za mandolinu.

Slika 8. Mandolinski orkestar Makarska, 2010. godina

3.2.5. Ostali mandolinski orkestri

Mandolinski orkestar *Fratellanza* osnovan je 1946. godine, zajedničkim djelovanjem Kulturno-umjetničkog društva *Fratellanza* i Zajednice Talijana u Rijeci. Orkestrom su ravnali Mario Vlassich, Livio Floris i Raul Devljak. Orkestar je brojao četrdesetak članova, koji su izvodili raznovrsna program. Mandolinski orkestar KUD-a Metković utemeljen je 1950. godine, kako bi izvodio glazbenu pratnju za plesove. Orkestar djeluje i danas, pod vodstvom Tomislava Hercega. Zadaća orkestra je predstavljanje folklorne baštine neretvanskog kraja. Orkestrom je prošao velik broj djece i mladih, a danas broji 20 članova. Kao jedan od uspjeha treba izdvojiti osvojenu nagradu na Festivalu zabavne glazbe Marko Polo u Korčuli, kao i osvojenu nagradu na festivalu *Mandolina Imota*. Mandolinski orkestar *Glorija* od 1965. godine djelovao je pod KUD Ivan Goran Kovačić - Sisak. Orkestar se osamostaljuje 1999. godine, pod ravnanjem Marije Posavac. Repertoar orkestra

sastojao se od pjesama i plesova Posavine, Slavonije, Prigorja, Međimurja, Like i Dalmacije, ali i od glazbe bunjevačkih Hrvata. Orkestar više ne djeluje. Mandolinski orkestar KUD-a Kvadrilja iz Trogira djeluje od 1970. godine. Orkestar je, uz prof. Nikolu Buble, jedan od idejnih začetnika Hrvatskoj festivala mandolinskih orkestara. Voditelji orkestra bili su Šime Ercegović, Vinko Perić, Tomo Perlin, Miroslav Miše, Duško Hrnjak, Željko Zorić, te Jakov Koščina, koji je trenutni voditelj orkestra. Gradski mandolinski orkestar Ad libitum iz Solina nastao je 1972. godine. Orkestrom je ravnao mr. Marinko Katunarić od 1980. do 1990. godine. Od 1993. djeluje pri Domu kulture *Zvonimir* u Solinu, pod vodstvom Grge Grubišića. Članovi su bili raznovrsne dobi i stupnja glazbenog obrazovanja. Program orkestra sastojao se uglavnom od klasične glazbe. Orkestar je odradio velik broj nastupa u Hrvatskoj i inozemstvu, do čega posebno treba izdvojiti nastup u SAD-u. Mandolinski sastav Moba iz Bibinja osnovan je 1983. godine, pod vodstvom Damira Kinde. Sastav je nastao zbog zadovoljavanja lokalnih kulturnih potreba. Jedan od važnijih nastupa bila je suradnja s Gradišćanskim Hrvatima u Austriji i Mađarskoj. Sastav je uglavnom izvodio dalmatinske plesne skladbe. Tijekom Domovinskog rata ansambl prestaje s radom. Mandolinski orkestar Filip Dević osnovan je 1995. godine, pod vodstvom Borisa Pleića. Članovi orkestra bili su polaznici škole i gitare. Orkestar je imao nekoliko samostalnih nastupa, nakon čega su uglavnom pratili plesače KUD-a Filip Dević. Osim spomenutih, mandolinski orkestri postojali su i po brojnim osnovnim školama diljem Dalmacije, kao i u sklopu župa, gdje bi sudjelovali u nedjeljnom misnom slavlju.

Slika 9. Mandolinski orkestar KUD Metković na 27. festivalu Mandolina Imota, 2023.

3.3.2. Festival *Mandolina Imota*

Uz ranije navedene, jedna od ideja nastalih na 1. susretu hrvatskih mandolinista bila je i osnivanje Hrvatskog festivala mandolinista *Mandolina Imota*. Festival se tijekom svojih 28 godina djelovanja profilirao kao središte mandolinskog života u Hrvatskoj. *Mandolina Imota* već dugi niz godina promovira mlade glazbenike (profesionalce, ali i amatere), ansamble i skladatelje. Prema Bubli „posebnu prometejsku ulogu imali su voditelji, dirigenti, stručni savjetnici, članovi festivalskog žirija, skladatelji... koji su zaplovili glazbenim prostranstvima, otisnuvši se od uvjerenja da je mandolina ‘profani’ instrument, shvativši ili pak oduvijek znajući da mandolina nije manje naša, hrvatska, jer je više naklonjena pozornici nego kavani (...) Pruživši ruku mandolini grad Imotski je pokazao mudrost i smjelost uspjevši na taj način održati jedinstvenost svog nacionalnog i glazbenog identiteta prenoseći ih s mnogo ljubavi kao trajnu vrijednost hrvatskog duhovnog stvaralaštva”.⁵⁴ Za umjetničkog direktora prvog festivala izabran je Miljenko Grgić, koji je u ožujku 1996. godine krenuo s pripremama. Na tom putu naišao je na brojna negodovanja i sumnje, a pojedini kolege su ga opomenuli da previše riskira surađujući s amaterima.⁵⁵ Osim organizacije, Grgić je sam osmislio koncept festivala, te mu je nadjenulo ime. Naziv *Mandolina Imota* je prema Grgiću „latinizirana kovanica” koja „želi sugerirati povezanost Imotskog danas s njegovom prošlosti i muzikalnosti koja je svojstvena našem narodu i žiteljima jednoga maloga dalmatinskog gradića. Naziv istovremeno znači i odanost Imočana rodnom gradu, njihovu težnju izgradnji novoga kulturnog identiteta Festivalom koji želi premostiti generacijski jaz i glazbom povezati izvođače i slušatelje u jedinstven umjetnički doživljaj”⁵⁶. Prvi festival održan je 8. lipnja 1996. godine. Započeo je svečanim mimohodom mandolinista i članova gradske glazbe, uz svečano podizanje zastava, te nastup Gradskog zbora Brodosplit. Natjecateljski dio održao se 14. i 15. lipnja u dvije kategorije: prva večer je bila posvećena klasičnoj, a druga folklornoj glazbi. Nagradu za najbolje izvedenu zadanu skladbu dobili su orkestar *HGGD Sloga* (umjetnički program) te ansambl *FAST* (folklorni program). *GMD Sanctus Domnio* osvojio je plaketu *Mandolina Imota* za najbolje izvođenje folklornog programa, te *Statuu Mandolinista* za najbolje izvođenje umjetničkog programa.⁵⁷ U okviru četvrtog i petog festivala Grgić je pokrenuo i tiskanje skladbi hrvatskih skladatelja. Festival i danas nastavlja svoju tradiciju, održavajući se svake godine krajem listopada ili početkom studenog. Ovogodišnji 27. festival održan je od 3. do 5. studenog. Osam hrvatskih orkestara natjecalo se u dvije kategorije. Sudionici su uz natjecateljski i revijalni program imali priliku sudjelovati i u radionici *Usavršimo mandolinu*.

⁵⁴ Ibid., str. 31.

⁵⁵ SIRIŠČEVIĆ, Mirjana. „Miljenko Grgić jedan od osnivača festivala ‘Mandolina Imota’ od 1996. do 2000. godine”, *Bašćinski glasi*, 12/1 (2016), str. 78.

⁵⁶ Miljenko GRGIĆ: *Mandolina Imota – programska knjižica prvog Festivala*, Imotski: Hrvatski festival mandolinista „Mandolina Imota”, 1996, str. 6-8.

⁵⁷ Mirjana SIRIŠČEVIĆ. „Miljenko Grgić jedan od osnivača festivala ‘Mandolina Imota’ od 1996. do 2000. godine”, *Bašćinski glasi*, 12/1 (2016), str. 81-82.

4. STUDIJA SLUČAJA: GMD SANCTUS DOMNIO

4.1. Istaknuta ličnost: Marin Katunarić (1938. - 1998.)

*Pjesnik mandoline, snažni umjetnik, neugasli entuzijast, pravi ratnik među glazbenicima*⁵⁸ - samo su neki od epiteta kojima je opisivan Marin Katunarić. Glazbeni pedagog, dirigent, zborovođa, skladatelj, klapski voditelj; gotovo nema područja glazbenog života kojeg se Katunarić nije dotaknuo i u njemu ostavio svoj trag. Kao izvrstan pedagog, otkrio je mnoštvo talentirane djece i mladih, usmjerivši ih u daljnje glazbeno obrazovanje. Bio je osobit čuvar i promicatelj glazbenog amaterizma, posebnog po vrlo visokoj razini spremnosti kojoj je Katunarić težio. Osnivač je i prve klape u Dalmaciji- Klapa Kamen.⁵⁹ Za svoje iznimne doprinose pedagoškom i umjetničkom djelovanju dobio je Zlatni Grb grada Splita 1994. godine. Ipak, za mandoliniste Katunarić je najpoznatiji kao otac hrvatske mandoline. Marin Katunarić rođen je 29. prosinca 1938. godine u Splitu, u radničkoj obitelji. Sa samo pet godina ostaje bez oca. Od djetinjstva pjeva u zboru, privatno uči svirati gitaru i violinu, a u Gradskoj glazbi Split svira flautu i hornu. Upisuje brodograđevnu školu, koju završava 1955. godine. Sljedeće četiri godine radi kao majstor u splitskom brodogradilištu. Srednju glazbenu školu (smjer fagot) upisuje 1957. godine, a 1958. se prebacuje na teorijsko-nastavnički odjel i kontrabas. Školu završava 1963., a iste godine se zapošljava kao nastavnik glazbene kulture 1963. godine u Osnovnoj školi *Bruno Ivanović*⁶⁰. Kao nastavnik glazbene kulture, želio je da što više djece otkrije radost muziciranja. Kako bi ostvario svoj cilj, pri školi osniva *Mandolinski orkestar OŠ Bruno Ivanović*. Zadaća orkestra bila je „da se kod učenika razvija umjetnički doživljaj, da se prevaziđu okviri školskog programa, i da se učenici osposobe za samostalne nastupe”⁶¹ Orkestar je činilo 120 učenika trećih do sedmih razreda. Održali su preko 30 koncerata. Svoj prvi nastup imali su 1970. godine na 13. muzičkoj smotri djece i omladine Hrvatske koja se održavala u Varaždinu, gdje su osvojili prvu nagradu. Publiku i žiri je posebno oduševio izbor programa: Biseri Ive Tijardovića u Katunarićevom aranžmanu te Contradanza I. Lhotke Kalinskog. Uz suradnju s Glazbenom školom Josipa Hatzea 20. lipnja 1972. godine Katunarić organizira školsku priredbu. Uz mandolinski orkestar Bruno Ivanović, nastupili su i učenici glazbene škole Ivan Korunić, Mladen Šperac, Branka Matić i Jadranka Buturović. Priredbi je prisustvovalo čak 120 posjetitelja.⁶² Potrebno je istaknuti i koncert održan 19. svibnja 1972. godine u Kazalištu Marin Držić u Dubroviku. Ovaj koncert zamišljen je kao glazbeno-poetski

⁵⁸ Tatjana ALAJBEG. „Marin Katunarić, 1938-1998.”, *Bašćinski glasi*, 7/1 (1998), str. 316-317.

⁵⁹ Životopis Marina Katunarića, Arhiv GMD Sanctus Domnio

⁶⁰ Današnja OŠ Lučac.

⁶¹ Programska knjižica glazbenog recitala u kazalištu Marin Držić, 19. svibnja 1972, Arhiv GMD Sanctus Domnio

⁶² [S.n]. „Glazbeni recital”, *Slobodna Dalmacija*, 22. lipnja 1972.

recital, gdje su se uz glazbena ostvarenja na programu našla i poezija čakavskih pjesnika poput Gundulića i Hektorovića. Redatelj recitala bio je Jakša Zlodre, a umjetnički direktor sam Katunarić. Uz orkestar nastupali su i solisti, među kojima i Ida Gamulin te Ivan Korunić.

Slika 11. Mandolinski orkestar OŠ Bruno Ivanović

Katunarić je djelovao i kao voditelj ansambla KUD-a Jedinstvo, Filip Dević i Brodosplit. S *Mandolinskim Solistima* pri *RKUD Udarnik* nastupio je čak tri puta na Hvarskim ljetnim priredbama. Zbog okupljanja djece i mladeži dolazi pod povećalo tadašnje vlasti, te je gotovo 20. godina proveo nezaposlen. Nepovoljne prilike u kojima se našao prisilile su ga da iz Splita ode u Zagreb. Tamo pri Funkcionalnoj glazbenoj školi⁶³ osniva odsjek za gitaru. Potaknut plodnim glazbenim tлом na koje je naišao u Zagrebu, Katunarić se vraća u Split, gdje se fokusira na promicanje mandoline. Kako govori Buble, Katunarić je djelovao u doba „osiromašene mandolinističke kulture”⁶⁴. U svom stručnom prilogu kaseti simboličnog naziva *Proljeće*, Buble hvali *pionirski* pothvat Katunarića da s *Mandolinskim solistima* (glazbenicima amaterima) snimi neka od najvažnijih ostvarenja ozbiljne glazbe pisane za mandolinu. Na kaseti su se osim djela za mandolinu poput Beethovenove Sonatine u C-duru, našle i transkripcije, koje je načinio sam Katunarić. Interpretaciju djela Buble opisuje kao „za amaterske domete naglašeno kvalitetnu”.

⁶³ Današnje GU Elly Bašić.

⁶⁴ Nikola BUBLE, „7.12. Magnetofonska kazeta *Proljeće* - izvođač: Mandolinski solisti - Dirigent: Marinko Katunarić”, u *Glazba kao dio života: etnomuzikološke teme*, Duško Geić (ur.), Split: Umjetnička akademija u Splitu, Matica hrvatska ogranak Trogir, 1997, str. 350-351.

Također, ističe da bi razina muziciranja bila još i veća da glazbenici imaju pristup kvalitetnijim instrumentima, te da su od samih početaka imali čvrst uzor na svom glazbenom putu.⁶⁵ Ovaj članak svjedoči o uistinu nepovoljnoj situaciji u kojoj je Katunarić djelovao, nastojeći popraviti narušenu reputaciju mandoline. 1988. godine osniva školu mandoline pri centru za kulturu *RS Đuro Salaj*. Nakon položene audicije, učenici su tijekom tri godine imali priliku učiti svirati mandolinu i/ili gitaru, uz obavezan teorijski dio (solfeggio, osnove harmonije, osnove dirigiranja, osnove povijesti glazbe). Nastava se održavala dva puta tjedno, što je obuhvaćalo individualan sat instrumenta te 4 sata skupnog muziciranja i teorije. Nakon završene škole, uspješni učenici su se nastavljali školovati u mandolinskom orkestru.⁶⁶ Katunarić je za školu postavio stroga pravila te visoke standarde. U osnovnim informacijama o školi stoji da učenici moraju biti primjerenog ponašanja u osmogodišnjoj školi, školi mandoline, orkestru kao i u bilo kojoj drugoj prilici.⁶⁷ Katunarić zatim prebacuje školu na Manuš, u samostan Srca Isusova. U pismu župnicima, Katunarić ističe kako se pružila „mogućnost masovnog okupljanja vjeronaučne djece, talentirane za glazbu, koja bi služila na slavu Bogu i njihovoj osobnoj kršćanskoj kulturi.”⁶⁸ Katunarić je, osim kao voditelj i pedagog, djelovao i kao skladatelj. Katunarićevo stvaralaštvo čini 10 skladbi napisane za mandolinske orkestre. Posebno se ističe *Poema Libertas*, napisana povodom turneje *GMD Sanctus Domnio* u Austriji 1992. godine. Skladba je prvotno nosila naziv *O lijepa, o draga, o slatka slobodo!*, a kasnije skladatelj ime mijenja u *Poema Libertas*. Skladba je podjeljena u pet slika: početak je Duborovačka contradanza I. Lhotke- Kalinskog, na koju se dovezuju razne varijacije pučkih motiva iz Dalmacije. Slijedi *Vlaška*⁶⁹, koja evocira zvuk Dalmatinske zagore, zatim *Pučje moj* kao simbol Isusa Krista i kršćanske kulture. Četvrta slika je *Bombardiranje Dubrovnika*, koja svjedoči o tadašnjim ratnim užasima. Posljednji stavak *Aleluja* parafraza je Händelove *Aleluje*, prožeta s početnom Dubrovačkom contradanzom, što cijelom djelu daje zaokruženu formu. Sam Katunarić 1997. godine napravio je transkripciju *Poeme Libertas* za mandolinski kvartet. Od skladateljskog opusa treba izdvojiti i skladbu *Aleluja za dječji zbor, gudače i mandolinski orkestar*. Skladba je napisana za proslavu Dana škole i obljetnice Josipa Hatzea te je izvedena u HNK Split 1996. godine. Katunarić je ostavio i 58 transkripcija za mandolinski orkestar i mandolinske ansamble, kao i transkripcije za tamburaške i puhačke orkestre, te obrade klapskih pjesama.

4.2. GMD Sanctus Domnio

Početak djelovanja Gradskog mandolinskog društva Sanctus Domnio možemo pratiti od mandolinske škole Marina Katunarića, koji je ujedno i utemeljitelj te prvi voditelj orkestra. Prvotno

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Radničko sveučilište Đuro Salaj. *Osnovne informacije o mandolinskoj školi*, Ariv GMD Sanctus Domnio

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Marin Katunarić. Pismo župnicima, 6. rujna 1990, Arhiv GMD Sanctus Domnio

⁶⁹ *Vlaška* je izdvojena iz poeme te se danas često izvodi kao samostalna skladba.

pod imenom *Manuš*, orkestar djeluje u sklopu već spomenute škole u samostanu Srca Isusova. Već u samim početcima Katunarić je za svoj orkestar postavio jasne ciljeve: „Ansambel treba biti PROFESIONALAN”⁷⁰. U jednom od svojih pisama, Katunarić ističe da svaki član treba biti na raspolaganju za nastupe, treba imati navježban program te treba biti dostupan za probe u bilo koje doba dana. Katunarić je ostavio zapisa i o repertoaru kojeg orkestar treba izvoditi što obuhvaća svjetovnu i religioznu glazbu, bilo ozbiljnog ili popularnog karaktera⁷¹. Katunarićeva misija okupljanja i obrazovanja mladih, uzdizanje mandoline na najviše umjetničke razine i očuvanje kulturne baštine i dalje živi među članovima Sanctusa Domnio, koji su svi od reda, na indirektan ili direktan način, Katunarićevi učenici.⁷²

Slika 12. Probe kod isusovaca, 1992.

GMD Sanctus Domnio kao udruga je službeno osnovan 25. lipnja 1991. godine. Svečana osnivačka skupština održala se u HNK Split. Za predsjednicu društva izabrana je dr. Ljerka Tičinović. 14. prosinca iste godine obavljen je obred krštenja, gdje je nadbiskup msgr. Ante Jurić orkestar stavio pod zaštitu Sv. Dujma. Za krsnog kuma odabran je tadašnji gradonačelnik dr. Petar Slapničar, a sav prilog od krsnih poklona doniran je djeci Iloka i Vukovara. Od tog trenutka,

⁷⁰ Katunarićev zapis, Arhiv GMD Sanctus Domnio.

⁷¹ *Ibid.*

⁷² Temeljni ciljevi djelovanja GMD Sanctus Domnio su: rad s djecom i mladima kako darovitim tako i s teškoćama u razvoju, izučavanje, prikupljanje, njegovanje, pripremanje i javno izvođenje izvornih te reprodukcijских glazbenih djela za mandolinu ovog podneblja i inozemnih majstora, izučavanje glazbenog stvaralaštva djela za mandolinu ovog podneblja i inozemnih majstora, širenje saznanja o kulturno-glazbenom naslijeđu, razvijanje i njegovanje kulturno-umjetničkog amaterizma, volonterizma i profesionalizma, ostvarivanje međunarodnih suradnji i razmjena znanja i obrazovnih disciplina, izučavanje i očuvanje kulturne baštine, nastojanje da se dostignu najviši dometi u reprodukciji glazbenog stvaralaštva za mandolinu, omasovljenje i čuvanje glazbene tradicije ovog podneblja. [<https://sanctus-domnio.hr/ciljevi-djelovanje/> (pristup: 5. svibnja 2024.)]

orkestar ustrajno radi bez prestanka. Pod vodstvom prof. Vladimira Lukasa⁷³, orkestrara kreće na niz turneja po Austriji (1992.), Italiji (1993.) i Njemačkoj (1994.). Turneje su bile dio humanitarnog projekta *Pomoć djeci Hrvatske*. Potrebno je posebno istaknuti susret sa Svetim Ocem Pavlom II., povodom prve obljetnice priznanja Republike Hrvatske. Susret se odvio u Vatikanu, 13. siječnja 1993. godine.

Slika 13. Posjet GMD Sanctus Domnio Papi Ivanu Pavlu II., 1993.

O uspjesima koje je tada još uvijek nov orkestar nizao, svjedoči nam i kritički osvrt dr. Miljenika Grgića iz 1992. godine pod nazivom *Linija blagog uspona*. Grgić kao posebno zadovoljstvo ističe entuzijazam i zajedništvo mladih glazbenika, te dobar i kvalitetan izbor programa. Navodi da se koncentracija orkestra pomalo gubi u tehnički zahtjevnijim mjestima, a kao najveći uspjeh koncerta izdvaja izvedbu djela starih majstora.⁷⁴ O uspjesima orkestra i maestra Lukasa svjedoči i pismo zahvale brigadira Roberta Searbya iz 1993. godine. Orkestar je svirao na prijemu organiziranom na britanskom ratnom brodu *Resource*, koji je povodom rođendana kraljice Elizabete stigao u Split. U pismu zahvale Searby navodi kako je „muziciranje pod vodstvom dirigenta profesora Vladimira Lukasa bilo je upravo izvanredno. Ne samo da je kvaliteta njihova sviranja bila izvanserijska, nego su pokazali i neobično veliku raznolikost. Djeca, očito je, rade jako puno i ja im čestitam na njihovu postignuću. Grad Split, vjerujem, ponosan je da ima takve glazbene talente u svojoj sredini.”⁷⁵

⁷³ Prof. Vladimir Lukas orkestrom ravna od 1991. godine do danas.

⁷⁴ Miljenko GRGIĆ. *Linija blagog uspona*, 1992. Arhiv GMD Sanctus Domnio

⁷⁵ Pismo zahvale brigadira R. Searbya, Arhiv GMD Sanctus Domnio

Izvršni rezultati koje su postizali mladi glazbenici mogu se pripisati trudu koji su ulagali, ali i strogim metodama za kojima je posezao njihov učitelj Katunarić. Iz razgovora sa starijim članovima orkestra otkrila sam da je Katunarić imao stroge stavove po pitanju discipline u orkestru. Od članova se očekivalo marljivo vježbanje kod kuće, te su se prije svakog važnog nastupa ili turneje održavale audicije. Vodile su se i evidencije dolazaka na probe. Sljedećih godina Sanctus nastavlja aktivno nastupati, te promicati mandolinu unutar, ali i izvan granica Hrvatske. Godine 1999. orkestar prvi put nastupa na drugom po redu *Concorso Internazionale per gruppi strumentali a plettro* u Ali (Italija). 2006. godine Sanctus objavljuje treći vlastiti CD naziva *Otoče*. Na ovom nosaču zvuka posebno se ističu skladbe mladih skladatelja i članova orkestra Tomislava Kalebića i Pavla Sviličića. Mediteranski zvuk novog CD poslužio je i kao glazbena podloga za CD poezije *Lingua Franca*⁷⁶ komičkog pjesnika Joška Božanića. Producent nosača zvuka Saša Lukić dugo je imao želju izraditi multimedijalni glazbeno-poetski format na temelju Božanićeve knjige. Lukić u svom osvrtu piše: „Ideja mi se razbistrila onog trenutka kada sam u novinama pročitao kratku recenziju gđe. Tatjane Alajbeg o nastupu Mandolinskog orkestra SANCTUS DOMNIO i njihovoj uspješnoj izvedbi instrumentalne dalmatinske glazbe. I gle čuda ! Otkrio sam tada vrijedna glazbena djela: „Issa”, „Biševo”, „Odlazak”, „Gramana”, „Istok” i „Ex(am)it” mladih dalmatinskih autora Pavla Sviličića i Tomislava Kalebića, koja su se u potpunosti poklapala s mojim zamislima i koja su bila „kao napisana” za zbirku pjesama *Lingua Franca*.”⁷⁷ Godine 2007. u dvorani Lisinski održan je koncert *Noć falkuše*, kojim se promovirao projekt *Hrvatska na Atlantiku - Brest 2008*. Na koncertu su se uz brojne dalmatinske izvođače predstavili i Božanić i Sanctus sa svojom *Linguom Francom*. *Lingua Franca* još je jednom izvedena 2023. godine u Komizi na festivalu komorne glazbe *Mandolina Comesa*. 2006. godina obilježena je i financijskim teškoćama. U članku *Mandolinisti poznatiji u Europi nego u Splitu* tadašnji predsjednik društva Radovan Kečkemet iznosi svoje nezadovoljstvo tretmanom splitske vlasti prema orkestru. Orkestar se spremao za natjecanje u Njemačkoj, no nedostajalo je sredstava koja bi pokrila troškove. Kečkemet otkriva da se „radi o iznosu od 30 tisuća kuna, što je malo kad se uzme u obzir da u ansamblu svira 26 izvođača plus dirigent. Svi su oni amateri i sviraju iz ljubavi, čak i dirigent nije plaćen. Sredstva koja dobivamo koristimo isključivo za putovanja na festivale, a troškovi su toliki da ih nerijetko članovi ansambla podmiruju iz vlastita džepa.”⁷⁸ Koncert *Mandolina Croata* održan je 5. studenog 2009. godine u Gradskom kazalištu lutaka u Splitu. Cilj ovog ciklusa koncerta bio je predstaviti djela hrvatskih

⁷⁶ „LINGUA FRANCA je poetsko-glazbeni format knjige poezije Joška Božanića uz pratnju mandolinskog orkestra Snactus Domnio iz Splita. Recitacijama Joška Božanića dodan je mediteranski zvuk mandoline izvedbom skladbi mladih hrvatskih skladatelja za mandolinu i mandolinske orkestre Pavla Sviličića (skladbe Biševo i Issa) i Tomislava Kalebića (skladbe Gramana, Istok, Ex(am)it, Odlazak). Knjiga poezije napisana je na komičkom narječju i izdana još 1996. godine u povodu izgradnje replike slavne komičke gajete Falkuša. *Lingua Franca* nekoć je bio univerzalni jezik svih koji su živjeli od mora na Mediteranu koji je Joška Božanića nadahnulo za knjigu poezije kao i regata od Komiže do Palagruže koja se vozila od 1593. godine do pojave prvih motornih kočarica.” [<https://sanctus-domnio.hr/mandolina-comesa/> (pristup: 11. svibnja 2024.)]

⁷⁷ Saša LUKIĆ. *Slovo producenta*, 2007. Arhiv GMD Sanctus Domnio.

⁷⁸ Zdravko RADIĆ. „Mandolinisti poznatiji u Europi nego u Splitu”, *Slobodna Dalmacija*, 8. ožujka 2006, Arhiv GMD Sanctus Domnio.

skladatelja pisanih za mandolinu koja su nastala u vremenu unutar petnaestak godina od osnutka orkestra, ali postaviti i temelje za izvođenje budućih djela koja će tek biti napisana. Mandolina Croata se 2022. godine obogaćuje nizom edukativnih radionica pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija. Godine 2015. orkestar postaje prvak u Europi, kada na prestižnom natjecanju *Giacomo Santori* u Ali (Italija) osvaja prvu nagradu u kategoriji mandolinskih orkestara, te posebnu nagradu za najbolje izvedenu skladbu *Giacoma Sartorija*. Istovremeno, orkestar opet upada u teško razdoblje, te ostaje bez prostorija u kojima je boravio 25 godina. Koncertna aktivnost orkestra ne jenjava ni u razdoblju koronavirusa, kada unatoč fizičkoj nemogućnosti održavanja proba orkestar održava virtualni ciklus koncerata *Iz tinela na koncert*. Tijekom travnja i svibnja 2020. godine na YouTube kanal orkestra premijerno je objavljeno sedam snimki koncerata. Od 2022. godine orkestar na otoku Braču organizira i Mandolinski orkestar mladih, međunarodni seminar koji za cilj ima promociju orkestralnog i komornog muziciranja. Društvo surađuje s brojnim glazbenicima i skladateljima, od čega se kao najplodonosnija i najdugovječnija izdvaja suradnja s glazbenim pedagogom, dirigentom i skladateljem Vladom Sunkom.⁷⁹ Djela za mandolinu i mandolinske orkestre Vlado Sunko započinje skladati na poticaj Vladimira Lukasa. Prva napisana skladba *Capriccio cromatico*, doživljava velik uspjeh, te orkestar za njenu praizvedbu osvaja 1. nagradu za najbolju interpretaciju nove skladbe na festivalu *Mandolina Imota* 1999. godine. U listopadu iste godine, Sanctus skladbu izvodi i na drugom po redu natjecanju *Concorso Internazionale per gruppi strumentali a plettro* u Ali (Italija). Još jednom izvedba skladbe biva nagrađena posebnom nagradom. Izvanredan uspjeh skladbe i orkestra bio je prekretnica u svakom smislu. *Capriccio cromatico* je tehnički i interpretativno jako zahtjevna skladba, što je predstavljalo velik izazov još uvijek mladom amaterskom orkestru. Prepreku su predstavljali i neadekvatni instrumenti koje je u to vrijeme orkestar posjedovao. Prilikom okruglog stola *Kako je mandolina došla na akademiju*⁸⁰, Sunko je otkrio da se slušajući probe pred praizvedbu bojao hoće li orkestar uopće doći do kraja skladbe. Ipak, orkestar je briljirao te uspješno izveo skladbu. U lipnju 1999. godine Sanctus izdaje svoj prvi CD pod nazivom *hommage a Marin Katunarić*. Na popisu naslova se (uz dva djela mo. Katunarića) moglo pronaći pet skladbi Vlade Sunka. U kritičkom osvrtu Igora Brešana pod nazivom *Neka druga mandolina* stoji da „Sunkova promišljanja i glazbene fantazije što se melodijskog predloška tiče, sežu mnogo dalje s jasnim porukama i zahtjevnostima u smislu interpretatorskih potraživanja”⁸¹. Sunkov stil opisan je kao mješavina tradicije i drugih žanrova, sa specifičnim

⁷⁹ Vlado Sunko (1954., Split) hrvatski je glazbeni pedagog, dirigent i skladatelj. Diplomirao je na Odjelu za kompoziciju i glazbenu teoriju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1979. godine. Od 1997. godine predaje kolegije Zbor, Priređivanje za ansamble i Upoznavanje instrumenata na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Sa mješovitim zborom akademije dobitnik je brojnih nagrada i priznanja. Dirigent je muškog pjevačkog zbora Brodosplit od 1988. godine. S Brodosplitom održava više od 400 koncerata, u zemlji i inozemstvu. Dobitnik je tri nagrade grada Splita za uspješan skladateljski rad. Napisao je 192 skladbe, s posebnim interesom za zbarska i komornu glazbu, te glazbu za mandolinske orkestre. Objavio je četiri notne edicije i tri zbornika. Objavio je 14 nosača zvuka: s Gradskim zborom Brodosplit (10), sa zborom Umjetničke akademije u Splitu (2) i s mandolinskim orkestrom Sanctus Domnio (2).

⁸⁰ Okrugli stol pod nazivom „Kako je mandolina došla na akademiju” održan je u knjižnici *Dalmatina* 27. veljače 2024. godine. Sudionici okruglog stola bili su Ivana Kenk Kalebić, Vladimir Lukas, Pavle Sviličić i Vlado Sunko.

⁸¹ Igor BREŠAN. „Neka druga mandolina”, *Slobodna Dalmacija*, 13. travnja 2000, Arhiv GMD Sanctus Domnio

harmonijama, ritmom i dinamikom, donesenim na posebno inventivan način svojstven skladatelju. Autor ističe kako Sunko u svojim skladbama mandolini daje potpuno novu, suvremenu ulogu koja je primjerena modernom dobu, smatrajući da je to pravi put kako bi mandolina konačno postala priznata i ravnopravna ostalim instrumentima. Borbu za mandolinu Sunko je osim kroz svoje umjetničko djelovanje podržao i radom na *Prvom susretu hrvatskih mandolinista* te na festivalu *Mandolina Imota*, te kao prodekan na Umjetničkoj akademiji u Splitu, kada je sudjelovao u pisanju elaborata za otvaranje studijskog programa Mandolina. Diskografska suradnja Sanctus Domnia i Vlade Sunka nastavlja se 2003. godine kada je objavljen CD *Sanctus Domnio play Sunko*. Na cd izdanju ovaj put se moglo pronaći deset naslova, među kojima i prvi (i za sada jedini) hrvatski *Koncert za mandolinu i mandolinski orkestar* posvećen koncertmajstorici Ivani Kenk Kalebić. Više od 25 godina suradnje Vlade Sunka i Sanctus Domnia sakupljeno je u zbirci skladbi naziva *Capriccio cromatico*. Notno izdanje sadrži svih 15 skladbi napisano za Sanctus Domnio, te komorne sastave koji su proizašli iz redova orkestra. Predstavljanje zbirke održano je 6. listopada 2022. godine u Hrvatskom domu Split, nakon čega je uslijedio i koncert orkestra Sanctus Domnio. Vrijednost Sunkova stvaralaštva prepoznali su i mnogi međunarodni orkestri i mandolinisti. Orkestar Sanctus Domnio i Vlado Sunko 2024. godine sudjelovali su na *Festival de Plectro* u Granadi (Španjolska). Posjetitelji festivala imali su priliku čuti Sunkove skladbe, ali i djela drugih hrvatskih skladatelja. Španjolski orkestar *Torre de Alfiler* izveo je skladbu *Ples vila jezerkinja*, dok je Sanctus Domnio izveo *Koncert* te suitu *Maškare*. Uz orkestar Sanctus Domnio, pri društvu djeluje i mlađi orkestar *Anđeli Svirači* te brojni komorni sastavi, od kojih treba izdvojiti kvartet *Da Capo* i kvintet *Libertas*. Orkestar mlađih članova *Anđeli svirači* utemeljen je 14. ožujka 1995. godine pod nazivom *Anđeli čuvari*. Nastao je kao svojevrsna priprema mlađih članova za tehnički zahtjevnije skladbe koje izvodi stariji orkestar. Prvi voditelj orkestra bio je prof. Božo Labetić, a 2003. godine vodstvo preuzima prof. Jadranka Krstić. Orkestar 2004. godine ime mijenja u današnji naziv. Prof. Tonka Juranović Matulić orkestar preuzima 2005. godine. Orkestrom ravna jedanaest godina, a nakon odlaska orkestar preuzima prof. Ivana Kenk Kalebić. Od 2021. godine voditeljica orkestra je Ana Mlačić, studentica glazbene pedagogije i mandoline na Umjetničkoj akademiji u Splitu. *Anđeli čuvari* tijekom godina osvajaju brojne nagrade, te su redovni sudionici festivala *Mandolina Imota*. Orkestar djeluje i kao službeni mandolinski orkestar Glazbene škole Josipa Hatzea. Osim bogate koncertne djelatnosti, GMD Sanctus Domnio ima bogatu tradiciju obrazovanja zajednice, osobito mladih, ali i odraslih. U 33 godine djelovanja kroz školu mandoline i gitare, *Anđele svirače i Sanctus Domnio* je prošlo više od 800 ljudi. Zanimljiva je uloga koju je Sanctus Domnio imao pri odgoju profesionalnih glazbenika. Naime, mandolina dugo vremena nije bila prisutna kao smjer u glazbenim školama. Prvi pokušaj uvođenja mandoline u Glazbenu školu Josipa Hatzea dogodio se sedamdesetih godina prošlog stoljeća, na poticaj Marina Katunarića. Pokušaj je ipak bio neuspješan. Zbog sukoba s tadašnjom vlasti Katunarić ostaje bez svog radnog mjesta u školi, te pitanje mandoline u školama ostaje neriješeno. Godine 1993. mandolina se uvela u osnovnu glazbenu školu, ali samo na četiri godine, nakon čega su se učenici morali opredijeliti za

neki drugi smjer.⁸² Za to vrijeme *Sanctus Domnio* aktivno vježba i nastupa, te je na vrhuncu svog djelovanja. Kako bi se nastavili baviti mandolinom, učenici nastavljaju svoj glazbeni put u nekoj od sekcija *Sanctus Domnia*. Događa se potpuni paradoks, kojeg je u sklopu okruglog stola *Kako je mandolina došla na akademiju* najbolje opisao prof. Lukas: „da bi učenici napredovali, moraju se vratiti u amatersko društvo”⁸³. Iako je *Sanctus Domnio* u teoriji amaterski orkestar, u praksi se pokazao kao orkestar koji teži visokim standardima, bilo da je u pitanju kvaliteta umjetničke izvedbe, tehničko umijeće članova ili rad na promicanju mandoline i edukaciji sredine u kojoj djeluje. Zbog toga se *Sanctus Domnio* profilirao kao pedagoški iznimno važan, budući da je u jednom razdoblju djelovao gotovo kao profesionalna obrazovna institucija. Njegovi članovi (bilo da se radi o amaterima ili profesionalcima) nastavljaju Katunarićevu misiju promovirajući mandolinu u najboljem svjetlu. Stoga je *Sanctus Domnio* idealan primjer semiprofesionalizma, kakvog opisuje Kratus. Konačno, *Sanctus Domnio* možemo shvatiti kao nukleus iz kojeg su proizašla gotovo sva važna umjetnička, znanstvena i pedagoška ostvarenja vezana za mandolinu u Splitu, ali i u Hrvatskoj.

Slika 14. Koncert povodom 30 godina osnutka GMD Sanctus Domnio, 2021.

⁸² Zanimljiva je i činjenica da je u svjedodžbi koju su učenici dobivali nakon završene četiri godine pod ime predmeta umjesto Mandolina pisalo Tambura.

⁸³ Okrugli stol pod nazivom „Kako je mandolina došla na akademiju” održan je u knjižnici *Dalmatina 27.* veljače 2024. godine. Sudionici okruglog stola bili su Ivana Kenk Kalebić, Vladimir Lukas, Pavle Sviličić i Vlado Sunko.

4.2.1. *Sanctus Domnio* kao semiprofesionalan orkestar

Usporedivši karakteristike koje je postavio J. Kratus s djelovanjem orkestra, možemo reći da je *Sanctus Domnio* tipičan primjer semiprofesionalizma. Prva činjenica koja toj tvrdnji ide u prilog je izbor repertoara. Od samih početaka, orkestar je naklonjeniji izvođenju ozbiljne glazbe; tehnički i muzički zahtjevnijih djela iako su ona tadašnjim mladim i neiskusnim članovima predstavljala popriličan izazov (vidi: Pregled repertoara GMD *Sanctus Domnio*). Već glazbeni program prve svečane osnivačke skupštine daje naslutiti da se orkestar prati standarde profesionalnih ansambla. Na programu su se našli W.A. Mozart, L. van Beethoven, J.S. Bach - C. Gounod, A. Vivaldi, S. Spadina, G. Sartori i S. Joplin. Unatoč zahtjevnosti repertoara, od svirača se uvijek zahtijevala izvrsna razina spremnosti, bilo da se radilo o profesionalcima ili amaterima. Stoga ne čudi da je iz orkestra (ali i iz škole M. Katunarića) izrastao velik broj profesionalnih glazbenika. Većinu članova orkestra danas, čak 65 %, čine pro-amateri. (vidi: REZULTATI ANKETE). To se može objasniti činjenicom da semiprofesionalna orijentacija orkestra povoljno utječe na profesionalni razvoj glazbenika. Kompleksnost partitura uz brzo čitanje i savladavanja programa korisne su vještine, koje se glazbenicima pokazuju iznimno korisnima i izvan orkestra. Ipak, neke karakteristike semiprofesionalizma zastupljene su u orkestru *Sanctus Domnio* na nešto drugačiji način. Iako je glazbeni repertoar pun velikih imena poput Vivaldija i Beethovena, orkestar često izvodi glazbu lokalnih skladatelja, bilo da je riječ o etabliranim imenima poput Vlade Sunka, ili o onim manje poznatim široj javnosti. Također, orkestar potiče i rado izvodi djela koja su skladali sami članovi orkestra. Tako se na programu često mogu naći djela Tomislava Kalebića, Pavla Sviličića i Jure Banića. Prema Kratusu, semiprofesionalni ansambli preferiraju velike naspram manjih sastava. Međutim, iz društva *GMD Sanctus Domnio* razvilo se i nekoliko uspješnih komornih sastava, od kojih treba izdvojiti kvartet *Da Capo* i kvintet *Libertas*.⁸⁴

5. ISTRAŽIVANJE: PEDAGOŠKA ULOGA AMATERSKIH MANDOLINSKIH DRUŠTAVA

5.1. Amaterizam u glazbenom obrazovanju

Glazbeno obrazovanje u Americi i Hrvatskoj temelji se na dva potpuno različita modela. Obrazovanje u SAD-u nije propisano nacionalnim planom i programom, već svaka škola ima vlastiti kurikulum. Glazbeno obrazovanje uglavnom nije obavezno, te se nudi kao jedan od četiri ili pet izbornih predmeta. Nastava glazbe temelji se, kako je ranije objašnjeno, na

⁸⁴ Kvartet *Da Capo* osnovan je 1997. godine, uz umjetničko vodstvo Marina Katunarića. Kvartet je tijekom svog djelovanja održao niz koncerata u Hrvatskoj i inozemstvu, a kao poseban uspjeh izdvaja se prva nagrada na mandolinističkog natjecanju u Ali. Kvartet čine Ivana Kenk Kalebić (mandolina), Stela Ivanišević Curić (mandolina), Tomislav Kalebić (mandola) i Stipan Popović (gitara).

Kvintet *Libertas* osnovan je 2022. godine. Članovi kvinteta su Tanja Puharić (mandolina), Hana Klančnik (mandolina), Lucija Majić (mandola), Luka Elez (gitara) i Ana Mlačić (mandolončelo). Nastupaju na brojnim događanjima, od čega treba izdvojiti nastup na manifestaciji *Friendship in May*, predstavljajući splitsku akademiju u suradnji UMAS-a i FFST. Dobitnici su dvije prve nagrade na festivalu Mandolina Imota.

semiprofesionalizmu. Takav oblik obrazovanja logičan je, budući da američki obrazovni sustav ne poznaje glazbene škole, već je općeobrazovna škola jedino mjesto gdje učenici mogu naučiti svirati. Naglasak je na radu s velikim ansamblima, a muziciranje je često stvar prestiža i natjecanja među školama.⁸⁵ Početkom 20. stoljeća američko glazbeno obrazovanje bilo je usmjereno na odgoj glazbenog amatera. Kako tvrdi FitzStephens, glazba se trebala uklopiti u svakodnevni život tadašnjeg čovjeka.⁸⁶ Američka Asocijacija za glazbeno obrazovanje (NAfME) u deklaraciji *Statement of Belief and Purpose* izdane 1930. godine smatra da je cilj glazbenog obrazovanja u učenicima probuditi „univerzalni duh pravog glazbenog amaterizma, koji će se iz školskih dana prenijeti u život svakog građana.”⁸⁷ Pojavom prvih natjecanja američko obrazovanje se okreće semiprofesionalizmu. Po mišljenju J. Kratusa, „[g]lazbeno obrazovanje postalo je sredstvo s pomoću kojeg se škole međusobno natječu, poput sportskih timova, a ne način da se učenicima pruži amatersko obrazovanje za osobnu ekspresiju i doživotno uživanje.”⁸⁸ FitzStephens smatra da je takav oblik glazbenog obrazovanja razlog što većina učenika nakon završetka školovanja odustane od bavljenja glazbom. Učenici nisu dovoljno inspirirani i nemaju vještine koje su potrebne za samostalno muziciranje.⁸⁹ Standardi glazbenog obrazovanja koje je 2014. godine donijela NAfME stavljaju naglasak na četiri domene: stvaranje, izvedba, reagiranje i povezivanje s glazbom. Kratus drži da su ove domene muzikalne i racionalne, ali zanemaruju glazbu u stvarnom, svakodnevnom životu, te zanemaruju glazbu u socijalnom kontekstu.⁹⁰ Kratus predlaže povratak amaterizmu u glazbenom obrazovanju kroz tri koraka: proširivanje kurikuluma tako da bude dopadljiv i amaterima i profesionalcima, revidiranje standarda kako bi se uključili programatski elementi za poboljšavanje kvalitete te dostupnost glazbenog obrazovanja za raznoliku strukturu učenika te očekivanje da će učenici, nakon što odu iz škole, koristiti dobivena znanja i vještine u stvarnom životu.⁹¹ Kurikulum glazbene nastave u Hrvatskoj propisan je eksperimentalnim programom *Škola za život*. Prema ovom kurikulumu, nastava glazbe „unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče kreativnost učenika, razvija učenikove glazbene sposobnosti i interese, razvija učenikovu svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine i osposobljava ga za življenje u multikulturnom svijetu. Na nastavi glazbe učenici upoznaju i doživljavaju glazbu različita podrijetla te različitih stilova i vrsta, usvajaju osnovne elemente glazbenog jezika i glazbene pismenosti.”⁹²

⁸⁵ Usp. KRATUS, „A Return to Amateurism in Music Education”, str. 33.

⁸⁶ Tom FITZSTEPHENS: „Amateurism in Music Education (1967-2019): Three Calls to Action,” *Visions of Research in Music Education* (2021), 38/5, str. 4.

⁸⁷ Nacionalna konferencija glazbenih pedagoga. “A Statement of Belief and Purpose,” *Music Educators Journal*, 22/5 (1936), str. 23.

⁸⁸ Vidi: Kratus, str. 33.

⁸⁹ Vidi: FitzStephens, str. 2.

⁹⁰ Vidi: Kratus: str. 34.

⁹¹ *Ibid.*

⁹² Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, 2019, str. 5

Osim značaja koji glazba ima na pojedinca, kurikulum prepoznaje i važnost glazbe za širu društvenu zajednicu: „učenici će kao kompetentni korisnici kulture aktivno sudjelovati u glazbenome životu svoje sredine (u ulozi izvođača, publike ili stvaratelja), doprinosti očuvanju, prenošenju, obnavljanju i širenju kulturnog nasljeđa.”⁹³ Kao odgojno-obrazovni cilj navodi se „potaknuti učenike na aktivno bavljenje glazbom i sudjelovanje u kulturnom životu zajednice.”⁹⁴ Jedna od uloga glazbenog obrazovanja je, dakle, stvoriti glazbenog *amatera* u doslovnom prijevodu riječi: ljubitelja glazbe koji će aktivno sudjelovati i doprinosti životu svoje glazbene zajednice. Struktura predmeta ostvaruje se kroz tri domene: slušanje i upoznavanje glazbe, izražavanje glazbom i kroz glazbu te glazba u kontekstu (SLIKA 15). Zastupljenost pojedine domene mijenja se ovisno o tome u kojem ciklusu obrazovanja se učenik nalazi, kao i o specifičnim interesima svakog razrednog odjela (SLIKA 16).

**Slika 15. Domene predmeta Glazbena kultura/
Glazbena umjetnost**

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ *Ibid.* str. 6

Slika 16. Odnos zastupljenosti domena u odgojno-obrazovnoj vertikali

Domena *Slušanje i upoznavanje glazbe* je zastupljena u najvećoj mjeri, te je jednako zastupljena u svakom ciklusu obrazovanja. Važnost slušanja u glazbenoj nastavi je neupitna, te ovu tvrdnju podupiru brojni autori. Pavel Rojko smatra da je „priroda glazbenih znanja takva da se sva moraju usvajati na temelju slušanja”⁹⁵ Rojko smatra da je za suvremenog civiliziranog čovjeka važnije da zna prepoznavati, a ne izvoditi glazbu. Slušanje je stoga jedini način na koji se može upoznati glazba te razviti glazbeni ukus i kritičko razmišljanje. Aktivno, metodički dobro pripremljeno slušanje Rojko ističe korisnijim od aktivnog muziciranja, smatrajući da je muziciranje u školama na

⁹⁵ Pavel ROJKO. „Slušanje i upoznavanje glazbe”, u: *Metodika nastave glazbe/Teorijsko-tematski aspekti*, Osijek: Sveučilište Josipa Juraj Strossmayera, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1996, str. 73

primitivnoj, *amaterskoj* razini, te s toga nema umjetničku vrijednost.⁹⁶ Domena *Izražavanje s glazbom i uz glazbu* u prva tri ciklusa zastupljena je jednako koliko i slušanje glazbe. U četvrtom i petom ciklusu njena zastupljenost je drastično smanjena, te se provodi sukladno interesima i željama učenika. Aktivno muziciranje u školama provodi se na dva načina: kao nastavno područje (pjevanje i sviranje) te kao izvannastavna aktivnost (zborovi, klape, orkestri i dr.). Pjevanje je „kao najelementarniji, najspontaniji i najprirodniji način glazbenog ponašanja čovjeka”⁹⁷ oduvijek prisutno u glazbenoj nastavi, te je ono i danas najzastupljenije. Sviranje je u hrvatski školski kurikulum prvi put uvedeno 1958. godine. Danas je ono, smatra Rojko, bez ikakve umjetničke vrijednosti. Rojko tvrdi da je glazba primarno duhovna aktivnost, te da se važnost sviranja u glazbenom obrazovanju često precjenjuje. Tvrdnje koje se navode kao najčešći argumenti za odgovor na pitanje *Zašto svirati na satu?* poput „reguliranje motorike” ili „razvoj slušne osjetljivosti” smatra trivijalnim, deklarativnim, neistinitim, besmislenim ili sve to zajedno.⁹⁸ Iako Rojko odbacuje tezu da je aktivno muziciranje najbolji način za shvaćanje glazbe, mnogi autori poput Friska i Barthesa smatraju da aktivno muziciranje utječe na način na koji slušamo glazbu.⁹⁹ Kao glavni problem sviranja u školama navodi nekvalitetne instrumente i nisku razinu sviranja. Instrumenti koji se danas najčešće koriste u školama uglavnom su loše kvalitete, stoga i lošeg zvuka. Instrumenti se koriste „iz trenda”, a ne zbog njihove metodičke vrijednosti. Rojko za primjer daje melodiku.¹⁰⁰ Također, javlja se i problem materijalne prirode: nerazumno je od roditelja očekivati nabavku skupih instrumenata, ako djeca na njima neće naučiti svirati ništa više od dvije ili tri pjesmice. Kao jedini vrijedni argument u prilog sviranju na satu Rojko priznaje onaj

⁹⁶ Metodički ispravno slušanje je za Rojka ono „koje se provodi s namjerom da se glazba upozna i doživi kao umjetnost, te da ona sama, upoznata i umjetnički proživljena, izvrši određene umjetničke učinke uspostavljajući i razvijajući umjetnički glazbeni ukus.” (Pavel ROJKO. „Slušanje i upoznavanje glazbe”, u: *Metodika nastave glazbe/Teorijsko-tematski aspekti*, Osijek: Sveučilište Josipa Juraj Strossmayera, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1996, str. 73.) Drugačiju perspektivu slušanja donosi Kratus u svom djelu *Music Listening Is Creative*. Prema Kratusu „aktivno slušanje je kreativna aktivnost u kojoj slušatelj konstruira jedinstveni osobni glazbeni doživljaj.” (John KRATUS. „Music Listening Is Creative”, *Music Educators Journal*, 103 (2017), str. 46.) Kratus predlaže oblik slušanja u kojem je naglasak na samog slušatelja. Slušanje tako postaje pothvat u kojem sami slušatelj putem vlastite kreativnosti stvara vlastito značenje i sam vrednuje iskustvo slušanja. Tradicionalni oblik slušanja uglavnom želi objasniti neki glazbeni fenomen, na način da se učenicima reproducira tipični slušni primjer. Kratus ovakav konvergentan oblik slušanja smatra neodrživim u stvarnom životu. Ispravno identificiranje perceptivnih značajki glazbe ne utječe na iskustvo slušača; objektivno slušanje ne daje slušatelju osjećaj zadovoljstva. Kratus predlaže tkz. *creative listening*. *Kreativno slušanje* Robert Dunn definira kao aktivni proces koji uključuje jedinstvene, individualne kognitivne i afektivne odgovore na glazbu. (Robert E. DUNN. “Creative Thinking and Music Listening,” *Research Studies in Music Education*, 8 (1997), str. 42-45.) Kreativno slušanje dopušta slušatelju da kreira vlastito iskustvo, koje može biti i objektivno i subjektivno. Kreativno slušanje je uvjetovano glazbenim obrazovanjem; ono kombinira divergentno i konvergentno slušanje. Učenici trebaju poznavati glazbene fenomene kako bi mogli opisivati glazbu: njih upoznaju konvergentnim slušanjem. No, pravo razumijevanje glazbe dolazi tek kada se znanje spoji sa vlastitom imaginacijom.

⁹⁷ ROJKO. „Pjevanje”, u: *Metodika nastave glazbe/Teorijsko-tematski aspekti*, str. 54.

⁹⁸ ROJKO. „Sviranje”, u: *Metodika nastave glazbe/Teorijsko-tematski aspekti*, str. 67.

⁹⁹ Roland Barthes u eseju *Musica pratica* govori o dvije vrste glazbe: ona koja se sluša i ona koja se svira. Sviranje glazbe omogućuje posebnu vrstu razumijevanja, budući da ono uključuje i tjelesnu aktivnost. Slušanje se na taj način provodi kroz tijelo koje „kontrolira, vodi, koordinira, navodeći sebe da transkribira ono što čita, stvarajući zvuk i značenje, tijelo koje je upisivač, a ne samo odašiljač, jednostavni prijemnik.” (Ronald BARTHES. „Musica Pratica”, u: *Image Music Text*, Stephen Heath (prev.), London:Fontana Press, 1977, str. 149-155.)

¹⁰⁰ ROJKO, op. cit., str 68.

da „dijete želi biti aktivno i želi svirati.”¹⁰¹ Prema istraživanju koje je proveo sam autor, sviranje je učenicima treće na listi najdražih aktivnosti, te je drugo što bi učenici najviše vodili raditi na nastavi (iza slušanja).¹⁰² Istraživanje Dobrote i Obradović iz 2012. godine pokazuje utjecaj dobi na omiljene aktivnosti na nastavi glazbene kulture: učenicima četvrtih razreda sviranje je bilo na drugom, a učenicima osmim razreda na trećem mjestu.¹⁰³ Novije istraživanje koje su 2018. godine proveli Šulentić-Begić et al. navodi da je sviranje na četvrtom mjestu omiljenih aktivnosti.¹⁰⁴ Niske preferencije prema sviranju autori objašnjavaju lošim instrumentarijem i niskom razinom kvalitete sviranja.¹⁰⁵ Iz navedenih argumenata očito je da, ako glazbenim obrazovanjem želimo stvoriti ne samo publiku već i aktivnog izvođača, moramo težiti višoj kvaliteti muziciranja. Rojko smatra da je sviranje u općeobrazovnoj školi smisljeno jedino ako se radi o sviranju kvalitetne glazbe koja je na visokoj umjetničkoj razini, te koja se svira na pravim instrumentima.¹⁰⁶ Takvo sviranje, tvrdi Rojko, u trenutnim uvjetima moguće je jedino kao izvannastavna aktivnost. Za kvalitetno sviranje na satu potreban je drugačiji, slobodni koncept glazbene nastave.¹⁰⁷ Muziciranje po uzoru na američki model nije moguće u potpunosti primijeniti u hrvatsko obrazovanje zbog drugačije koncepcije samog obrazovanja, kao i financijskih nedostataka. Ipak, određene pozitivne aspekte možemo preuzeti i primijeniti kako bi se unaprijedio muziciranje u općeobrazovnom sustavu. Naglasak je u tom slučaju na izvannastavne glazbene aktivnosti, budući da se u trenutnoj paradigmi glazbene nastave teško mogu implementirati drastične promjene. Istraživanje koje je 2018. godine provela Anita Gergorić pokazuje da 23,40 % učenika pohađa neku glazbenu izvannastavnu aktivnost. Najzastupljenija izvannastavna glazbena aktivnost je pjevački zbor s 25,42 % sudionika, a orkestar je pohađalo tek 2,83 % ispitanika.¹⁰⁸ Rezultati istraživanja ukazali su i na velik interes učenika za sviranjem, osobito za učenjem gitare (32,97 %) i klavira (25,57 %).¹⁰⁹ Veliki interes djece za sviranjem potvrđuju i rezultati istraživanja dr.sc Gorana Sučića iz 2011. godine, gdje je 18,5 % učenika pokazalo je interes za sviranjem instrumenta po alternativnom programu, a 15,5 % je

¹⁰¹ *Ibid.*, str. 69.

¹⁰² Pavel ROJKO. *Kriza glazbene kulture u školi i mogućnosti njezina prevladavanja* (Neobj. dokt. rad), Zagreb: Filozofski fakultet, 1988, str. 312.

¹⁰³ Snježana DOBROTA - Ivana OBRADOVIĆ. „Stavovi učenika osnovne škole prema glazbi i nastavi glazbe.”, *Školski vjesnik*, 61/1-2 (2012), str. 124.

¹⁰⁴ Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ - Amir BEGIĆ - Ivana PUŠIĆ. „Preferencije učenika prema aktivnostima i sadržajima u nastavi Glazbene kulture.”, *Nova prisutnost*, 18/1 (2020), str. 196.

¹⁰⁵ *Ibid.*

¹⁰⁶ ROJKO, op. cit. str. 70.

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ Anita GERGORIĆ. „UKLJUČENOST UČENIKA U TAMBURAŠKI ORKESTAR KAO IZVANNASTAVNU I IZVANŠKOLSKU AKTIVNOST U REPUBLICI HRVATSKOJ”, u: *Zbornik Radova s Međunarodnog Interdisciplinarnog Umjetničko-Znanstvenog Skupa Pajo Kolarić i Njegovo Doba*, Jasna Šulentić Begić - Blanka Gigić Karl - Damir Šebo (ur.), Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, 2021, str. 155-159.

¹⁰⁹ *Ibid.*, str. 159.

pokazalo interes za sviranje u školskom orkestru.¹¹⁰ Budući da je interes za sviranje velik, škole bi trebale osigurati učenicima kvalitetan izbor izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Kao najveće prepreke u kvalitetnoj provedbi izvannastavnih aktivnosti učitelji navode neusklađenost rasporeda i rad u više škola, nedovoljnu opremljenost kabineta, manjak potpore od strane škole i lokalne zajednice, preopterećenost učenika i nedostatak prijevoza za učenike koji žive daleko od škole.¹¹¹ Izvannastavnim aktivnostima nedostaje i vrednovanje te evaluacija sudionika. Kako bi se učenici motivirali na sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima, potrebno je pratiti njihov napredak i nagraditi svaki postignuti uspjeh. Sučić predlaže uvođenje ocjena za izvannastavne aktivnosti, koje bi ulazile u cjelokupni prosjek ocjena.¹¹² Dakle, kako bi se uspješno provodilo u općeobrazovnoj školi, sviranje mora biti organizirano kao izvannastavna aktivnost, vođena od strane kompetentnog pedagoga koji će program rada prilagoditi interesima učenika, održavajući istovremeno visoku kvalitetu muziciranja. Instrumenti moraju biti metodički vrijedni i što kvalitetnijeg zvuka, koliko materijalne prilike dopuštaju. Škola mora pružiti potporu u vidu adekvatnog prostora za vježbu te kreiranjem fleksibilnog rasporeda koji u obzir uzima mogućnosti učitelja i učenika. Važno je da učenici javno nastupaju, bilo u vidu školskih priredbi, bilo u sudjelovanju u lokalnim i regionalnim manifestacijama, za što je neophodna potpora lokalne zajednice. Svaki nastup učenicima je nagrada za njihov trud i angažman; rezultati koje učenici postižu motiviraju ih na daljnji rad.

5.2. Mandolina kao funkcionalan instrument u amaterskom i općem obrazovanju

Uzmemo li u obzir prethodno iznesene osobine uspješnog modela muziciranja u općeobrazovnim školama, kao posebno prikladan oblik školskog muziciranja pokazao se mandolinski orkestar. Mandolina je metodički zahvalan instrument; zbog prirode instrumenta lako ju je savladati na elementarnoj razini. Istraživanje koje su 2021. godine proveli Aktürk i Yıldız imalo je za cilj ispitati stavove profesora glazbe s 28 sveučilišta u Turskoj o korištenju mandoline na individualnim satovima instrumenta pri odjelima glazbene pedagogije.¹¹³ Stavovi profesora u vezi korištenja mandoline na individualnoj nastavi instrumenta pokazuju da se 92.3 % ispitanika slaže s tvrdnjom da je mandolina svojom veličinom prikladna za učenike osnovnih i srednjih škola. Njih 62.7 % se slaže da je mandolinu jednostavno naučiti na početničkoj razini, a 88.2 % smatra da je mandolinu lako uvrstiti u razne instrumentalne ansamble koji se mogu osnovati u školama.¹¹⁴ Prednost u učenju mandoline je i fiksna visina tona; učenici ne moraju razmišljati o intonaciji, te relativno

¹¹⁰ Goran SUČIĆ. „Implementacija poli-art modela u sustav osnovnog odgoja i obrazovanja.” Školski vjesnik, 60/1 (2011), str. 96.

¹¹¹ GREGORIĆ, *op. cit.* str. 161

¹¹² SUČIĆ, *op. cit.* str. 90-91.

¹¹³ Zhanna AKTÜRK - Gökay YILDIZ. „MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA MANDOLİNİN BİREYSEL ÇALGI EĞİTİMİ DERSLERİNDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİ”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 60 (2021), str 245-272.

¹¹⁴ *Ibid.*

jednostavno mogu dobiti čist i kvalitetan ton. Prema koje su proveli Aktürk i Yıldız, 28,8 % ispitanika misli da ne postoji dovoljan broj nastavnika koji bi mogli provoditi nastavu mandoline u općeobrazovnim školama.¹¹⁵ Ispitanici kao nedostatak ističu manjak priručnika i etida, te smatraju da je mandolina pogodna za obrazovanje glazbenih pedagoga, kao i za korištenje na nastavi instrumenta, ali još uvijek nije pogodna za primjenu u općem obrazovanju.¹¹⁶ Upravo suprotno, eventualni nedostatak literature ne utječe na muziciranje u općeobrazovnim školama. Etide i metode prikladnije su za obrazovanje u glazbenim školama, a za muziciranje na amaterskoj razini nisu prijeko potrebne. Neophodan je motiviran i stručan voditelj orkestra, odnosno glazbeni pedagog koji je upoznat sa mandolinom. Na Umjetničkoj akademiji u Splitu mandolina je obavezni kolegij na studiju Glazbene pedagogije, stoga su svi studenti pedagogije upoznati sa osnovama sviranja mandoline, kao i sa sviranjem u orkestru. Pedagozi koji pokazu nešto više umijeća i interesa za mandolinu u budućnosti mogu postati uspješni voditelji školskih mandolinskih ansambala. Nadalje, mandoline prikladne za amatersku razinu muziciranja mogu se nabaviti po prihvatljivoj cijeni, te nabavka instrumentarija neće školi predstavljati prevelik financijski trošak. Konačno, mandolina u Hrvatskoj zadnjih godina doživljava procvat, te prilika za nastup ne manjka, kako za profesionalce tako i za amatere. Posebno se ističu mandolinski festivali; osim već etabliranog festivala *Mandolina Imota*, 2024. godine prvi puta je održan festival *Marin Katunarić* u Omišu.¹¹⁷ Osim mandolinskih festivala, važno je sudjelovanje na što više školskih i lokalnih priredbi, kao i suradnja sa ostalim mandolinskim ansamblima, glazbenim školama, kulturno-umjetničkim društvima i drugim umjetnicima iz zajednice. Kao primjer pozitivnog muziciranja u općeobrazovnoj školi može se izdvojiti mandolinski orkestar *OŠ Bruno Ivanović* pod vodstvom mo. Marina Katunarića. Djelovanje ovog orkestra predstavljalo je svojevrsnu sintezu američkog modela i kvalitetnog izvannastavnog muziciranja. Poput američkih školskih ansambala, mandolinski orkestar *OŠ Bruno Ivanović* okupljao je veliki broj članova (120) te je težio semiprofesionalnim zahtjevima, što je vidljivo iz programa koji je orkestar izvodio (SLIKA 17). Izbor repertoara, koji je obuhvaćao važna djela ozbiljne glazbe, ali i bisere tradicijskog stvaralaštva, svakako je podigao razinu muziciranja na višu razinu, te se u ovakvim ansamblima sigurno ne može govoriti o sviranju koje je „štetno za sluh i živce”¹¹⁸ Katunarić je preko ovog orkestrara (kao i preko svih ostalih dječjih ansambala koje je vodio) želio postići vrlo jasne metodičke ciljeve: masovnost, preventiva protiv ulice, droge, alkohola i destruktivne glazbe, temeljita glazbena naobrazba te očuvanje kulturne baštine našeg

¹¹⁵ *Ibid.*, str. 261.

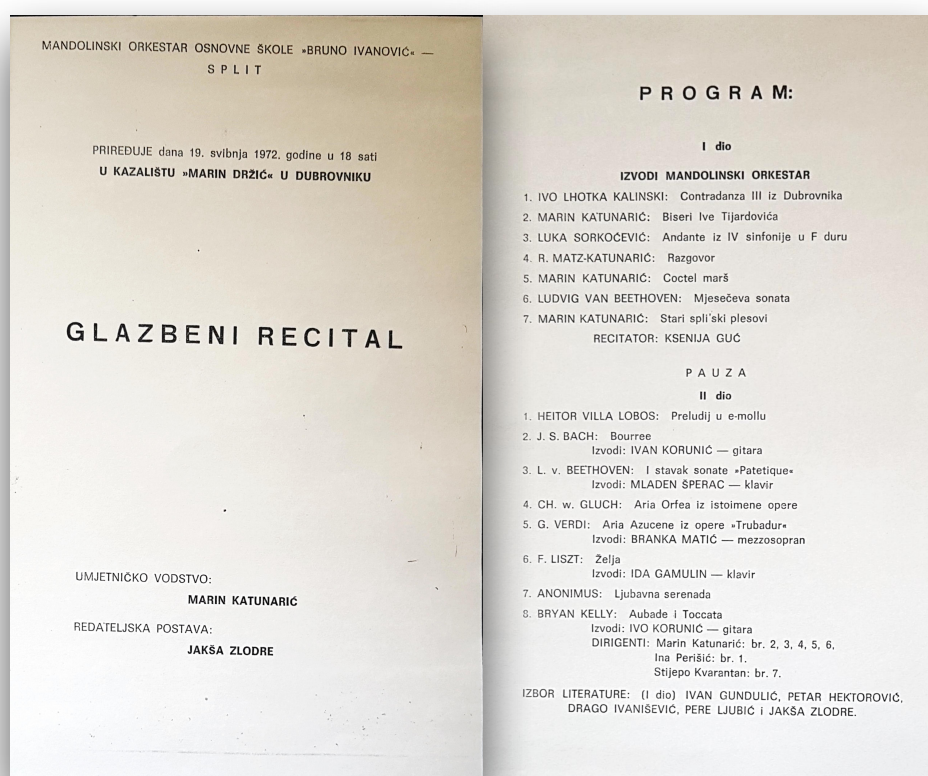
¹¹⁶ Nedostatak literature vjerojatno se odnosi na nedostatak priručnika na turskom jeziku, budući da mandolinističke literature uistinu ne manjka. Napisane su brojne škole za mandolinu i knjige etida (Leone, Denis, Fouchetti, Munier, Ranieri, Calace..), kao i moderni priručnici i udžbenici, bilo da se radi o klasičnoj glazbi ili o bluegrassu, jazzu i dr.

¹¹⁷ Festival *Marin Katunarić* „zamišljen je kao točka susreta mandolinista, mjesto gdje se razmjenjuju znanja i stječu nova iskustva” (Ivana KENK KALEBIĆ. „Par riječi o festivalu” u: *Programska knjižica 1. Festival mandolina „Marin Katunarić” Omiš 2024.*) U sklopu festivala održano je natjecanje mladih mandolinista, masterclass mandolinistice Miki Nishyama te radionica za mandolinske orkestre. Festival je zaključen smotrom mandolinskih orkestrara te zajedničkim koncertom.

¹¹⁸ ROJKO, *op. cit.* str. 68.

naroda.¹¹⁹ Cilj *Masovnosti* bio je dvojak. Prvo, iz što većeg broja djece odabrati one koji pokazuju dodatan talent i usmjeriti ih u profesionalno obrazovanje. Da je ovaj cilj uspješan, dokazuje nam činjenica koliko je članova orkestra/škola koje je vodio, na direktan ili indirektan način upravo radi Katunarića postalo profesionalnim glazbenicima. Katunarić je imao dara za prepoznavanje vrsnih glazbenika, te je surađivao s mladima, koji će se u budućnosti pokazati vrhunskim muzičarima (Ivan Korunić, Ida Gamulin, Mladen Šperac, Željko Milić i mnogi drugi). Drugi cilj *Masovnosti* bilo je što više djece odvojiti od loših utjecaja te im pružiti korisniju alternativu za provođenje slobodnog vremena, iz čega proizlazi i cilj *Preventiva protiv ulice, droge, alkohola i destruktivne glazbe*. Pri *Temeljitoj glazbenoj naobrazbi* Katunarić obuhvaća program glazbene škole (učenje glazbene pismenosti i glazbene teorije) u skraćenom obujmu. *Očuvanje baštine našeg naroda* provodi se kroz repertoar orkestra, u kojem se sviranjem tradicijskih pjesama i plesova oni čuvaju od zaborava, budući da se opet uvode u izvođačku praksu. Školski mandolinski orkestri koji djeluju

Slika 17. Mandolinski orkestar OŠ Bruno Ivanović, programatska knjižica „Glazbeni recital”

i danas su Mandolinski orkestar *Krešimir* Osnovne škole Petra Krešimira IV. iz Šibenika (voditelj Mate Višić), Mandolinski orkestar Osnovne škole Murterski škoji (voditelj Ivan Kornić) i Mandolinski orkestar Osnovne škole Vrgorac (voditelj Tomislav Herceg). Školske mandolinske

¹¹⁹ Poput argumenata za sviranje koje oštro kritizira Rojko, navedeni ciljevi mogu se na prvi pogled činiti neglazbeni ili trivijalni. Ipak, čovjek je *multidimenzionalno biće*: Sučić smatra da je „ljudsko biće istodobno biološko, psihičko, socijalno, kulturno, afektivno i racionalno. Društvo sadrži povijesne, ekonomske, sociološke, vjerske dimenzije... Ne samo da nije moguće izdvojiti jedan dio iz cjeline, nego ni djelove jedne od drugih.” (SUČIĆ. „Implementacija poli-art modela u sustav osnovnog odgoja i obrazovanja.”, str. 89.) Zbog čovjekove multidimenzionalnosti važno je ne zanemariti društvenu ulogu glazbe, koliko god nam se ona činila „ne - glazbenom”.

orkestre nalazimo i u inozemstvu. Primjer uspješnog orkestra je i mandolinski orkestar privatne škole *La scuola*¹²⁰ pod vodstvom Carla Deana. U orkestru sudjeluju učenici četvrtog do osmog razreda. Svaki razred ima svoj ansambl, ali potiče se i međusobno muziciranje iskusnijih učenika sa početnicima. Od učenika se očekuje napredak u sviračkim mogućnostima, a osobito uspješni učenici imaju priliku nastupiti na raznim festivalima i konvencijama. Repertoar orkestra sastoji se od klasične glazbe (originalnog mandolinističkog repertoara kao i transkripcija koje je načinio sam Dean), ali i popularnih hitova.¹²¹

5.3. Istraživački ciljevi i pitanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako sudjelovanje u amaterskim mandolinskim orkestrima utječe na daljnji glazbeno-profesionalni rast i razvoj. Osim toga, htjelo se ispitati koliki je utjecaj orkestra na usvajanje (glazbenih i ne-glazbenih) znanja i vještina te psihosocijalni razvoj. U skladu sa postavljenim ciljevima, istraživanje je trebalo dati odgovor na sljedeća pitanja:

1. Utječe li sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru na profesionalnu orijentaciju njegovih članova?
2. Jesu li amaterski mandolinski orkestri iznjedrili velik broj profesionalnih glazbenika?
3. Potiče li sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru članove na osnivanje vlastitih sastava? Obogaćuje li se na taj način život lokalne zajednice?
4. Stječu li članovi amaterskih mandolinskih društava, osim glazbenih, i korisne poslovne vještine?
5. Kako sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu utječe na pojedinca? Utječe li sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru na osjećaj pripadnosti?

¹²⁰ *La scuola International School* je internacionalna škola osnovana 2002 godine u San Franciscu.

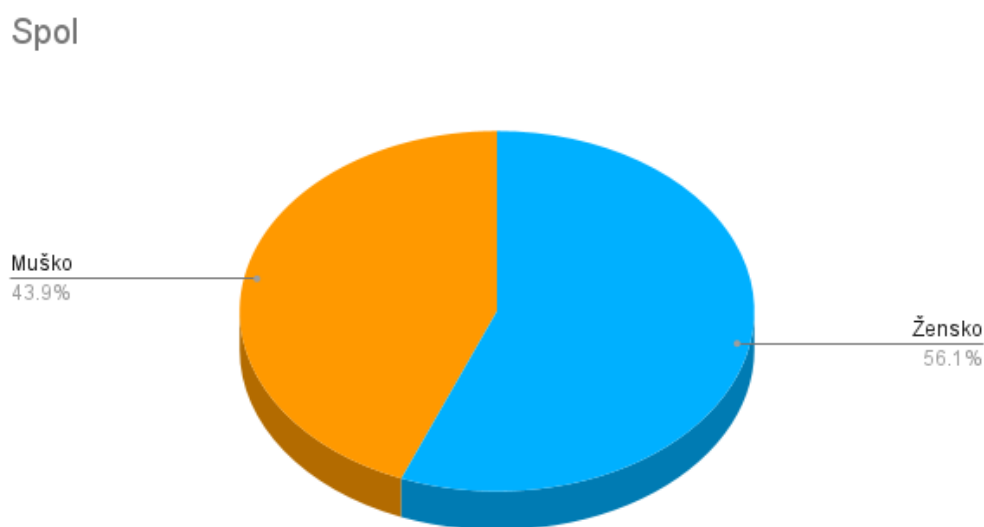
¹²¹ Sheri F Mignano CRAWFORD. „A Mandolin Orchestra in Middle School CMSA Journal”, *The Mandolin Journal: The Official Newsletter of the Classical Mandolin Society of America*, 36/3 (2019), str. 18-19.

4.4. Metodologija

4.4.1. Postupak prikupljanja podataka i uzorak ispitanika

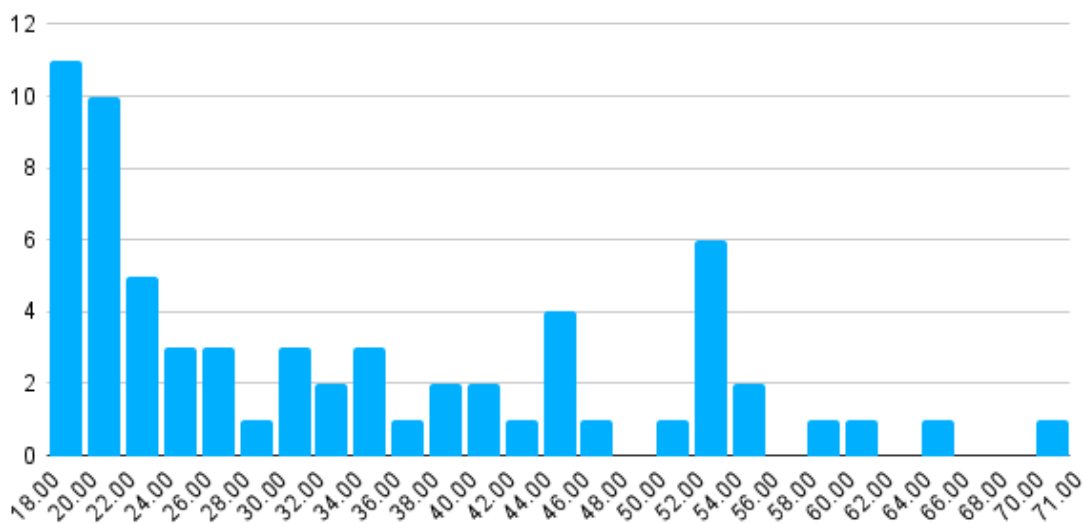
Istraživanje je provedeno putem internetskog upitnika u razdoblju od travnja do kolovoza 2024. godine. Rješavanje anketnog upitnika bilo je dobrovoljno i anonimno, a vrijeme potrebno za rješavanje upitnika bilo je oko 10 minuta. U istraživanju je sudjelovalo 66 ispitanika, od čega 56.1 % žena (n = 37) i 43,9 % muškaraca (n = 29).

Slika 18. Distribucija ispitanika prema spolu.

Prosječna životna dob ispitanika je 33,8. Najmlađi ispitanik imao je 18, a najstariji 71 godinu.

Slika 19. Histogram prema dobi ispitanika

Najviše ispitanika sviralo je u *GMD Sanctus Domnio*, njih 31,8 % (n = 21). Na drugom mjestu je *FA Jedinstvo* s 18,2 % (n = 12), te zatim *HGGD Sloga* s 15,2 % (n = 10) ispitanika. 10,6 % ispitanika sviralo je u dva orkestra, a 6,1 % ispitanika sviralo je u tri ili više orkestara.

Tablica 1. Distribucija ispitanika prema orkestrima

Orkestar	n	%
GMD Sanctus Domnio	21	31,8
FA Jedinstvo	12	18,2
HGGD Sloga	10	15,2
KUD Metković	8	12,1
Mandolinski orkestar Imotski	6	9,1
KUD Salona	5	7,6
Amaterski mandolinski orkestar UMAS	4	6,1
KUD Brodosplit	4	6,1
Andeli Svirači	3	4,5
Ad Libitum	2	3,0
RKUD Udarnik	2	3,0
KUD Filip Dević	1	1,5
KUD Šolta	1	1,5
FA Trogir (Fast)	1	1,5
Mandolinski orkestar Makarska	1	1,5

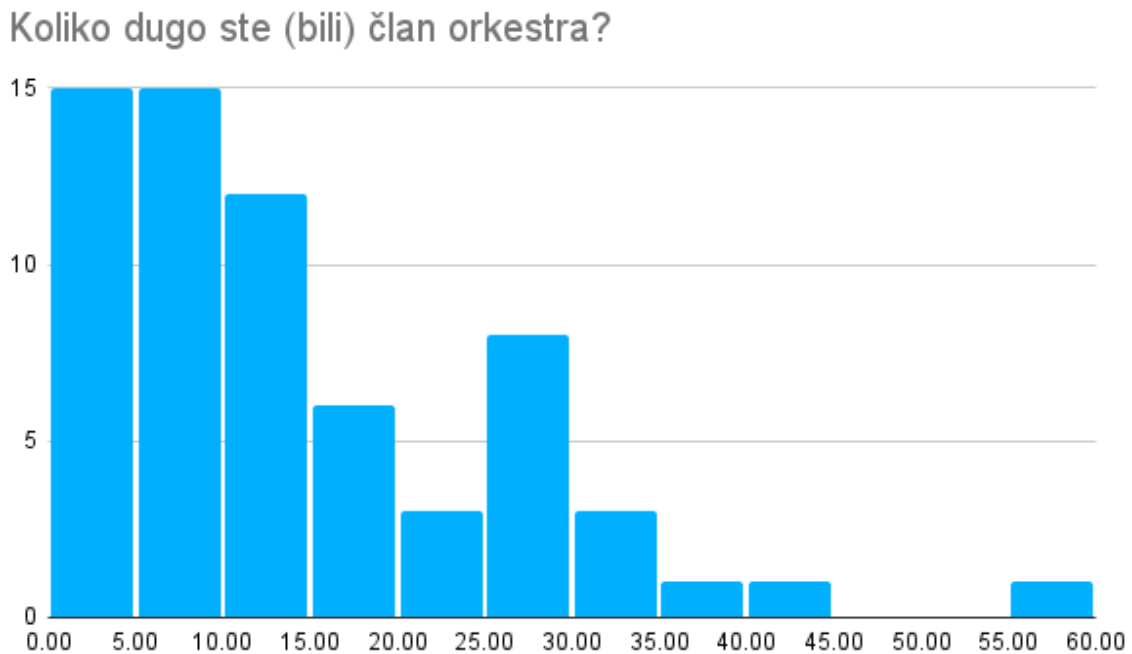
Najviše ispitanika svira mandolinu, njih 59,1 % (n = 39). Na sljedećem mjestu po zastupljenosti pojedinog instrumenta nalazi se mandola s 36,4 % (n = 24), zatim gitara s 30,3 % (n = 20). Na popisu instrumenata našle su se i tambure, koje svira 3 % (n = 2) ispitanika. 15,2 % (n = 10) ispitanika svira dva instrumenta, a njih 13,6 % (n = 9) svira tri ili više instrumenata.

Tablica 2. Distribucija ispitanika prema instrumentu

Instrument	n	%
Mandolina	39	51,9
Mandola	24	36,4
Gitara	20	30,3
Bas	7	10,6
Mandolončelo	6	9,1
Tambure	2	3,0

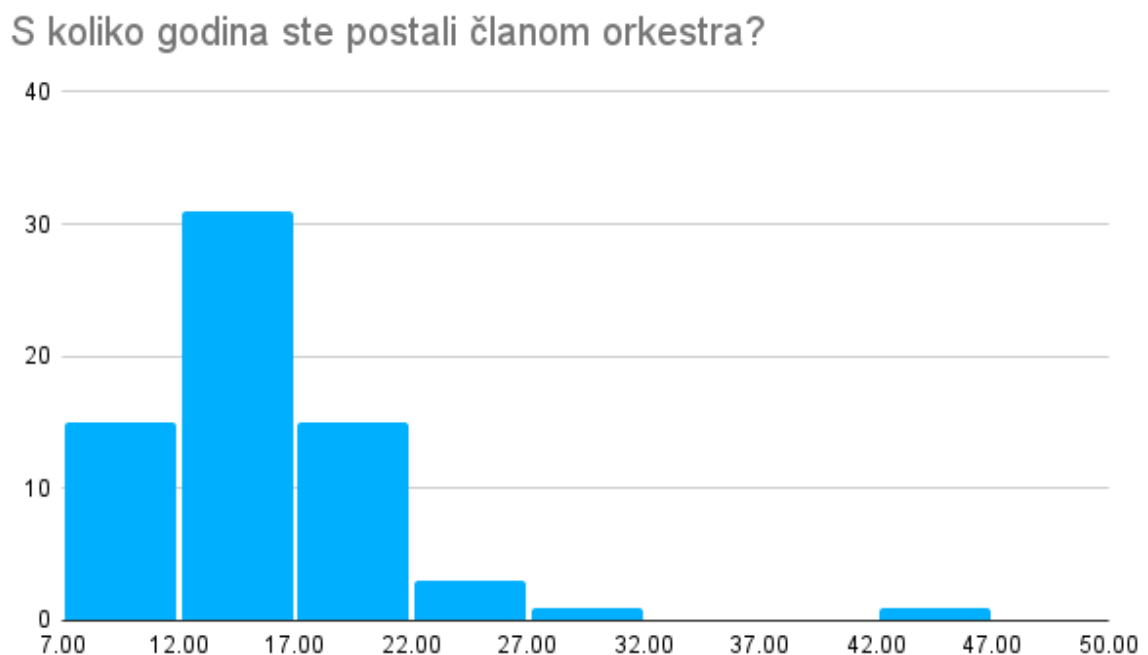
Prosječna dužina sviranja u orkestru je 13,4 godine. Najkraće vrijeme sviranja je 6 mjeseci, a najdulje je 58 godina.

Slika 20. Histogram Koliko dugo ste (bili) član orkestra?

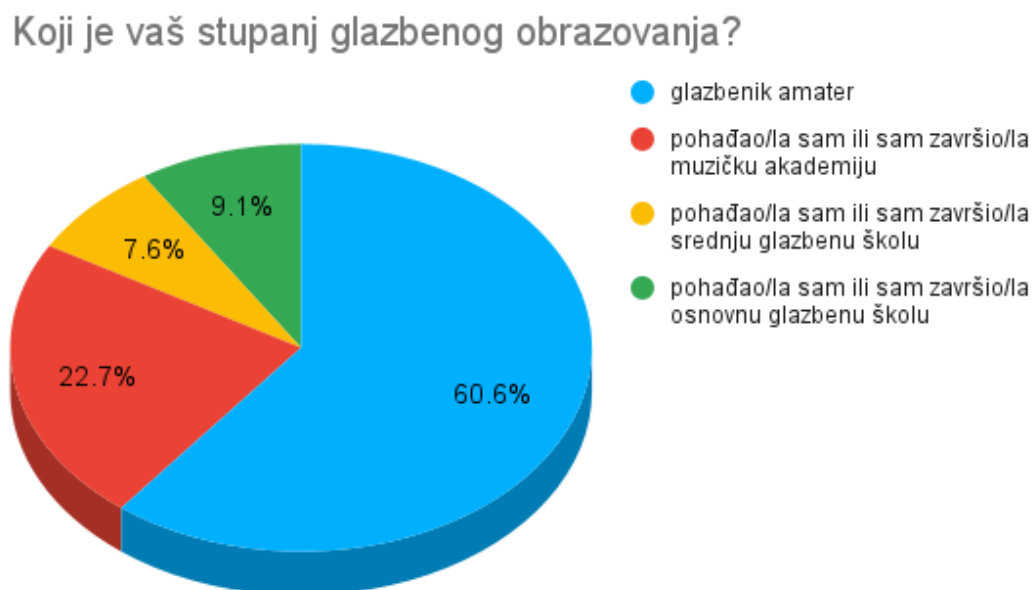
Prosječna dob u kojoj su se ispitanici pridružili orkestru je 14,9 godina. Najmlađa dob pridruživanja orkestru je 7 godina, a najstarija 45.

Slika 21. Histogram S koliko godina ste postali članom orkestra?

Većina uzorka ispitanika su glazbeni amateri, njih 60,6 % (n = 40). 22,7 % (n = 15) ispitanika pohađalo je ili je završilo muzičku akademiju, 9,1 % (n = 6) pohađalo je ili završilo srednju glazbenu školu, a 7,6 % (n = 5) pohađalo je ili završilo osnovnu glazbenu školu. Sveukupno, 39,9 % ispitanika ima nekakvo glazbeno obrazovanje. Najčešći smjer obrazovanja je mandolina, koju je odabralo 16,7 % (n = 11) ispitanika te glazbena pedagogija/kultura sa 15,2 % (n = 10). 23,1 % (n = 6) ispitanika pohađalo je ili završilo dva smjera tijekom svojeg školovanja.

Slika 22. Distribucija ispitanika prema stupnju glazbenog obrazovanja

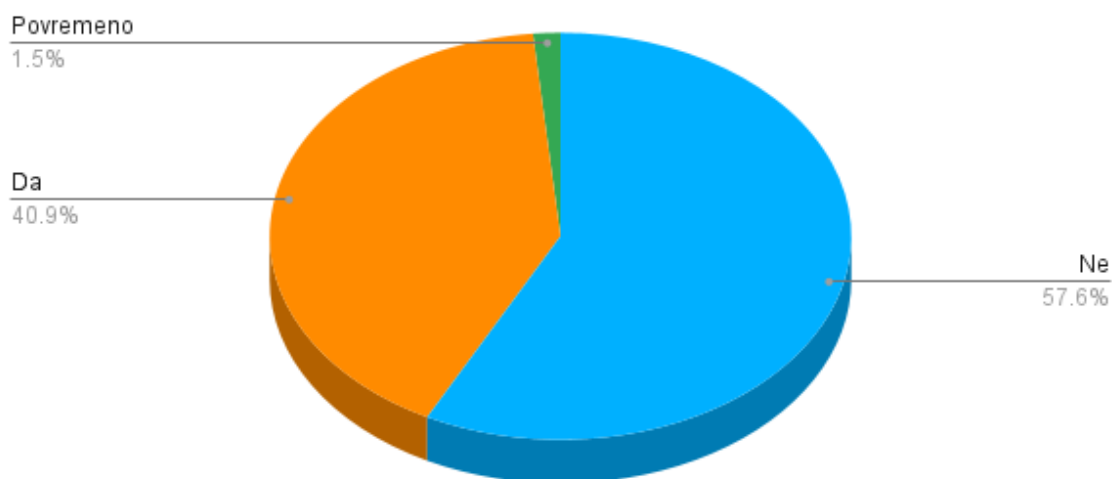
Tablica 3. Distribucija ispitanika prema smjeru glazbenog obrazovanja

Smjer	n	%
Mandolina	11	16,7
Glazbena pedagogija/kultura	10	15,2
Gitara	4	6,1
Teorija glazbe	1	1,5
Violina	1	1,5
Oboa	1	1,5
Klavir	1	1,5
Solo pjevanje	1	1,5
Violončelo	1	1,5
Harmonika	1	1,5

Više od polovice ispitanika, njih 57,6 % (n = 38) glazbom se ne bavi profesionalno. Povremeno se glazbom bavi 1,5 % (n =1) ispitanika, a profesionalno se glazbom bavi 40,9 % (n = 27) ispitanika.

Slika 23. Distribucija ispitanika prema profesionalnom bavljenju glazbom

Bavite li se glazbom profesionalno?

Među profesionalnim glazbenicima, najviše je pjevača/svirača zabavne glazbe, njih 39,3 % (n = 11). Svirač (instrumentalista, korepetitor) je 35,7 % (n = 10), a glazbenih pedagoga u osnovnoj/ srednjoj glazbenoj školi je 32,1 % (n = 9). Među ispitanicima nije bilo (etno)muzikologa ni muzikoterapeuta. 21,4 % (n = 6) ispitanika profesionalno se bavi s dva ili više područja glazbe.

Tablica 4. Distribucija profesionalaca prema području djelovanja

Područje djelovanja	n	%
Pjevač/svirač zabavne glazbe	11	39,3
Svirač (instrumentalist, korepetitor)	10	35,7
Glazbeni pedagog u osnovnoj/ srednjoj glazbenoj školi	9	32,1
Glazbeni pedagog u osnovnoj/ srednjoj općeobrazovnoj školi	5	17,9
Predavač u visokoškolskoj ustanovi	2	7,1
Voditelj škole mandoline u mandolinskom društvu/ folklornom ansamblu	2	7,1
Skladatelj	1	3,6

Područje djelovanja	n	%
Dirigent	1	3,6
Glazbeni producent	1	1,5
(Etno)muzikolog	0	0
Muzikoterapeut	0	0

4.4.2. Mjerni instrument

Za potrebu istraživanja izrađen je anketni upitnik, koji se sastoji od 23 pitanja. Prva skupina pitanja ima za cilj prikupiti sociodemografske podatke (dob i spol) te informacije o glazbenom putu ispitanika (naziv orkestra čiji su član, koje instrumente sviraju, stupanj i smjer glazbenog obrazovanja). Drugu skupinu pitanja čini šest izjava koje se odnose na utjecaj amaterskih mandolinskih društava na glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom. Treća skupina sastoji se od šest izjava koje trebaju procijeniti utjecaj amaterskog mandolinskog društva na usvajanje znanja i vještina te psihosocijalni razvoj. Od ispitanika se tražilo da iskažu svoje slaganje ili ne slaganje s iznesenim tvrdnjama na skali u rasponu od 1 do 5, pri čemu 1 predstavlja tvrdnju *uopće se ne slažem*, a 5 *u potpunosti se slažem*. Anketni upitnik sadrži i pitanje otvorenog tipa, gdje ispitanici mogu podijeliti svoje komentare i iskustva.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA: INTERPRETACIJA¹²²

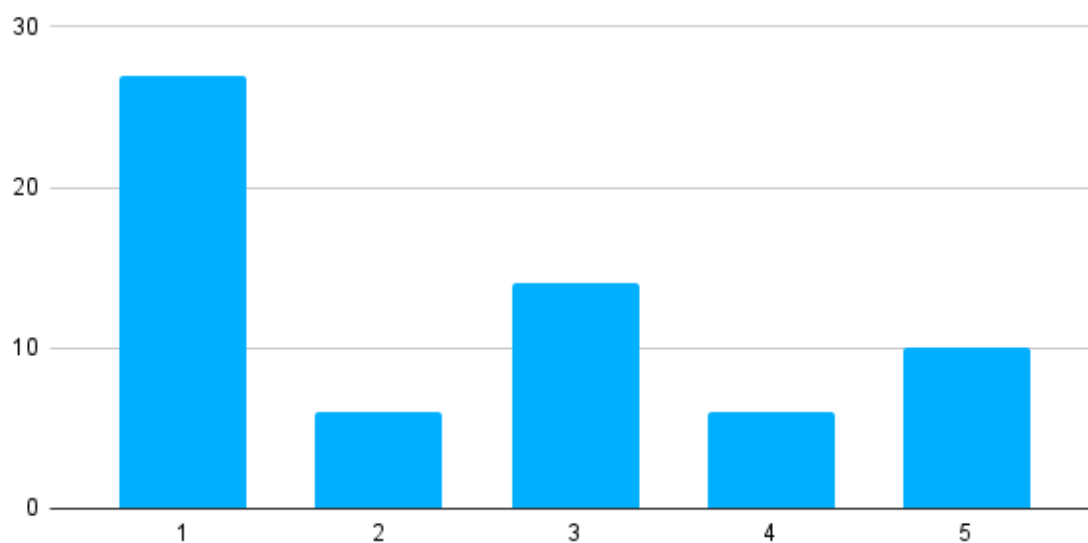
5.1. Usporedba stavova ispitanika prema pojedinačnim izjavama o utjecaju amaterskih mandolinskih orkestara na glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom

5.1.1. Tvrdnja br. 1: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu”

Većinu ispitanika sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru nije potaknulo da upišu glazbenu školu; njih 42,9 % (n = 27) uopće se ne slaže s iznesenom tvrdnjom. U potpunosti se s tvrdnjom slaže 15,9 % (n = 10) ispitanika. Relativno visoka standardna devijacija (SD = 1,51) ukazuje nam na visoku varijabilnost u percepciji ispitanika. Raspon odgovora je od 1 do 5. Važno je napomenuti da je na tvrdnju odgovorilo 63 od 66 ispitanika.

Slika 24. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu”

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu.

Tablica 5. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu”

tvrdnja br.1	n (%)
1 - uopće se ne slažem	27 (42,9)
2	6 (9,5)

¹²² Potrebno je napomenuti kako je pri obradi rezultata kao podrška pri analizi korišten alat ChatGPT.

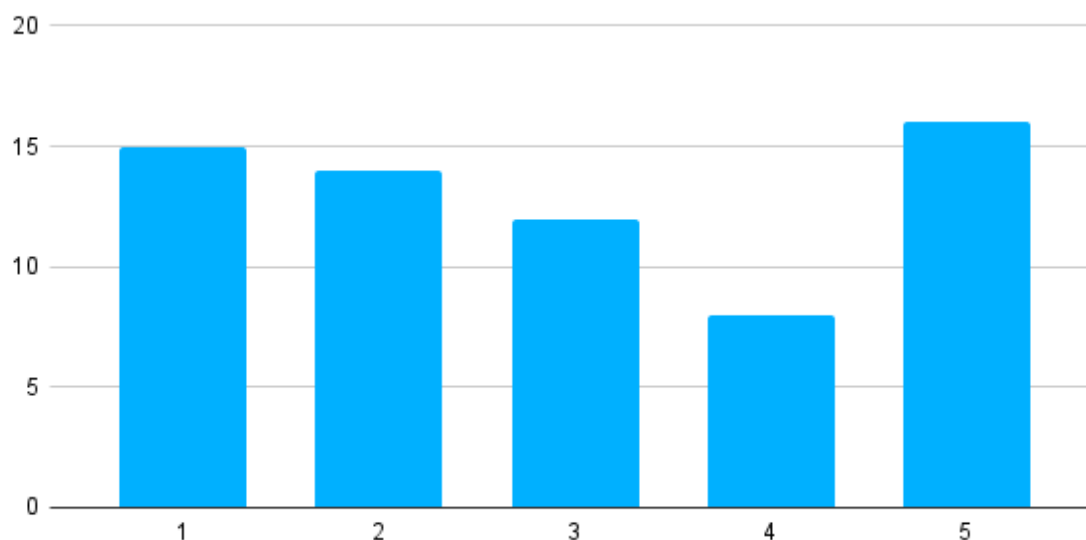
tvrdnja br.1	n (%)
3	14 (22,2)
4	6 (9,5)
5 - u potpunosti se slažem	10 (15,9)
prosijek	2,46
medijan	2
mod	1
standardna devijacija	1,51
raspon	1-5

5.1.2. Tvrdnja br. 2: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”

Dominantna vrijednost je 5, te se 23,5 % (n = 16) ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da je sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru imalo utjecaja na njihovo profesionalno usmjerenje. Gotovo jednak broj ispitanika, njih 23,1 % (n = 15), smatra da sudjelovanje u orkestru nije imalo utjecaja na njihovo profesionalno usmjerenje. Broj ispitanika koji je odgovorio na pitanje je 65.

Slika 25. Distribucija odgovora na tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.

Tablica 6. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”

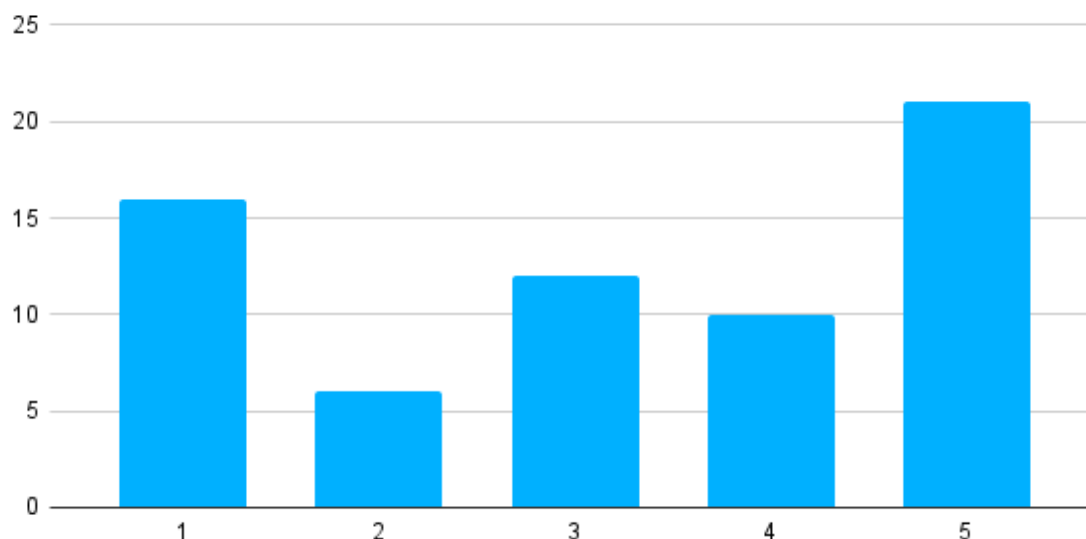
tvrdnja br.2	n (%)
1 - uopće se ne slažem	15 (23,1)
2	14 (21,5)
3	12 (18,5)
4	8 (12,3)
5 - u potpunosti se slažem	16 (24,6)
prosijek	2,94
medijan	3
mod	5
standardna devijacija	1,51
raspon	1-5

5.1.3. Tvrdnja br. 3: „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”

Dok se 32,3 % (n = 21) ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom, 24,6 % (n = 16) ispitanika se uopće ne slaže. Meridijan je 3 što nam ukazuje na neutralnost ispitanika. Broj ispitanika koji je odgovorio na pitanje je 65.

Slika 26. Distribucija odgovora na tvrdnju „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”

Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.

Tablica 7. Statistički podaci za tvrdnju „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”

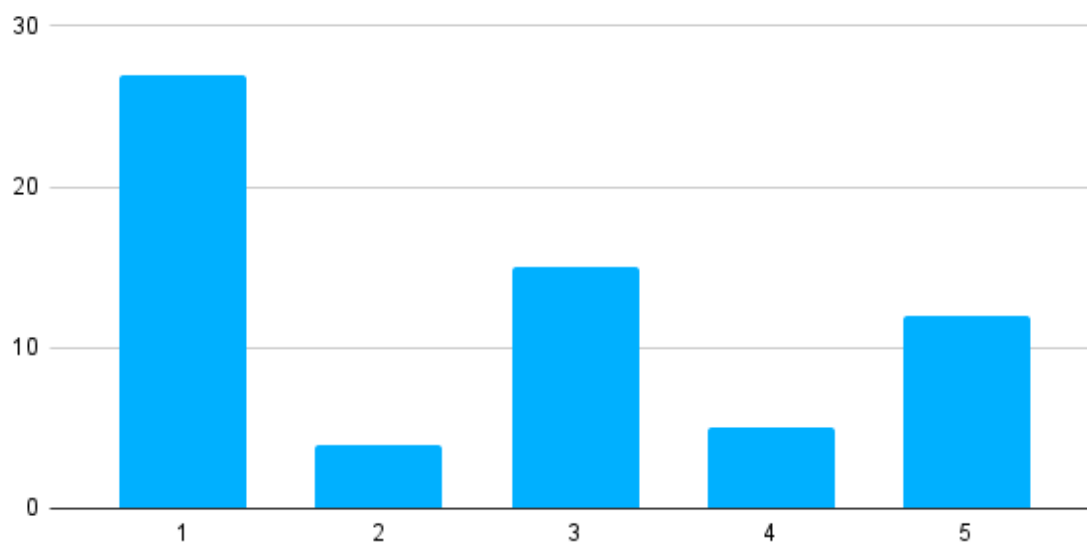
tvrdnja br.3	n (%)
1 - uopće se ne slažem	16 (24,6)
2	6 (9,2)
3	12 (18,5)
4	10 (15,4)
5 - u potpunosti se slažem	21 (32,3)
prosijek	3,22
medijan	3
mod	5
standardna devijacija	1,56
raspon	1-5

5.1.4. Tvrdnja br. 4: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”

Većinu ispitanika, njih 42,9 % (n = 27) sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru nije potaknulo da postanu profesionalni glazbenici. Postotak ispitanika koji se u potpunosti slaže sa iznesenom tvrdnjom je 19,9 % (n = 12). Na pitanje je odgovorilo 63 od 66 ispitanika.

Slika 27. Distribucija ispitanika za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.

Tablica 8. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”

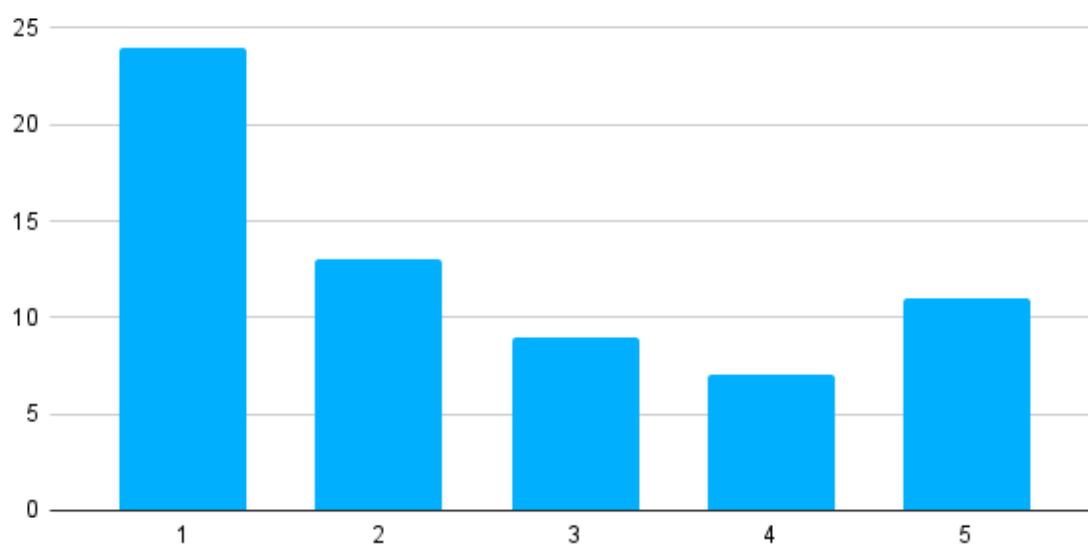
tvrdnja br.4	n (%)
1 - uopće se ne slažem	27 (42,9)
2	4 (6,3)
3	15 (23,8)
4	5 (7,9)
5 - u potpunosti se slažem	12 (19,9)
prosijek	2,54
medijan	3
mod	1
standardna devijacija	1,56
raspon	1-5

5.1.5. Tvrdnja br. 5: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”

37,5 % ispitanika (n = 24) sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru nije potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih sastava. 17,2 % (n = 11) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom. Broj ispitanika koji je odgovorio na pitanje je 64 od 66.

Slika 28. Distribucija ispitanika za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”

Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.

Tablica 9. statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”

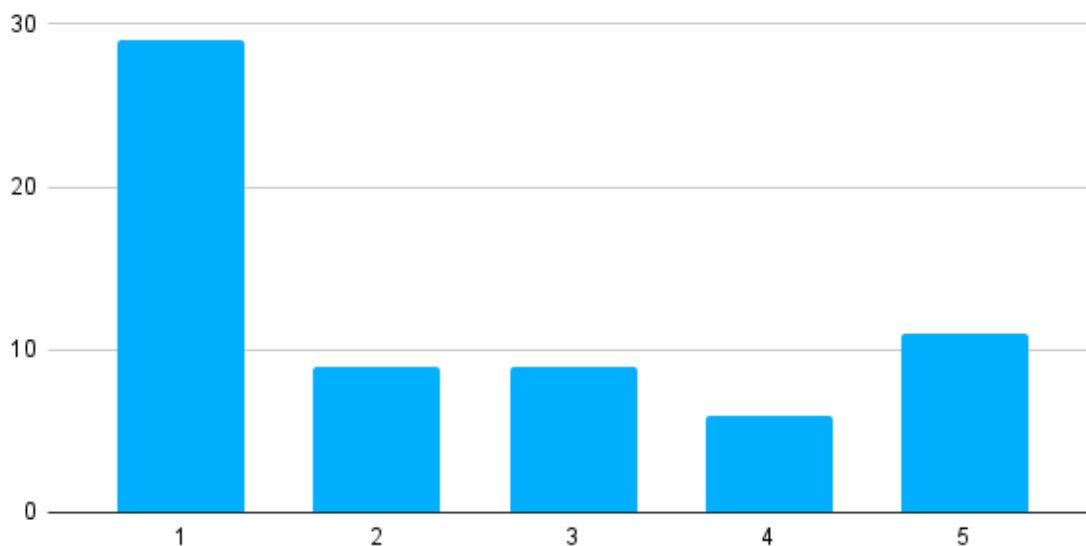
tvrdnja br.5	n (%)
1 - uopće se ne slažem	24 (37,5)
2	13 (20,3)
3	9 (14,1)
4	7 (10,9)
5 - u potpunosti se slažem	11 (17,2)
prosijek	2,5
medijan	2
mod	1
standardna devijacija	1,51
raspon	1-5

5.1.6. Tvrdnja br. 6: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”

Većinu ispitanika, njih 45,3 % (n = 29) sudjelovanje u amaterskom orkestru nije potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih sastava. Na osnivanje vlastitih profesionalnih sastava bilo je potaknuto 17,2 % (n = 17) ispitanika. Na pitanje je odgovorilo 64 ispitanika.

Slika 29. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”

Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.

Tablica 10. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”

tvrdnja br.6	n (%)
1 - uopće se ne slažem	29 (45,3)
2	9 (14,1)
3	9 (14,1)
4	6 (9,4)
5 - u potpunosti se slažem	11 (17,2)
prosijek	2,39
medijan	2
mod	1
standardna devijacija	1,55
raspon	1-5

5.2. Usporedba stavova ispitanika prema pojedinačnim izjavama o utjecaju amaterskih mandolinskih orkestara na usvajanje znanja i vještina te psihosocijalni razvoj.

5.2.1. Tvrdnja br. 7: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”

Većina ispitanika 64,6 % (n = 48) u potpunosti se slaže s tvrdnjom da im je sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti. Tek 7,7 % ispitanika (n = 5) smatra da im sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru nije pomoglo u učenju glazbene pismenosti. Na pitanje je odgovorilo 65 ispitanika.

Slika 30. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”

Tablica 11. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”

tvrdnja br.7	n (%)
1 - uopće se ne slažem	5 (7,7)
2	1 (1,5)
3	8 (12,3)
4	9 (13,8)
5 - u potpunosti se slažem	48 (64,6)

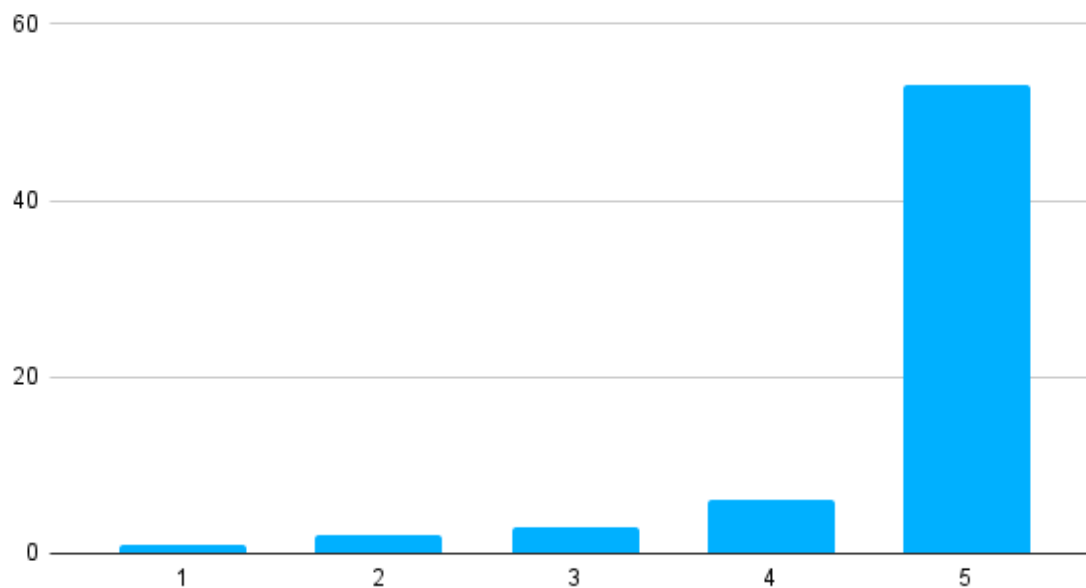
tvrdnja br.7	n (%)
prosijek	4,26
medijan	5
mod	5
standardna devijacija	1,23
raspon	1-5

5.2.2. Tvrdnja br. 8: „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”

Čak 81,5 % (n = 53) ispitanika u orkestru je steklo mnogo prijatelja. Tek jedan ispitanik (1,5 %) smatra da u orkestru uopće nije stvorio prijateljske odnose. Ispitanik je član orkestra *Amaterski mandolinski orkestar UMAS*. Broj ispitanika koji je odgovorio na pitanje je 65.

Slika 31. Distribucija odgovora za tvrdnju „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”

U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.

Tablica 12. Statistički podaci za tvrdnju „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”

tvrdnja br.8	n (%)
1 - uopće se ne slažem	1 (1,5)
2	2 (3,1)

tvrdnja br.8	n (%)
3	3 (4,6)
4	6 (9,2)
5 - u potpunosti se slažem	53 (81,5)
prosijek	4,66
medijan	5
mod	5
standardna devijacija	0,83
raspon	1-5

5.2.3. Tvrdnja br. 9: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”

26,2 % (n = 17) ispitanika smatra da ih je sudjelovanje u velikoj mjeri naučilo korisnim poslovnim vještinama, a njih 24,6 % (n = 16) u potpunosti se slaže s navedenom tvrdnjom. Tek 9,2 % ispitanika se uopće ne slaže da ih je sudjelovanje u orkestru naučilo poslovnim vještinama. Na pitanje je odgovorilo 65 od 66 ispitanika.

Slika 32. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”

Tablica 13. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”

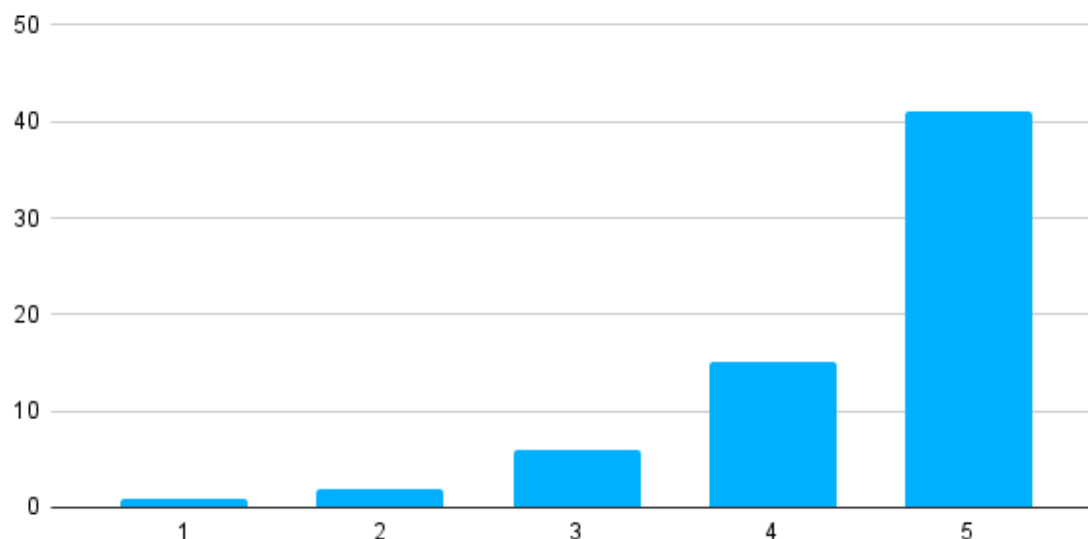
tvrdnja br. 9	n (%)
1 - uopće se ne slažem	6 (9,2)
2	12 (18,5)
3	14 (21,5)
4	17 (26,2)
5 - u potpunosti se slažem	16 (24,6)
prosijek	3,38
medijan	4
mod	4
standardna devijacija	1,30
raspon	1-5

5.2.4. Tvrdnja br. 10: „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”

Čak 63,1 % (n = 41) ispitanika u potpunosti se slaže sa tvrdnjom da je sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru u njima stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti. Samo jedan ispitanik (1,5 %) smatra da sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru uopće nije utjecalo na njegov osjećaj korisnosti i pripadnosti. Ispitanik dolazi iz orkestra *Amaterski mandolinski orkestar UMAS*. Na pitanje je odgovorilo 65 ispitanika.

Slika 33. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”

Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.

Tablica 14. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”

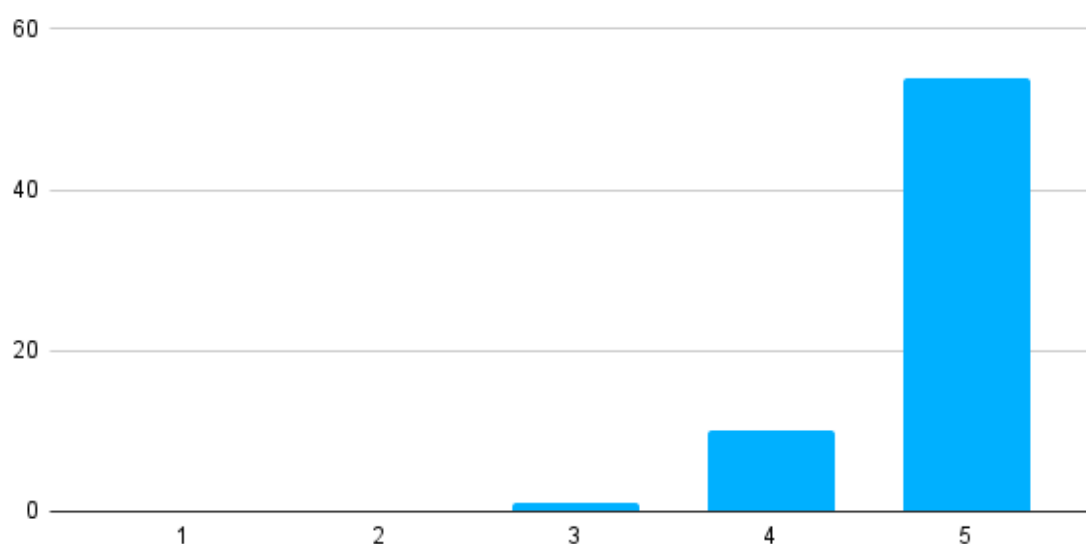
tvrdnja br. 10	n (%)
1 - uopće se ne slažem	1 (1,5)
2	2 (3,1)
3	6 (9,2)
4	15 (23,1)
5 - u potpunosti se slažem	41 (63,1)
prosijek	4,43
medijan	5
mod	5
standardna devijacija	0,9
raspon	1-5

5.2.5. Tvrdnja br. 11: „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.”

Skoro svi ispitanici se slažu da je atmosfera na probama orkestra bila ugodna i poticajna za rad. Minimalna vrijednost odgovora je 3, a maksimalna 5. Nitko od ispitanika nije odabrao odgovor 1 ili 2. Čak 83,1 % (n = 54) ispitanika u potpunosti smatra da je na probama orkestra vladala ugodna i poticajna atmosfera. Na pitanje je odgovorilo 65 od 66 ispitanika.

Slika 34. Distribucija odgovora za tvrdnju „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.”

Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.

Tablica 15. Statistički podaci za tvrdnju „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.”

tvrdnja br. 11	n (%)
1 - uopće se ne slažem	0 (0,0)
2	0 (0,0)
3	1 (1,5)
4	10 (15,4)
5 - u potpunosti se slažem	54 (83,1)
prosijek	4,86
medijan	5

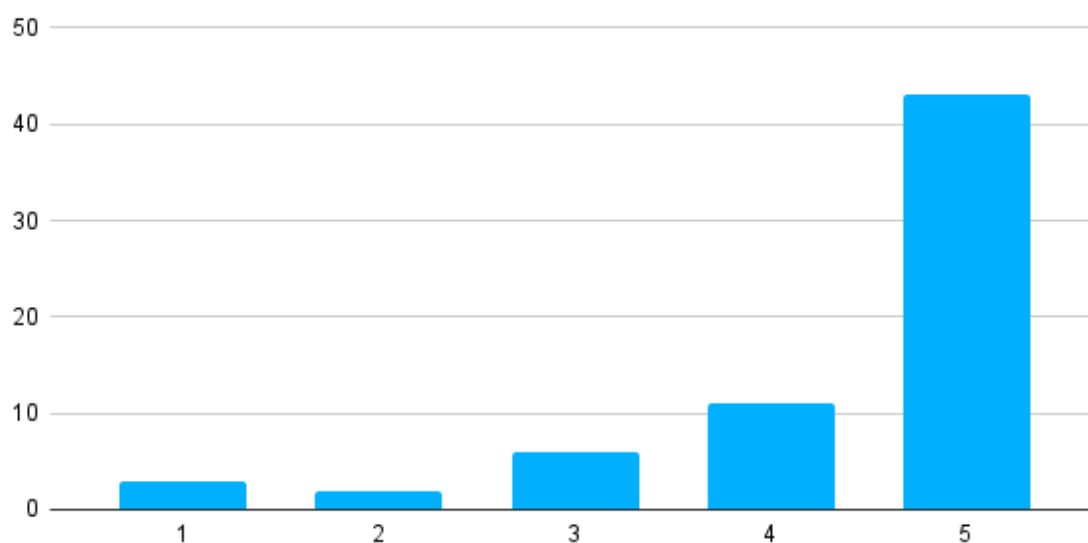
tvrdnja br. 11	n (%)
mod	5
standardna devijacija	0,43
raspon	3-5

5.2.6. Tvrdnja br. 12: „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”

66,2 % (n =43) ispitanika smatra da je sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru u njima probudilo ljubav prema glazbi. S tom tvrdnjom uopće se ne slaže tek 4,6 % (n = 3) ispitanika. Na pitanje je odgovorilo 65 od 66 ispitanika.

Slika 35. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.

Tablica 16. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”

tvrdnja br. 11	n (%)
1 - uopće se ne slažem	3 (4,6)
2	2 (3,1)
3	6 (9,2)

tvrdnja br. 11	n (%)
4	11 (6,9)
5 - u potpunosti se slažem	43 (66,2)
prosijek	4,37
medijan	5
mod	5
standardna devijacija	1,08
raspon	1-5

5.3. Komentari i iskustva ispitanika

Na samom kraju anketnog upitnika nalazilo se pitanje otvorenog tipa, gdje su ispitanici mogli podijeliti svoje vlastito iskustvo sviranja u nekom od amaterskih mandolinskih orkestara. Također, ispitanici su mogli ostaviti komentar vezan uz tematiku istraživanja. Dodatni komentar ostavilo je 19 ispitanika. Većina ispitanika navodi kako je sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru za njih iznimno pozitivno iskustvo, te je osjećaj zajedništva i prihvaćanja ono što ih je posebno zadržalo u orkestru.

„Mislim da je najkorisniji dio sviranja u amaterskom orkestru biti dio zajednice s istim plemenitim ciljem i razumijevanjem, pogotovo kroz srednju školu. Puno današnjih kolega glazbenika je tada steklo osjećaj pripadnosti koji ih je zadržao u svijetu glazbe. Tome je uvelike pridonio osjećaj zajedničkog uspjeha i neopterećenog timskog rada prilikom pripreme i izvedbe nastupa, a gotovo svi koji su nastavili glazbeni put izrasli su u svestrane i upotrebljive glazbenike širih vidika.“

„Dvije smo godine išli moji prijatelji i ja na satove gitare u KUDu i nakon toga smo prešli u orkestar. Mogu reći da mi se iskreno sviđa sviranje sa starijim članovima koji su nam pomogli da se osjećamo kao da smo tu puno duže od skoro godinu dana. Pomažu nam na svakoj probi i to pozitivno utječe na nas.“

„Amaterski mandolinski orkestar stvara ogromnu ljubav prema glazbi bez ograničenja. (...) Pruža ugodno okruženje za pojedinca i ne osuđuje ga se.“

Ispitanici su se osvrnuli i na nezaboravna sjećanja koja su stekli svirajući u orkestru, kao i na stjecanje cjeloživotnih prijateljstava:

„Prekrasno odrastanje uz glazbu, druženja i putovanja.“

„Izleti, putovanja, ljetovanja”

„Želio bih istaknuti da sam u mandolinskom orkestru stekao cijeloživotna prijateljstva, te da su moj kum i moja žena bili članovi orkestra.”

Na svom putu u mandolinskom orkestru ispitanici su razvili korisne poslovne i životne vještine, bilo da se radi o glazbenim ili ne glazbenim znanjima. Ispitanici su se osvrnuli i na njihove uzore, te na utjecaj koji su imali u njihovom životu:

„Sudjelovanje u radu mandolinskog društva, kao udruge, mi je omogućilo da se nakon završene glazbene škole nastavim baviti glazbom. Sudjelovanje u radionicama i masterclassima omogućilo mi je da se usavršim svirački i glazbeno, iako se sviranjem mandoline ne bavim profesionalno. Ali omogućilo mi je i da se razvijem s moje ekonomske strane (završila sam ekonomiju). Uz sviranje u orkestru, radila sam i kao tajnica udruge te sam se tu razvila profesionalno i naučila vještine. Sudjelovanje u orkestru razvija na više levela, ne samo na glazbenom.”

„Naučila sam više cijenit i voljet glazbu i glazbenike”

„Moje sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru je odigralo važnu ulogu na mom glazbenom putu, ali ne i odlučujuću jer sam i prije uključjenja u orkestar znala da je glazba moj poziv.”

„Iako se profesionalno ne bavim glazbom sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru mi je pružili uvid u glazbene vode, susrete s poznatim glazbenicima, mogućnost osjećaja sviranja na pozornicama, uviđavanja drugih glazbenika amatera, naučilo me strpljenju, radu, vježbi, osjećanju glazbe, slušanju dobre glazbe, slušanju drugih ljudi. Ukratko obogatilo je moj život.”

„Drago mi je svirat i mandolina je (bila) moj prvi izbor, ali mi glazbena škola nikad nije bila opcija. Izbor faksa mi je zbog mandoline. Više se vidim u pozadini, i povezivanje mandoline sa svim i svačim, nego u profesionalnim muzičkim vodama...”

„Za moj životni izbor zaslužna su dvojica glazbenih pedagoga, Marinko Katunarić i Marijo Peručić”

5.4. Rasprava

Istraživanje je pokazalo da sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru u umjerenj mjeri ima utjecaj na profesionalnu orijentaciju njegovih članova. Utjecaj je veći među profesionalnim glazbenicima, nego prema drugim profesijama. Zanimljivo je istaknuti da je 62,5 % ispitanika koji smatraju da je sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu imalo snažan utjecaj na njihovu profesionalnu orijentaciju bilo je (ili još jest) član *GMD Sanctus Domnio*. Ispitanici koji smatraju da sudjelovanje u orkestru nije utjecalo na njihovu profesionalnu orijentaciju su uglavnom amateri (75 %), te većina dolazi iz orkestara *HGGD Sloga* i *KUD Metković*. U interpretaciji rezultata moramo u obzir uzeti i okolnosti pod kojima orkestri djeluju. *GMD Sanctus Domnio* ima veliku koncentraciju profesionalnih glazbenika, što je rezultat nekoliko faktora. Prvo, *Sanctus Domnio* potiče razvoj profesionalaca budući da je orijentiran na semiprofesionalizam. Povezan je i često surađuje s profesionalnim obrazovnim ustanovama, poput *Glazbene škole Josipa Hatzea*. Također, nalazi se u Splitu koji je svojevrsno središte mandoline u Hrvatskoj; Umjetnička akademija u Splitu jedina je akademija u Hrvatskoj koja kao studijski program nudi mandolinu. Ostali orkestri uglavom su usmjereni na amaterski rad u pravom smislu te riječi: sviraju iz ljubavi, bez stremljenja ka semiprofesionalizmu. Važno je istaknuti i ulogu Marina Katunarića, čije je pedagoško djelovanje ostavilo snažan trag u orkestrima koje je vodio. Uspješnost Katunarićevog pedagoškog stila potvrđuju nam i rezultati ankete. Ispitanici koji dolaze iz orkestara koje je vodio Katunarić (*Sanctus Domnio*, *Jedinstvo*, *Brodosplit*, *Ad Libitum*, *Filip Dević*) u prosijeku su se više slagali s tvrdnjama vezanim za utjecaj orkestra na njihovo profesionalno usmjerenje. Broj ispitanika koji su bili članovi nekog od Katunarićevih orkestara je 32, a ostalih ispitanika 34.

Tablica 17. Usporedba orkestara pod vodstvom Marina Katunarića i ostalih orkestara

Tvrdnja:	Prosjek	
	Katunarić orkestri	Ostali orkestri
<i>Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.</i>	3,52	2,41
<i>Sviranje u amaterskom mandolinskom društvu utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.</i>	3,24	1,94

Rezultati ankete pokazuju da sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru većinu članova ne motivira na osnivanje vlastitih profesionalnih i/ili amaterskih sastava. Ipak, značajan dio ispitanika (28,3 % za amaterske, i 26,6 % za profesionalne sastave¹²³) ipak je bio potaknut na osnivanje vlastitih sastava. Najviše ispitanika koji su tvrdnje o osnivanju vlastitih sastava ocijenili s

¹²³ Ispitanici koji su slaganje sa tvrdnjom ocijenili 4 i 5.

5 (u potpunosti se slažem) dolazi iz orkestra *GMD Sanctus Domnio* (n = 4). Amaterske sastave najviše su osnivali članovi *GMD Sanctus Domnio* (n = 3) *HGGD Sloga* (n = 3), *KUD Metković* (n = 2) i *KUD Jedinstvo* (n = 2). Profesionalne sastave najviše su osnivali članovi *GMD Sanctus Domnio* (n = 6), *HGGD Sloga* (n = 2) i *KUD Brodosplit* (n = 2). Važno je uzeti u obzir da, osim same motivacije, na osnivanje vlastitih sastava utječu i drugi faktori poput podrške okoline, dostupnost resursa (npr. prostori za vježbanje, prilike za nastup...), koji mogu utjecati na to hoće li se članovi odlučiti na osnivanje vlastitih sastava ili ne. Navedeni faktori stoga ne ovise samo o orkestru, već i o prilikama u kojima se orkestar nalazi, lokalnoj zajednici i dr. Nešto više od polovice ispitanika, njih 50,8 % (n = 33) slaže se da ih je sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo korisnim poslovnim vještinama. Pri interpretaciji rezultata važno je u obzir uzeti na koji način je organiziran pojedini orkestar. Primjerice, prema prosječnoj ocijeni najnižu ocjenu (2,00) ima *Amaterski mandolinski orkestar UMAS*. Takav rezultat očekivan je uzmemo li u obzir da ovaj orkestar djeluje u sklopu kolegija Samostalni studentski projekt, a ne kao udruga. Studenti u orkestar dolaze svirati, te nemaju priliku sudjelovati u administrativnim poslovima, organizaciji nastupa i svim ostalim poslovima s kojima se susreću mandolinska društva. Također, stjecanje poslovnih vještina ovisi i o individualnom doprinosu. Neki članovi niti ne žele sudjelovati u administrativnim ili organizacijskim poslovima orkestra, već se žele baviti isključivo samim muziciranjem. Postoji i blaga pozitivna korelacija ($r = 0,16$) između duljine članstva u orkestru i stjecanja profesionalnih vještina. Dakle, mnogi faktori utječu na razvoj profesionalnih vještina. Osim poslovnih, sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru potiče i razvoj glazbenih vještina. Čak 78,5 % (n = 51) ispitanika se slaže ili potpuno slaže da im je muziciranje u orkestru pomoglo u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti. Postoji umjerena negativna korelacija ($r = -0,36$) između stupnja glazbenog obrazovanja i učenja glazbene pismenosti. Ispitanici koji imaju neki stupanj glazbenog obrazovanja (poput glazbene škole), najčešće već imaju dobro usvojen glazbeni jezik prije nego se priključe orkestru. Sukladno tome, uočena je i negativna korelacija ($r = -0,30$) između udjela profesionalnih glazbenika u orkestru i stjecanja glazbene pismenosti. Najviše ispitanika koji se u potpunosti slažu s tvrdnjom da je sudjelovanje u orkestru potaknulo učenje glazbene pismenosti dolazi iz orkestara *GMD Sanctus Domnio* (n = 10) i *FA Jedinstvo* (n = 10). Zanimljivo je da ujedno najviše ispitanika koji se uopće ne slažu s tvrdnjom dolazi također iz *GMD Sanctus Domnio* (n = 2). To može biti rezultat visokog udjela profesionalaca (68,8 %) u ovom orkestru, koji već imaju glazbeno predznanje. Istovremeno, visok udio profesionalaca i semiprofesionalni zahtjevi orkestra mogu snažno utjecati na napredak amatera. Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru najviše je pozitivnog utjecaja imalo na psihosocijalni razvoj pojedinca i pozitivan stav prema glazbi. Čak 86,2 % ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je sviranje u mandolinskom orkestru u njima stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti. Demografski faktori (dob, stupanj glazbenog obrazovanja, duljina članstva u orkestru) nemaju značajan utjecaj na osjećaj korisnosti, te su univerzalni među članovima različitih demografskih skupina. Uočena je značajna negativna korelacija ($r = -0,41$) između *Amaterskog mandolinskog orkestra UMAS* i osjećaja korisnosti i pripadnosti. Kao što je već navedeno, ovaj orkestar je

osnovan kao kolegij za studente, što možda znači da njegovi članovi ovaj orkestar doživljavaju kao jedan u nizu kolegija. Studenti su vjerojatno više motivirani ocjenom, nego zajedničkim muziciranjem i socijalnim vezama. Moguće su i velike razlike u sposobnostima članova orkestra, koji se zbog toga mogu osjećati izolirano, ili kao da pred njih nije stavljen dovoljan izazov. Kako bi se razvio osjećaj korisnosti, ali i povećala kohezija među članovima, bitno je orkestru osigurati dovoljan broj nastupa i događanja izvan redovnih proba. Čak 90,8 % ispitanika (n = 59) se slaže ili se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je u orkestru steklo mnoštvo prijatelja. *Amaterski mandolinski orkestar UMAS* ima i nešto nižu prosječnu ocjenu za ovu tvrdnju (3,25), dok je prosječna ocjena ostalih orkestara 4,86. 83,2 % ispitanika smatra da je sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru u njima probudilo ljubav prema glazbi. Postoji slaba negativna korelacija ($r = -0,22$) između stupnja glazbenog obrazovanja i buđenja ljubavi prema glazbi, kao i slaba negativna korelacija ($r = -0,12$) između udjela profesionalnih glazbenika u orkestru te buđenju ljubavi prema glazbi. Ove korelacije mogu ukazivati na to da su se ispitanici koji imaju neki stupanj glazbenog obrazovanja već prije dolaska u orkestar zavoljeli glazbu. Konačno, gotovo svi ispitanici, njih 98,5 % (n = 64) smatra da je atmosfera na probama orkestra bila ugodna i poticajna na rad.

5.4.1. Ograničenja i faktori koji su potencijalno utjecali na rezultate istraživanja

Pri interpretaciji dobivenih rezultata važno je u obzir uzeti veličinu uzorka. Uzorak od 66 ispitanika je prigodan za ovakav tip istraživanja, ali bi veći uzorak osigurao preciznije i pouzdanije rezultate. Nadalje, pojedini orkestri (*KUD Filip Dević*, *KUD Šolta*, *FA Trogir (Fast)* i *Mandolinski orkestar Makarska*) imaju tek po jednog ispitanika zastupljenog u istraživanju, što utječe na reprezentativnost podataka. Unatoč tome, uzorak je obuhvatio široki raspon dobnih skupina, kao i različite duljine članstva u orkestru. Omjer muškaraca i žena u uzorku je uravnotežen. Također, obuhvaćeni su i različiti stupnjevi glazbenog obrazovanja, od glazbenika amatera do predavača na visokoškolskim ustanovama.

5.4.2. Potencijal za daljnja istraživanja

Buduća istraživanja trebala bi nastojati obuhvatiti što veći broj ispitanika, te što ravnomjerniju raspodjelu među orkestrima. Moguće je provesti i longitudinalna istraživanja, kako bi se uočile promjene u stavovima tijekom vremena. Korisno bi bilo provesti i studije slučaja za ostale mandolinske orkestre koje nisu obuhvaćene u ovom radu. Moguće je i detaljnije istražiti i usporediti pedagoške metode, budući da je uočena velika raznolikost u radu i ciljevima među orkestrima.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu istražena je pedagoška uloga amaterskih mandolinskih orkestara, s posebnim naglaskom na utjecaj koji orkestri imaju u razvoju profesionalnih glazbenika, kao i na kognitivni, emocionalni i psihosocijalni razvoj članova orkestra. Kroz analizu teorijskog okvira amaterizma, profesionalizma i semiprofesionalizma, u kombinaciji s povijesnim pregledom razvoja mandolinskih društava u Hrvatskoj i svijetu, rad pruža sveobuhvatan uvid u važnost ovih društava. Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da mandolinska društva, iako amaterska, imaju ulogu u oblikovanju profesionalnih glazbenika. Kao semiprofesionalan orkestar, *GMD Sanctus Domnio* izdvaja se svojom sposobnošću okupljanja talentiranih glazbenika, potičući ih na daljnji profesionalni razvoj. Ovaj orkestar, temeljen na viziji svog osnivača Marina Katunarića, dokaz je kako amaterizam može imati dugotrajan i pozitivan utjecaj na glazbenu scenu. Važno je istaknuti i to da amaterska mandolinska društva igraju ključnu društvenu ulogu, pružajući sigurno okruženje u kojem članovi mogu izgraditi snažne socijalne veze, slobodno se kreativno izražavati, te kontinuirano razvijati svoja glazbena znanja i vještine. Jedna od ključnih spoznaja ovog rada je da raznolikost unutar mandolinskih orkestara, u pogledu metoda rada, ciljeva i razina profesionalizma, predstavlja njihovo najveće bogatstvo. Upravo ta raznolikost omogućava glazbenicima da se ostvare na različitim područjima glazbe. Suradnja među orkestrima i aktivno sudjelovanje na mandolinskim festivalima pokazuju se kao ključni faktori za unaprjeđenje kvalitete i razmjenu iskustava. Takva suradnja ne samo da poboljšava pojedinačne orkestre, već doprinosi i općem napretku glazbene kulture. Svi navedeni pozitivni elementi muziciranja u amaterskim mandolinskim orkestrima mogu se uspješno primijeniti u općem glazbenom obrazovanju. Uvođenjem mandolinskih ansambala u izvannastavne programe, značajno bi se unaprijedilo glazbeno obrazovanje, omogućujući učenicima da usvoje osnove glazbene pismenosti i vještine sviranja na instrumentu. Nakon završetka školovanja, učenici bi mogli nastaviti graditi ove vještine unutar brojnih amaterskih društava. Isto tako, učenicima bi se omogućio razvoj socijalnih i emocionalnih vještina u sigurnom i motivirajućem okruženju.

7. LITERATURA

AKTÜRK, Zhanna - YILDIZ, Gökay. „MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA MANDOLİNİN BİREYSEL ÇALGI EĞİTİMİ DERSLERİNDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİ”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 60 (2021), str 245-272.

BARTHES, Roland. *Image, Music, text*, S. Heath (prev.), Fontana Press, 1997.

BENYOVSKEY, Lucija. *Sloga hrvatsko grafičko glazbeno društvo 1866 1996*, Zagreb: Hrvatsko grafičko glazbeno društvo SLOGA, 1997.

BOOTH, Wayne C. *For the Love of It: Amateuring and Its Rivals*, Chicago: University of Chicago Press, 1999, str. 15.

BUBLE, Nikola. „7.12. Magnetofonska kazeta *Proljeće* - izvođač: Mandolinski solisti - Dirigent: Marinko Katunarić”, u *Glazba kao dio života: etnomuzikološke teme*, Duško Geić (ur.), Split: Umjetnička akademija u Splitu, Matica hrvatska ogranak Trogir, 1997, str. 350-351.

BUBLE, Nikola. „Da li je tambura 'hrvatskije' glazbalo od mandoline?”, *Bašćinski glasi*, 3 (1994), str. 339-344.

BUBLE, Nikola. *IZBOR DJELA HRVATSKIH SKLADATELJA: Festival mandolinista, Imotski, 1996.*, Split: Hrvatski festival mandolinista „Mandolina Imota” – Umjetnička akademija u Splitu, 2002.

CHANAN, Michael. *Musica Practica: The Social Practice of Western Music from Gregorian Chant to Postmodernism*, London: Verso, 1994, str. 29.

CRAWFORD, Sheri F Mignano. „A Mandolin Orchestra in Middle School CMSA Journal”, *The Mandolin Journal: The Official Newsletter of the Classical Mandolin Society of America*, 36/3 (2019), str. 18-19.

DOBROTA, Snježana - OBRADOVIĆ, Ivana. „Stavovi učenika osnovne škole prema glazbi i nastavi glazbe”, *Školski vjesnik*, 61/1-2 (2012), str. 115-131.

DUNN, Robert E.. „Creative Thinking and Music Listening”, *Research Studies in Music Education*, 8 (1997), str. 42-45.

FRISK, Henrik. *Hell is full of musical amateurs, but so is heaven*. Seizmograph, 2017, <https://seizmograf.org/node/9218> (pristup: 21. veljače 2024).

GERGORIĆ, Anita. „UKLJUČENOST UČENIKA U TAMBURAŠKI ORKESTAR KAO IZVANNASTAVNU I IZVANŠKOLSKU AKTIVNOST U REPUBLICI HRVATSKOJ”, u: *Zbornik Radova s Međunarodnog Interdisciplinarnog Umjetničko-Znanstvenog Skupa Pajo Kolarić i Njegovo Doba*, Jasna Šulentić Begić - Blanka Gigić Karl - Damir Šebo (ur.), Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, 2021, str. 150-167.

GRGIĆ, Miljenko (ur.), *Mandolina Imota – programska knjižica prvog Festivala*, Imotski: Hrvatski festival mandolinista „Mandolina Imota”, 1996.

HENKE, Matthias. *Das grosse Buch der Zupforchester*, Minhen: Schwingenstein Verlag, 1993.

JELAVIĆ, Dražen. "POSTOJEĆE STANJE I STRATEGIJA OČUVANJA I RAZVITKA GLAZBENOG KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ." Disertacija, Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija, 2017.

KATUNARIĆ, Marinko. *Osnovne informacije mandolinskoj školi*. Radničko sveučilište „Đuro Salaj”, Split.

KRATUS, John. „Music Listening Is Creative”, *Music Educators Journal*, 103 (2017), str. 46-51

KRATUS, John. „A Return to Amateurism in Music Education”, *Music Educators Journal*, 106/1 (2019), str. 31-37.

KUDO, Tetsuro. *Brief History of Mandolin-8 The Mandolin Club for Working People Founded from the Taisho period to the Early Showa Period*, str. 4, <https://www.japanmandolinunion.com/2018/05/17/マンドリン略史-その-8-大正-昭和初期に創立した社会人のマンドリン倶楽部/> (pristup: 6. lipnja)

LEŠ, Kristijan. "Amaterski puhački orkestri u Hrvatskoj kao poticaj glazbenom obrazovanju mladih." Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, 2021.

MELINI, Donatella. „Casa Monzino e il Circolo dei Mandolinisti e Chitarristi di Milano”, u: *IL MANDOLINO A MILANO E IN LOMABRDIA NEI SECOLI XVIII E XIX*, Ugo Orlandi - Tiziano Rizzi (ur.), Milano: Conservatorio di Milano, 2023, str. 77.

REGELESKI, Thomas A. „Amateurism in Music and Its Rivals,” *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 6/3, (2007), str 22-50.

ROJKO, Pavel. *Metodika nastave glazbe/Teorijsko-tematski aspekti*, Osijek: Sveučilište Josipa Juraj Strossmayera, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1996, str. 63-92.

SALA, Mariella. „Associazionismo mandolinistica a Brescia - Una storia tenace”, u: *Il mandolino a Brescia - Appunti, immagini e documenti della vocazione mandolinistica bresciana e della Constantinu Quaranta*, Ugo Orlandi (ur.), Provaglio d’Iseo: Edizioni Franciacorta, 2002, str. 1-33.

SHIBATA, Takaaki. *Die Mandoline in Japan - ein geschichtlicher Überblick*, Trossingen, 2008.

SIRIŠČEVIĆ, Mirjana. „Miljenko Grgić jedan od osnivača festivala ‘Mandolina Imota’ od 1996. do 2000. godine”, *Bašćinski glasi*, 12/1 (2016), str. 77.-95.

SMALL, Christopher. *Musicking, the Meanings of Performing and Listening*, Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 1998, str. 9.

SPARKS, Paul. *The Classical Mandolin*, New York: Oxford University Press, 2005.

SUČIĆ, Goran. „Implementacija poli-art modela u sustav osnovnog odgoja i obrazovanja.” *Školski vjesnik*, 60/1 (2011), str. 85-103.

SUPEK, Rudi. „Sociološki značaj amaterizma”, *Kultura*, 7/26 (1974), str. 8.

ŠULENTIĆ BEGIĆ, Jasna - BEGIĆ, Amir - PUŠIĆ, Ivana. „Preferencije učenika prema aktivnostima i sadržajima u nastavi Glazbene kulture.”, *Nova prisutnost*, 18/1 (2020), str. 185-202.

TINDALL, Blair. *Mozart in the Jungle: Sex, Drugs, and Classical Music*, New York: Atlantic Monthly Press, 2005.

TOVAGLIERI, Alberto. „Angelo Alfiler (1864-1925) e l’associazionismo mandolinistico a Milano”, u: *IL MANDOLINO A MILANO E IN LOMABRDIA NEI SECOLI XVIII E XIX*, Ugo Orlandi - Tiziano Rizzi (ur.), Milano: Conservatorio di Milano, 2023, str. 87.

WILDEN-HÜSGEN, Marga. *Mandolinenorchester gestern – Zupforchester heute. Die Entwicklung des instrumentalen Zusammenspiels von Mandoline und Gitarre in der Laienmusik*, Wuppertal campus, 1982.

WOLL, Alfred. *The Art of Mandolin Making*, Welzheim: Edition Mando, 2021.

[S.n]. Kronika Jedinstva, <https://www.kud-jedinstvo.hr/chronicles> (pristup: 10. svibnja 2023).

8. POPISI

8.1. Popis tablica

Tablica 1. Distribucija ispitanika prema orkestrima

Tablica 2. Distribucija ispitanika prema instrumentu

Tablica 3. Distribucija ispitanika prema smjeru glazbenog obrazovanja

Tablica 4. Distribucija profesionalaca prema području djelovanja

Tablica 5. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu.”

Tablica 6. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”

Tablica 7. Statistički podaci za tvrdnju „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”

Tablica 8. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”

Tablica 9. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”

Tablica 10. Statistički podaci za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”

Tablica 11. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”

Tablica 12. Statistički podaci za tvrdnju „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”

Tablica 13. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”

Tablica 14. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”

Tablica 15. Statistički podaci za tvrdnju „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna na rad.”

Tablica 16. Statistički podaci za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”

Tablica 17. Usporedba orkestara pod vodstvom Marina Katunarića i ostalih orkestara

8.2. Popis slika

Slika 1. Royal Circolo Mandolinisti Regina Margherita

Izvor: SALA, Mariella. „Associazionismo mandolinistica a Brescia - Una storia tenace”, u: *Il mandolino a Brescia - Appunti, immagini e documenti della vocazione mandolinistica bresciana e della Constantinu Quaranta*, Ugo Orlandi (ur.), Provaglio d’Iseo: Edizioni Franciacorta, 2002, str. 11

Slika 2. Mandolinski klub „Sempre avanti”

Izvor: WOLL, Alfred. *The Art of Mandolin Making*, Welzheim: Edition Mando, 2021, str. 119.

Slika 3. Estudiantina Armonia, 1930.

Izvor: KUDO, Tetsuro. *Brief History of Mandolin-8 The Mandolin Club for Working People Founded from the Taisho period to the Early Showa Period*, str. 4, <https://www.japanmandolinunion.com/2018/05/17/マンドリン略史-その-8-大正-昭和初期に創立した社会人のマンドリン倶楽部/> (pristup: 6. lipnja 2024).

Slika 4. Orkestar gitarista mandolinista GKUD „Ognjen Prica”, 25. obljetnica rada, 21. svibnja 1954.

Izvor: BENYOVSKY, Lucija. *Sloga hrvatsko grafičko glazbeno društvo 1866 1996*, Zagreb: Hrvatsko grafičko glazbeno društvo SLOGA, 1997, str. 62.

Slika 5. Mlađi mandolinski orkestar HGGD Sloga na gostovanju u emisiji Dobro jutro, Hrvatska, 11. listopada 2023. godine

Izvor: [S.n]. *Gostovanje mandolinista i gitarista u Dobro jutro, Hrvatska*, Glazbena škola Pavela Markovca, <https://www.gspm.hr/2698/gostovanje-mandolinista-i-gitarista-u-dobro-jutro-hrvatska/> (pristup: 7. kolovoza 2024).

Slika 6. Tamburaško - mandolinski orkestar FA Jedinstvo, 1919. godina

Izvor: [S.n]. *Kronika Jedinstva*, <https://www.kud-jedinstvo.hr/chronicles> (pristup: 10. svibnja 2023).

Slika 7. Mandolinski orkestar Imotski i dirigentica Antonela Rebić

Izvor: Facebook profil orkestra, https://www.facebook.com/p/Mandolinski-orkestar-Imotski-100046184361032/?_rdr (pristup: 20. kolovoza 2024).

Slika 8. Mandolinski orkestar Makarska, 2010. godina

Izvor: Privatni fotoalbum

Slika 9. Mandolinski orkestar KUD Metković na 27. festivalu Mandolina Imota, 2023.

Izvor: [S.n]. *MANDOLINA IMOTA: Ove godine više orkestara i više mladih mandolinista*, Radio Imotski, <https://radioimotski.hr/2023/11/06/mandolina-imota-ove-godine-vise-orkestara-i-vise-mladih-mandolinista/> (pristup: 21. kolovoza 2024.)

Slika 10. Priznanje V. Lukasu i M. Katunariću za izniman pedagoški doprinos, Prvi susret hrvatskih mandolinista, 1995.

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 11. Mandolinski orkestar OŠ Bruno Ivanović

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 12. Probe kod isusovaca, 1992.

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 13. Posjet GMD Sanctus Domnio Papi Ivanu Pavlu II., 1993.

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 14. Koncert povodom 30 godina osnutka GMD Sanctus Domnio, 2021.

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 15. Domene predmeta Glazbena kultura/Glazbena umjetnost

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, 2019, str. 9.

Slika 16. Odnos zastupljenosti domena u odgojno-obrazovnoj vertikali

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, 2019, str. 12.

Slika 17. Mandolinski orkestar OŠ Bruno Ivanović, programatska knjižica „Glazbeni recital”

Izvor: Arhiv GMD Sanctus Domnio

Slika 18. Distribucija ispitanika prema spolu.

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 19. Histogram prema dobi ispitanika

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 20. Histogram Koliko dugo ste (bili) član orkestra?

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 21. Histogram S koliko godina ste postali članom orkestra?

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 22. Distribucija ispitanika prema stupnju glazbenog obrazovanja

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 23. Distribucija ispitanika prema profesionalnom bavljenju glazbom

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 24. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 25. Distribucija odgovora na tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 26. Distribucija odgovora na tvrdnju „Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 27. Distribucija ispitanika za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 28. Distribucija ispitanika za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih amaterskih glazbenih sastava.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 29. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu me potaknulo na osnivanje vlastitih profesionalnih glazbenih sastava.”

Slika 30. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 31. Distribucija odgovora za tvrdnju „U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 32. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...).”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 33. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 34. Distribucija odgovora za tvrdnju „Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticajna za rad.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

Slika 35. Distribucija odgovora za tvrdnju „Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru je u meni probudilo ljubav prema glazbi.”

Izvor: Autor (vlasito djelo)

9. PRILOZI

9.1. Anketni upitnik korišten u istraživanju

Poštovani,

Moje ime je Tanja Puharić. Studentica sam prve godine diplomskog studija Glazbene kulture te prve godine preddiplomskog studija Mandoline na Umjetničkoj akademiji u Splitu. U svrhu izrade diplomskog rada želim ispitati kako sudjelovanje u mandolinskim orkestrima utječe na daljnji glazbeno-profesionalni rast i razvoj.

Pred vama se nalazi anketa za čije rješavanje će vam biti potrebno desetak minuta.

Anketa je anonimna, te će se svi podaci koristiti isključivo u svrhe izrade diplomskog rada.

Slobodno prosljedite anketu ostalim glazbenicima, koji su nekad bili ili još jesu članovi amaterskih mandolinskih orkestara i/ili društava.

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja, možete mi se obratiti na mail: tanja.puharic@gmail.com.

Hvala vam što ste odvojili vrijeme za rješavanje ove ankete!

* obavezno

Dob?*

Spol?*

- Muško
- Žensko

Amaterski mandolinski orkestar čiji sam (bio) član:*

Instrumenti koje sviram u orkestru:

- Mandolina
- Mandola
- Mandolončelo
- Gitara
- Bas

Ostalo _____

Koliko dugo ste (bili) član orkestra?

S koliko godina ste postali član orkestra?

Koji je vaš stupanj glazbenog obrazovanja?

- glazbenik amater
- pohađao/la sam ili sam završio/la osnovnu glazbenu školu
- pohađao/la sam ili sam završio/la srednju glazbenu školu
- pohađao/la sam ili sam završio/la muzičku akademiju

Ukoliko ste pohađali glazbenu školu ili akademiju, navedite vaš odabrani smjer (npr. klavir, glazbena pedagogija, muzikologija...)

Bavite li se glazbom profesionalno?

- Da
- Ne

Ukoliko se profesionalno bavite glazbom, označite vaša područja djelovanja.

- glazbeni pedagog u osnovnoj i/ili srednjoj općeobrazovnoj školi
- predavač u visokoškolskoj ustanovi
- svirač (instrumentalist, korepetitor)
- pjevač/svirač zabavne glazbe
- dirigent
- skladatelj
- (etno)muzikolog
- muzikoterapeut
- glazbeni producent
- glazbeni pedagog u osnovnoj/srednjoj glazbenoj školi
- Ostalo _____

Utjecaj amaterskih mandolinskih orkestara na glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom

Na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) označite u kojoj mjeri se sljedeće tvrdnje o utjecaju amaterskih mandolinskih društava na glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom odnose na vas.

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru potaknulo me da upišem glazbenu školu.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na moje profesionalno usmjerenje općenito.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Da nije bilo amaterskog mandolinskog orkestra, ne bih se bavio/la glazbom.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru utjecalo je na izbor da postanem profesionalni glazbenik.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu potaknulo me na osnivanje vlastitih **amaterskih** glazbenih sastava.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sudjelovanje u amaterskom mandolinskom društvu potaknulo me na osnivanje vlastitih **profesionalnih** glazbenih sastava.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Utjecaj amaterskih društava na usvajanje znanja i vještina te psihosocijalni razvoj.

Na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) označite u kojoj mjeri se sljedeće tvrdnje o utjecaju amaterskih mandolinskih društava na razvoj znanja i vještina odnose na vas.

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru pomoglo mi je u savladavanju nota i učenju glazbene pismenosti.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

U orkestru sam stekao/stekla mnoštvo prijatelja.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru naučilo me mnoštvu korisnih poslovnih vještina (npr. organizacija, vođenje udruge, pisanje natječaja...)

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru u meni je stvorilo osjećaj pripadnosti i korisnosti.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

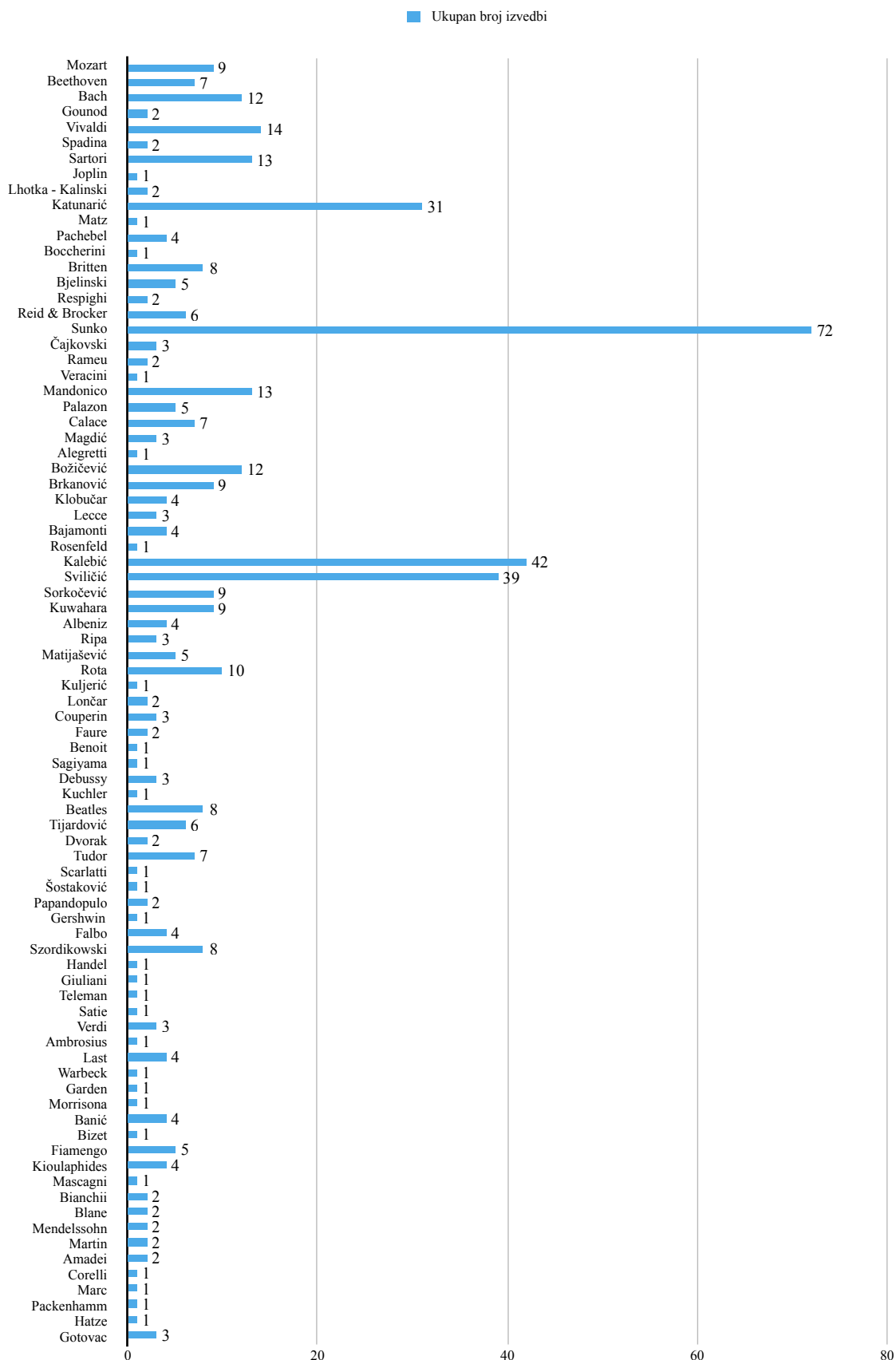
Atmosfera na probama amaterskog mandolinskog orkestra bila je ugodna i poticanja na rad.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

Sviranje u amaterskom mandolinskom orkestru u meni je probudilo ljubav prema glazbi.

uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 *u potpunosti se slažem*

9.2. Pregled repertoara *GMD Sanctus Dominio*¹²⁴

¹²⁴ Pregled repertoara izrađen je na temelju svih sačuvanih programskih knjižica u razdoblju od 1991. do 2024. godine, stoga u pregled nisu uključeni oni koncerti za koje nije sačuvan program. Vrijednost označava broj koncerata na kojima se izvodio pojedini skladatelj, neovisno je li se izvodila jedna ili više skladbi dotičnog skladatelja.

9.3. Popis skladbi Marina Katunarića

Za solo mandolinu:

1. Mamine priče - varijacije na temu

Transkripcije za komorne sastave

1. Bili Dani za mandolinski kvartet (1997.)
2. Poema Libertas za mandolinski kvartet (1997.)

Transkripcije za mandolinske orkestre:

1. Ave Maria, J.S.Bach/Gounod
2. Fuga u F-duru, J.S.Bach
3. Moderato za orgulje, J. S.Bach
4. Adagio ma non troppo, L. van Beethoven
5. Mjesečeva sonata, L. van Beethoven
6. Sonatina c-dur, L. van Beethoven
7. Sonatina c-mol, L. van Beethoven:
8. Bokeljska mornarica - Tripundanjsko kolo
9. Laku noć, J.Brahms
10. Niz crkvenih skladbi
11. Hrvatski ples iz Župe
12. Dubrovačka contradanza br.1, I.Lhotka Kalinski
13. Dubrovačka contradanza br. 2, I.Lhotka Kalinski
14. Dubrovačka contradanza br. 3, I.Lhotka Kalinski
15. Domovini i ljubavi,Haid u kolo, I. Pl. Zajc.
16. Plesovi otoka Brača
17. Izašla je zelena naranča
18. Ja morem plovim
19. Neka cijeli ovaj svijet iz mjuzikla Jalta Jalta
20. Koncert za flautu i orkestar, A. Vivaldi
21. Koncert za harfu i orgulje, G.F. Händel
22. Korčulanski plesovi
23. Kriste budi naša radost
24. Simfonija br. 4, L. Sorkočević
25. Lepe ti je Zagorje zelene
26. Lepe ti je zagorje (verzija 2)

27. Lijepa naša
28. Ljubavna serenada, nepoznat autor
29. Milost (Amazing Grace)
30. Maestral
31. Mala djevojčica
32. Marice divojko
33. More ti si čežnja
34. Agnus dei, W.A. Mozart
35. Koncert za klarinet i orkestar u D-duru, W.A. Mozart
36. Oprosti mi pape
37. Pastorella, J. Hatze
38. Plesovi iz sjeverne hrvatske
39. Bagatela, R.Schumann
40. Radostan seljak, R.Schumann
41. Sinfonija Sinjska
42. Sjećanje na Alhambru
43. Sonata da chiesa, T. Chechini
44. Splitski plesovi
45. Menuet za mandolinu, mandolu i gitaru, S. Spadin
46. Svadbeni marš, F. Mendelssohn
47. Tico tico
48. Tiha Noć
49. Tri kralja jahahu
1. Turopoljski drmeš
2. Czardas, V. Monti
3. Koncert za gitaru i orkestar, V. Vivaldi
4. Zeko i potočić
5. Razgovor, R. Matz